

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันหนังสือพิมพ์มีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม ของประเทศ หน้าที่ที่สำคัญที่สุดของหนังสือพิมพ์คือ เป็นกลไกในกระบวนการถ่ายโอนข้อมูลข่าวสารระหว่าง กลุ่มต่างๆ ในสังคม หนังสือพิมพ์เป็นเสมือนตัวกลางเชื่อมโยงแนวคิดและวิถีคิดของคนในสังคม ไปโดยปริยาย หนังสือพิมพ์จึงถือเป็นสื่อที่มีความสำคัญยิ่งของสังคม อย่างไรก็ตามหน้าที่ที่สำคัญ ยี่งนี้อาจเกิดโทษมหาศาลกับสังคม ด้วยเหตุที่ว่า การนำเสนอข่าวหรือข้อมูลสำคัญต่างๆ ได้ถูก บิดเบือนไปจากความเป็นจริงไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม อีกทั้งบทบาทและหน้าที่ดังกล่าวได้สร้าง ระบบอำนาจให้เกิดขึ้น ซึ่งอาจมีผลให้หนังสือพิมพ์บางหัวใช้ประโยชน์จากบทบาทหน้าที่นี้เพื่อ ประโยชน์ของตน

ความกลัวในระบบอำนาจของสื่อมวลชน ทำให้เกิดแนวคิดในการที่จะควบคุมสื่อมวลชน มาเป็นระยะเวลายาวนาน สื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์นั้นถึงแม้จะเป็นของเอกชน แต่ก็ตกอยู่ ภายใต้อำนาจที่ว่าเป็นสื่อที่ต้องได้รับการควบคุมด้วย อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนประเภท หนังสือพิมพ์ได้ถูกกริดรอนเสรีภาพโดยกลไกของรัฐและนโยบายทางการเมือง ทำให้การเสนอข่าว และข้อมูลที่ประชาชนควรรับรู้ตกอยู่ในขอบเขตที่จำกัด ทำให้สื่อมวลชนไทยเน้นการนำเสนอข่าว บันเทิงในปริมาณที่มากกว่าข่าวในเชิงเศรษฐกิจและการเมือง¹

เมื่อรัฐและประชาชนบางกลุ่มกลัวสื่อมวลชนจะใช้อำนาจของตนในการให้ข่าวเท็จ สร้าง อิทธิพลเพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือทำผิดจริยธรรมในรูปแบบอื่นที่สื่อสามารถที่จะทำได้ ทำให้ เกิดแนวคิดที่จะควบคุมสื่อ แต่การควบคุมสื่ออาจเลยเถิดไปถึงการคุกคามและปิดกั้น สื่อมวลชน หลายแขนงขาดเสรีภาพในการทำงานในทุกระดับ ซึ่งแท้จริงแล้วสื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักหนังสือพิมพ์ไม่ควรถูกรักษาเยี่ยงนั้น เพราะเสรีภาพของสื่อมวลชนก็คือเสรีภาพของประชาชน ที่จะได้รับรู้ข่าวสารที่ถูกต้อง แน่นนอนและเป็นธรรม ดังนั้นปัญหาในวงการสื่อในช่วงแรกๆ และได้ ดำเนินต่อมาอย่างยาวนานและเรื้อรังคือเส้นแบ่งบางๆระหว่างเรื่องของเสรีภาพกับจริยธรรม

¹ เสรีภาพและจริยธรรม ของสื่อมวลชน คอธมันน์ ดุลยภาพดุลยพินิจ โดย นवलน้อย ศรีรัตน์ มติชนรายวัน วันที่ 30 กรกฎาคม 2546.

อย่างไรก็ตามต้องไม่ลืมว่า การกำกับและควบคุมหนังสือพิมพ์นั้นก็เพื่อทำให้เกิดการเสนอข่าวและข้อมูลต่างๆอย่างถูกต้องและเป็นธรรมกับสาธารณชน โดยการนำเสนอข่าวอย่างถูกต้อง หมายถึงการนำเสนอข่าวที่ตรงกับความเป็นจริง แต่ต้องไม่สร้างความเสียหายหรือล่วงละเมิดต่อบุคคลอื่นมากเกินไป ส่วนการนำเสนอข่าวอย่างเป็นธรรมหมายถึงการนำเสนอข่าวที่ต้องครอบคลุมทุกกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องในข่าวนั้นๆ

ในปัจจุบันมีกลไกที่ใช้ในการควบคุมสื่อหนังสือพิมพ์ 2 กลไกด้วยกันคือ มาตรการการควบคุมทางกฎหมาย (Legal Regulation) และมาตรการการควบคุมตนเอง (Self Regulation) มาตรการการควบคุมตนเองนั้นที่ใช้อยู่จะมี 2 รูปแบบคือ มาตรการควบคุมตนเองโดยตรง และ มาตรการควบคุมตนเองผ่านตัวแทน ซึ่งมาตรการการควบคุมตนเองโดยตรงนั้นเป็นสิ่งที่ไม่นิยมทำกันเนื่องจากการตรวจสอบหนังสือพิมพ์ด้วยกันนั้น ไม่ถือว่าเป็นหน้าที่ของแต่ละหนังสือพิมพ์พึงกระทำเป็นหลัก ดังนั้น จึงได้เกิดการควบคุมโดยผ่านตัวแทน ซึ่งก็คือการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติขึ้น²

ถึงแม้จะมีการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติขึ้น สาธารณชนมักจะสงสัยและตั้งคำถามอยู่เสมอว่า สื่อมวลชนทำตามจรรยาบรรณ และมีจริยธรรมเพียงใด สิ่งที่เกิดขึ้นในหลายครั้งคือการที่สาธารณชนรู้สึกว่าการกระทำผิดจรรยาบรรณและไร้อจริยธรรมในสายตาของสาธารณชนอยู่เสมอ แต่เมื่อมีการวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของสื่อ ข้ออ้างที่สื่อโต้แย้งก็คือ เสรีภาพของสื่อในการนำเสนอข่าว ถ้ามีการดำเนินการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นทางกฎหมายหรือทางสังคมต่อสื่อ สื่อมักจะโต้กลับว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นการคุกคามสื่อ ซึ่งการตอบโต้ต่างๆจะไร้น้ำหนักถ้าสื่อทำผิดจรรยาบรรณและจริยธรรมจริงๆ เพราะถึงแม้สื่อจะได้สิทธิในการนำเสนอข่าว แต่สิทธิที่ได้นั้นต้องคู่กับความรับผิดชอบด้วย³

ประเด็นที่สาธารณชนหยิบยกขึ้นมาตั้งข้อสงสัยต่อการทำงานของสื่อมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งในหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ เช่น

1. การเสนอภาพลามกอนาจาร ซึ่งสื่อในปัจจุบันได้มีการนำเสนอภาพลามกอนาจารกันมาก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ตีพิมพ์ภาพการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมของดารานักแสดงทั้งหลาย ทั้งภาพการแต่งตัวตามปกติที่ไม่เหมาะสมและ “ภาพหลุด” ที่เข้าข่ายลามกอนาจารอย่าง

² อ้างแล้ว

³ คำถามเรื่องจริยธรรมของสื่อมวลชน <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=442326>.

ชัดเจน⁴ เหตุผลหลักที่มักจะอ้างว่าสามารถที่จะกระทำอย่างนั้นได้คือเหตุผลทางการตลาด ซึ่งชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าเข้าข่ายมอมเมาเยาวชนด้วย

2. **ภาพการก่ออาชญากรรม** ที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ความรุนแรงหรือผลจากการใช้ความรุนแรง ที่ผ่านมามี 2 ตัวอย่างที่ค่อนข้างโด่งดังและนำมาพิจารณา ณ ที่นี้คือ ตัวอย่างแรกได้แก่ การฆาตกรรมพนักงานรักษาความปลอดภัยและหญิงสาว คนร้ายที่ก่อเหตุคือแฟนเก่าของหญิงสาว โดยกล้องโทรทัศน์วงจรปิดสามารถบันทึกภาพไว้ได้ เหตุเกิดเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2552 ณ จังหวัดกาญจนบุรี ต่อมาสถานีโทรทัศน์เกือบจะทุกช่องได้เผยแพร่ภาพการฆาตกรรมดังกล่าว ต่อจากนั้นสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆก็นำภาพนี้ไปเผยแพร่ต่อโดยแทบทุกฉบับไม่มีการเซ็นเซอร์ภาพเลย ตัวอย่างที่สองได้แก่ ภาพศิระศพต่างชาติที่ห้อยอยู่ตรงราวสะพานพระราม 8 โดยในเบื้องต้นได้มีการสันนิษฐานว่าถูกฆาตกรรม วันที่พบศิระศพดังกล่าวคือวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2552 ซึ่งสถานีโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆก็นำภาพไปเผยแพร่ต่อโดยไม่ได้ทำการเซ็นเซอร์ภาพแต่ประการใด ทั้งสองตัวอย่างได้เกิดการตั้งคำถามขึ้นอย่างมากมาว่าการกระทำของสื่อต่างๆนั้นผิดจริยธรรมหรือไม่

3. **การกระทำหรืองดเว้นกระทำที่นำเสนอข่าวเพราะได้รับอามิสสินจ้างหรือประโยชน์** อย่างใดอย่างหนึ่ง ปัจจุบันสื่อเกือบจะทุกแห่งเป็นองค์กรธุรกิจที่แสวงหาผลกำไร รายได้หลักของสื่อทุกประเภทมาจากการโฆษณาสินค้าและบริการขององค์กรธุรกิจต่างๆ หากองค์กรธุรกิจใดไปสร้างความเสียหายให้กับผู้หนึ่งผู้ใด สื่อจะกล้าเปิดโปงองค์กรธุรกิจนั้นหรือไม่ เพราะการเปิดโปงนั้นอาจเสี่ยงต่อการขาดรายได้ที่เป็นกอบเป็นกำ ในกรณีนี้สื่อมักถูกกล่าวหาว่าบางครั้งสื่อต้องจำใจกระทำหรืองดเว้นกระทำเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางธุรกิจของตนเอาไว้ แต่ถ้าสื่อยังทำแบบนี้สื่อก็เหมือนกับว่าริรอนเสรีภาพของตัวเอง โดยการตกเป็นทาสขององค์กรธุรกิจหรือผลประโยชน์มหาศาลที่องค์กรนั้นๆแบ่งปันให้⁵

4. **การเคารพผู้อื่น** ประเด็นนี้มักเป็นประเด็นที่สื่อมักจะถูกถามจากสาธารณชนอยู่เสมอว่าทำไมถึงชอบเสนอข่าวในลักษณะที่ล่วงละเมิดผู้อื่น ซึ่งเมื่อนำเสนอไปแล้วก็มักจะสร้างความเสียหายให้กับบุคคลนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมักจะเป็นดารานักแสดง ทำให้ ผู้ได้รับความเสียหายจำเป็นต้องฟ้องร้องดำเนินคดีกับสื่อที่กระทำความผิด การเกิดขึ้นของเหตุการณ์ทำนองนี้ สื่อด้วยกันเองหรือองค์กรวิชาชีพทางสื่อมักเลือกที่จะนิ่งเฉย ทำให้หือดสงสัยไม่ได้ว่า ที่เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่า สื่อยึดมั่นในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพข้อหนึ่ง กล่าวคือ “ไม่กระทำการใดๆอัน

⁴ อ้างแล้ว

⁵ อ้างแล้ว

⁶ อ้างแล้ว

เป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพหรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ” ตามที่กำหนดไว้ใน “จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์”⁷ หากเป็นเช่นนี้จริงก็นับว่าเป็นการกระทำที่ผิดมหันต์

5. การเสนอข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือไม่ชัดเจน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดได้แก่ กรณีสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเสนอรายงานเรื่องบั้งไฟพญานาคว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ทำขึ้น ไม่ได้เกิดจากพญานาคตามที่คนมักจะเชื่อกัน โดยบอกว่าสาเหตุที่เกิดบั้งไฟพญานาคนั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะเกิดจากการยิงปืนขึ้นฟ้าของชาวลาวเพื่อฉลองเทศกาลออกพรรษา สถานีโทรทัศน์ไอทีวีได้เสนอรายงานนี้ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ทำให้เกิดการตั้งข้อสงสัยถึงการทำงานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีว่า ทางสถานีนำเสนอข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ เป็นไปได้ว่าทางสถานีสร้างเรื่องขึ้นมาเอง (เต๋าช่าว)⁸

ทั้งหมดนี้คือตัวอย่างของการละเมิดหรือหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดจรรยาบรรณของสื่อ ปัญหาเหล่านี้ทำลายต่อการทำงานของสื่อในยุคปัจจุบัน และเป็นหลักฐานที่ยืนยันได้ว่าถึงแม้สื่อจะมีสิทธิและเสรีภาพ แต่สิทธินั้นต้องมาคู่กับความรับผิดชอบ โดยทั่วไปผู้ที่ประกอบอาชีพสื่อมวลชนต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่ออย่างน้อย 2 ประการคือ ความรับผิดชอบต่อกฎหมายและความรับผิดชอบต่อจริยธรรม

สำหรับความรับผิดชอบต่อกฎหมายนั้น ในฐานะที่นักข่าวเป็นด่านแรกในการทำงานข่าว ก็ควรจะต้องศึกษากฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของตนเองให้ถ้วนถี่ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยเฉพาะความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พระราชบัญญัติว่าด้วยคดีเด็กและเยาวชน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยความผิดฐานละเมิดต่อชื่อเสียงเกียรติยศ และทางทำมาหาได้⁹

ส่วนความรับผิดชอบต่อจริยธรรมนั้นเป็นความรับผิดชอบที่ต้องใช้จิตสำนึก พิจารณาและใคร่ครวญถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ที่ตกเป็นข่าวและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ในแง่ของการกำกับดูแลและควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชนให้อยู่ในกรอบของจริยธรรมนั้น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติจะเป็นองค์กรหลักในการควบคุมการทำงานของผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมี

⁷ อ้างแล้ว

⁸ อ้างแล้ว

⁹ จักรกฤษ เพิ่มพูน. จริยธรรมสื่อ. ศูนย์ศึกษากฎหมายและนโยบายสื่อมวลชน.

ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สมาชิกใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการทำงาน¹⁰ นอกจากนี้ องค์กรสื่อบางแห่ง เช่น กลุ่มเนชั่น โพลสต์ ก็ได้ตราข้อกำหนดแนวทางประพฤติปฏิบัติในเรื่องจริยธรรมเป็นลายลักษณ์อักษรแสดงรายละเอียดของการประพฤติที่พึงกระทำหรือควรงเว้นเพื่อให้พนักงานใช้เป็นหลักในการทำงานด้วย

เป็นที่ทราบกันดีว่าการที่เราจะมีการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ชัดเจน แน่นนอนและเป็นธรรม นั้น หลักการทางจริยธรรมนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะจะช่วยให้เราทำความเข้าใจได้ว่าปัญหาทางจริยธรรมแต่ละปัญหานั้นควรจะมีการตัดสินใจอย่างไร และเมื่อวิเคราะห์จนถ่วงถ่วงแล้ว เราก็จะสามารถนำมาเป็นหลักการหรือนโยบายที่ใช้สืบเนื่องต่อกันไปได้ อนึ่งหลักการทางจริยธรรมนั้นเปรียบเสมือนว่าเรากำลังพิจารณาว่าอะไรดี อะไรชั่ว ส่วนการตัดสินใจทางจริยธรรมนั้นเป็นการตัดสินใจทางจริยธรรมที่กำลังบอกว่าอะไรถูก อะไรผิดตามหลักการทางจริยธรรมที่ทุกคนที่เกี่ยวข้องได้ทำความเข้าใจตรงกันแล้ว และสามารถที่จะนำไปประยุกต์เพื่อการตัดสินใจกระทำหรือควรงเว้นกระทำได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

งานวิจัยนี้จึงจำเป็นต้องหา “หลักการทางจริยธรรม” ที่คิดว่าเหมาะสมกับวงการสื่อมวลชนและสังคมไทยมาใช้เป็นหลักการแรก ในการที่จะวิเคราะห์ว่าการกระทำใดของสื่อมวลชนที่ผิดจริยธรรม เพื่อที่จะสามารถสังเคราะห์ไปถึงคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีได้ และจากการพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าหลักการทางจริยธรรมที่เหมาะสมในการนี้คือ “จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์” ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมองจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”
2. เพื่อหา “หลักการทางจริยธรรม” ที่สามารถแนะนำให้สื่อมวลชนนำไปประยุกต์ในการปฏิบัติงานจริงได้

¹⁰ อ้างแล้ว

สมมติฐานการวิจัย

เราสามารถวิเคราะห์หาคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมองจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของจอห์น สจ๊วต มิลล์ได้

ขอบเขตของการวิจัย

หลักการทางจริยธรรมที่เราใช้เป็นหลักในงานวิจัยชิ้นนี้คือ จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของจอห์น สจ๊วต มิลล์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้หลักการทางจริยธรรมและแนวการตัดสินใจจริยธรรมที่เหมาะสมกับสื่อมวลชน
2. ทราบถึงคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมองจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของจอห์น สจ๊วต มิลล์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมองจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจิวต มิลล์” ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ทฤษฎีจริยศาสตร์ตะวันตก
2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทางของโคลเบอร์ก
3. จริยธรรมของสื่อมวลชน
4. ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์
5. รายงานสถานการณ์สื่อมวลชนไทยในรอบปี 2551
6. รายงานสถานการณ์สื่อมวลชนไทยในรอบปี 2552
7. รายงานสถานการณ์สื่อมวลชนไทยในรอบปี 2553

1. ทฤษฎีจริยศาสตร์ตะวันตก

ทฤษฎีจริยศาสตร์ตะวันตกที่สำคัญมี 2 ทฤษฎีคือ

1.1 จริยศาสตร์แบบค้ำถั่ง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทฤษฎีจริยศาสตร์ที่เน้นหน้าที่ทางศีลธรรม (Deontological Theory)

1.2 จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมของจอห์น สจิวต มิลล์ (John Stuart Mill)

ในที่นี้จะขอกล่าวจริยศาสตร์แบบค้ำถั่งแต่พอสังเขป และกล่าวจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมคือจอห์น สจิวต มิลล์ อย่างละเอียดดังนี้

1.1 จริยศาสตร์แบบค้ำถั่ง¹¹

อิมมานูเอล ค้ำถั่ง (Immanuel Kant) เป็นผู้คิดค้นทฤษฎีจริยศาสตร์ที่เน้นหน้าที่ทางศีลธรรม ซึ่งเขาได้เสนอว่า การจะตัดสินว่าผู้ใดมีการกระทำที่มีความถูกต้องทางจริยธรรมสำหรับค้ำถั่งแล้วผลที่เกิดขึ้นไม่สามารถที่จะนำมายืนยันได้ว่า การกระทำที่ได้กระทำลงไปนั้นมีความ

¹¹ เนื่องน้อย บุญเนตร, ผศ., จริยศาสตร์ตะวันตก : ค้ำถั่ง มิลล์ ฮอบส์ ฟอร์ด ชาร์ทซ์, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539)

ถูกต้องทางจริยธรรมหรือไม่ การกระทำที่ถูกต้องทางจริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นได้ปฏิบัติตามหน้าที่ทางศีลธรรมหรือไม่

คำว่า “หน้าที่ทางศีลธรรม” นี้ก็คือหน้าที่ที่เราปฏิบัติโดยยึดหลักว่าการกระทำนั้นๆ ต้องประกอบไปด้วย

- การกระทำตามเจตจำนงที่ดี (Good Will) ของมนุษย์ การกระทำตามเจตจำนงที่ดีในที่นี้หมายถึง การตัดสินใจกระทำในสิ่งที่ตนคิดว่าต้องทำมากกว่าจะคำนึงว่าสิ่งนั้นจะก่อให้เกิดผลอย่างไรหลังจากกระทำไปแล้ว
- เจตจำนงที่ดีว่านั้นนอกจากเป็นเจตจำนงที่ดี ยังจะต้องเป็นเจตจำนงที่อิสระ (Free Will) อีกด้วย เจตจำนงที่อิสระ ในที่นี้หมายถึงอิสระจากความรู้สึกหรืออารมณ์ เพราะว่าการที่กฎทางศีลธรรมจะมีความเป็นสากลได้นั้น เจตจำนงที่อิสระนับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เพราะถ้าเจตจำนงไม่เป็นอิสระแล้ว มันก็จะขึ้นอยู่กับเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกของร่างกาย
- ดังนั้นจริยธรรมของค่าน้ำ จึงอยู่ที่การปฏิบัติตามหน้าที่ด้วยเจตจำนงที่ดีและเป็นอิสระ หน้าที่นั้นจึงเรียกว่าเป็น “หน้าที่ทางศีลธรรม” ไม่ใช่หน้าที่ๆ คนทั่วไปเข้าใจกัน เพราะการทำหน้าที่บางอย่าง เช่น การขโมย การฉกชิงวิ่งราว จึงไม่นับเป็นหน้าที่ทางศีลธรรมของค่าน้ำ

การกระทำบางอย่างถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด เช่น การขโมย การพูดโกหก ในขณะที่การกระทำบางอย่างถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องศีลธรรมไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น (ถึงแม้ว่าจริงๆ แล้วไม่อยากจะช่วยก็ตาม) การพูดความจริง

ในกรณีที่เราไม่อยากจะช่วยเหลือผู้อื่น แต่เมื่อพิจารณาด้วยเหตุผลและสามารถที่จะฟันแรงโน้มถ่วงอารมณ์ได้ ค่าน้ำถือว่า เราได้ปฏิบัติตามคำสั่งที่เราเรียกว่า คำสั่งเด็ดขาด (Categorical Imperative) ซึ่งออกมาจากเจตจำนงที่ดีและเป็นอิสระจากแรงโน้มถ่วงต่างๆ ที่จะคอยมาบังคับให้เราอยากทำอะไรตามใจโดยที่ขาดการไตร่ตรองด้วยเหตุผล ส่วนในกรณีที่เราพูดโกหกเพื่อที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ค่าน้ำก็ถือว่าเราทำผิดหลักจริยธรรม และทำให้หลักจริยธรรมไม่มีความเป็นสากล เพราะจะกลายเป็นว่า บางครั้งเราพูดโกหกได้ แต่บางครั้งเราต้องพูดความจริง การมีสถานการณ์แบบนี้ สำหรับค่าน้ำแล้วถือได้ว่าเป็นการทำให้การกระทำที่ถูกต้องทางจริยธรรมไม่มีหลักการ ไม่มีความเป็นสากลและไม่มีเหตุผล

ดังนั้นเกณฑ์ตัดสินว่าการกระทำใดที่ควรทำหรือไม่ สำหรับค่าน้ำแล้วต้องดูที่เจตนา หรือเจตจำนงที่ดีและเป็นอิสระจากแรงโน้มต่างๆ การกระทำที่เกิดจากเจตนาที่ดี หากทำไปแล้ว ไม่ว่าจะให้ผลอย่างไร ค่าน้ำถือว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องทางจริยธรรม

ค่าน้ำเห็นว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นอยู่กึ่งกลางระหว่าง “เหตุผล” กับ “ความรู้สึก” การกระทำที่เกิดจากความรู้สึกในทุกกรณี เช่น เห็นใจ เมตตา ถึงแม้คนทั่วไปจะเห็นว่าเป็นความรู้สึกที่ดี แต่ค่าน้ำถือว่าไม่ใช่การกระทำที่ดีในแง่ศีลธรรม การกระทำที่ดีในแง่ศีลธรรม สำหรับค่าน้ำคือการกระทำที่พ้นจากการถูกรอบงำของอารมณ์ความรู้สึกใดๆ และต้องเป็นการกระทำที่มาจากเหตุผลของมนุษย์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ต้องระวังให้ดีในการทำความเข้าใจ ทฤษฎีจริยศาสตร์ของ ค่าน้ำคือค่าน้ำไม่ได้บอกว่า การกระทำที่เกิดจากความเมตตาหรือเห็นใจผู้อื่นเป็นการกระทำที่ผิด ค่าน้ำเพียงแต่ต้องการเน้นให้เห็นว่า การกระทำที่เกิดจากอารมณ์ความรู้สึกเหล่านั้นไม่ได้เป็นการกระทำที่มาจากเจตนาที่ดีหรือ เจตจำนงที่ดีและเป็นอิสระ การสงสารหรือเห็นใจผู้อื่นนั้น วันไหน จะสงสารใครหรือเห็นใจใครก็จะขึ้นกับความรู้สึกของผู้นั้น ทำให้บางวันรู้สึกสงสาร แต่บางวันไม่ รู้สึกสงสาร สิ่งที่เกิดมาจากอารมณ์ความรู้สึกนั้น เป็นสิ่งที่เอาแน่เอานอนไม่ได้ และไม่มีความเป็นสากลในทุกกรณี สำหรับค่าน้ำ หลักการที่สำคัญประการหนึ่งของกฎศีลธรรมคือ หลักความเป็นสากล

ดังนั้นค่าน้ำจึงเสนอสิ่งที่จะใช้เป็นเครื่องทดสอบว่าสิ่งใดเป็นกฎทางศีลธรรมหรือไม่ เครื่องทดสอบที่ว่านั้นมีอยู่ 2 ประการ คือ

- จงทำตามหลักที่ท่านจงใจให้เป็นกฎสากล ยกตัวอย่าง เช่น การพูดโกหกเป็นสิ่งที่ถูกศีลธรรมหรือไม่ เราก็สามารถที่จะทดสอบได้ว่า เราสามารถทำให้การพูดโกหกกลายเป็นกฎสากลได้หรือไม่ คำตอบคือ ไม่ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ การพูดโกหกในทุกกรณีจะเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรมสำหรับค่าน้ำ

- จงอย่าใช้เพื่อนมนุษย์เป็นเครื่องมือ ค่าน้ำเห็นว่าเจตจำนงที่ดีและเป็นอิสระของมนุษย์นั้นคือการไม่ใช้เพื่อนมนุษย์เป็นเครื่องมือ เพราะคนที่ใช้เพื่อนมนุษย์เป็นเครื่องมือ จะตกอยู่ในความโลภ อยู่ในมิติของความรู้สึก ถ้าเราใช้เหตุผลในการพิจารณาแล้วจะพบว่า การไม่ใช้เพื่อนมนุษย์เป็นเครื่องมือในการที่จะกระทำการสิ่งใดก็ตาม ถือว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องศีลธรรม

1.2 จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม¹²

นักคิดคนสำคัญของจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม คือจอห์น สจิวต มิลล์ (John Stuart Mill) มิลล์ได้เสนอทฤษฎีจริยศาสตร์ที่มีความแตกต่างจากค่านิยมมาก เขาถือว่าการกระทำที่มีความถูกต้องทางจริยธรรมเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด โดยที่ไม่ต้องไปดูที่เจตนาหรือเจตจำนงใดๆทั้งสิ้น แต่ก่อนที่เราจะกระทำการใดๆลงไปก็ตามเราควรพิจารณาก่อนว่า การกระทำใดที่ทำแล้วก่อให้เกิดประโยชน์สุขให้แก่คนจำนวนมากที่สุด เราก็ต้องกระทำการกระทำนั้น มิลล์จะถือว่าการที่เราทำแบบนี้เป็นการกระทำที่มีความถูกต้องทางจริยธรรม เพราะศีลธรรมหรือจริยธรรมคือสิ่งที่ทำให้คนในสังคมทุกคนมีความสุข สิ่งใดที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขของคนในสังคม สิ่งนั้นไม่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำที่ถูกศีลธรรม

มิลล์ เห็นว่าความสุขเป็นสิ่งที่น่าปรารถนาที่สุดและเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์ สิ่งอื่นจะมีค่าทางศีลธรรมก็จะอยู่ตรงที่ว่าสิ่งเหล่านั้นนำไปสู่ความสุขหรือไม่ ดังนั้นสิ่งต่างๆในสังคม ไม่ว่าจะเป็น วัฒนธรรม กฎหมาย จึงเป็นสิ่งที่ไม่มีค่าในตัวเอง แต่เป็นสิ่งที่สามารถนำเราไปสู่เป้าหมายสูงสุดซึ่งก็คือความสุขได้ เพราะฉะนั้นเราอาจที่จะละเมิดกฎหมาย ได้ ตราบใดที่การละเมิดนั้นจะทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนส่วนใหญ่ในสังคม

ความสุขในที่นี้ก็ต้องพิจารณาว่าเป็นความสุขระยะสั้นหรือระยะยาว เพราะความสุขบางอย่างเป็นความสุขระยะสั้น เช่น การไม่อ่านหนังสือสอบ แต่กลับเอาเวลาไปเที่ยวเตร่ พอสอบไม่ผ่านก็จะพบกับความทุกข์ในเบื้องปลาย แต่ถ้าก่อนสอบ เราได้อ่านหนังสือ ศึกษาตำราอย่างเต็มที่ ถึงแม้ในขณะนั้นอาจจะต้องประสบกับความทุกข์บ้าง แต่พอสอบผ่านได้คะแนนดีแล้ว สิ่งนั้นก็ให้นำพาความสุขมาให้

นอกจากต้องพิจารณาความสุขระยะสั้นและมีความสุขระยะยาวแล้ว สิ่งที่ต้องพิจารณาอีกประการหนึ่งก็คือ ความสุขเชิงปริมาณและความสุขเชิงคุณภาพ ความสุขสองอย่างนี้แตกต่างกัน ความสุขเชิงปริมาณเป็นความสุขที่คนและสัตว์มีร่วมกันได้ ส่วนความสุขเชิงคุณภาพนั้นเฉพาะมนุษย์เท่านั้นที่จะมีได้ เพราะฉะนั้นเวลาที่จะต้องคำนวณหาประโยชน์สุขแก่คนจำนวนมากที่สุดก่อนที่จะกระทำการใดๆลงไป ต้องนำความสุขระยะสั้นระยะยาว และความสุขเชิงปริมาณกับความสุขเชิงคุณภาพมาพิจารณาร่วมด้วย

แนวคิดนี้สามารถสรุปเป็นการอ้างเหตุผลแบบนิรนัยได้ดังต่อไปนี้

¹² อ้างแล้ว

ข้ออ้างที่ 1 การกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนจำนวนมากที่สุด เป็นการกระทำที่มีความถูกต้องทางศีลธรรม

ข้ออ้างที่ 2 การกระทำดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนจำนวนมากที่สุด

ข้อสรุป การกระทำนี้มีความถูกต้องทางศีลธรรม

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทางของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์กเป็นศาสตราจารย์ทางจิตวิทยาสังคมและการศึกษาของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และเขายังเป็นผู้ก่อตั้งศูนย์พัฒนาจริยธรรมและจริยศึกษาในปี พ.ศ. 2517 เพื่อสนับสนุนการวิจัยและโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับจริยศึกษาซึ่งเป็นที่เขาสนใจมากในขณะนั้น¹³

โคลเบอร์กได้สร้างและพัฒนาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม โดยอาศัยแนวคิดของเปียเจต์เป็นพื้นฐาน¹⁴ โคลเบอร์กใช้วิธีการศึกษาแบบเชิงประจักษ์โดยใช้เวลาศึกษานานถึง 12 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ.1957 – 1968 เขาได้ศึกษาเด็กชายจำนวน 72 คน ที่มาจาก 6 ประเทศ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างของเขาแบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุคือ 10, 13 และ 16 ปี เขาได้ศึกษาโดยใช้วิธีถามปัญหาทางสองแพร่งทางศีลธรรม (Moral dilemma) 10 เรื่อง คำถามเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ยกตัวอย่าง เช่น

“ผู้หญิงคนหนึ่งป่วยด้วยโรคมะเร็ง เมื่อไปพบแพทย์ แพทย์บอกว่ามียาเพียงชนิดเดียวที่จะรักษาเธอได้ แต่ยานี้ราคาแพงมาก เพราะผู้ขายคิดราคาสูงกว่าต้นทุนถึง 10 เท่า ไสนซ์ผู้เป็นสามีของเธอไม่มีเงิน จึงไปวิ่งเต้นยืมเงินแต่ก็หามาได้เพียงครึ่งหนึ่งของราคา เขาได้ขอร้องให้ผู้ขายลดราคาลงบ้าง หรือมิฉะนั้นก็ยอมให้เขาผ่อนส่งในส่วนของที่เหลือ แต่คนขายยาไม่ยอมในที่สุดเขาจึงตัดสินใจโมยยาจากร้านนั้นหากท่านเป็นไسنซ์ ท่านจะตัดสินใจโมยหรือไม่เพราะเหตุใด”¹⁵

¹³ เฟาส์, เดวิด (ผศ.สุตใจ บุญอารีย์(แปล). (2541) การฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, หน้า 44

¹⁴ ชัชชัย คุ่มทวีพร, ผศ. (2546) จริยศาสตร์สตรีนิยม : จริยศาสตร์ว่าด้วยความยุติธรรมคู่จริยศาสตร์ว่าด้วยความใส่ใจ. วารสารสังคมศาสตร์. ปีที่ 34 ฉบับที่ 2. กรกฎาคม – ธันวาคม 2546, หน้า 203

¹⁵ เฟาส์, เดวิด (ผศ.สุตใจ บุญอารีย์(แปล). (2541) การฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, หน้า 48

โคลเบิร์ตได้ทำการทดสอบทุก 4 ปี ในทุกกลุ่มอายุพบว่า เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีวิธีการตัดสินใจหาจริยธรรมที่มีได้เป็นการซึมซับจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการมาจากการสั่งสอนของครอบครัวโรงเรียน หรือสังคม เด็กเหล่านั้นมีหลักการทางจริยธรรมเป็นตัวของตัวเอง จากหลักฐานที่ได้มาทั้งหมดทำให้โคลเบิร์ตได้จำแนกพัฒนาการทาง จริยธรรมเป็น 3 ระดับใหญ่ ๆ แต่ละระดับจะแยกออกเป็น 2 ขั้นย่อย ๆ รวมเป็น 6 ขั้น ดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับและขั้นของพัฒนาการด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (ดัดแปลงจากเฟาส์, เดวิด.2541 : 49 – 51)

ลำดับพัฒนาการ	ขั้น - ระดับ	สิ่งที่ถูกต้อง	เหตุผลในการกระทำ	ทัศนคติสังคมของขั้นนี้
ระดับที่ 1 ขั้นที่ 1	ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (preconventional level) จริยธรรมจากภายนอก	หลีกเลี่ยงการกระทำที่จะถูกลงโทษ การกระทำเป็นเพียงการแสดงความเชื่อฟังและหลีกเลี่ยงการทำร้ายบุคคลหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน	เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษและหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจของผู้ที่อยู่ในสถานภาพที่เหนือกว่า	ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ไม่สนใจความต้องการของผู้อื่น ไม่ตระหนักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างความสนใจของตนและของผู้อื่น พิจารณาการกระทำจากผลที่เห็นได้ภายนอก สับสนระหว่างความเห็นของตนและของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าตน
ขั้นที่ 2	ยึดตนเองและผลประโยชน์ของการแลกเปลี่ยน	จะทำดีก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ตนสนใจทำ ยอมให้ผู้อื่นทำในสิ่งที่เขาสนใจเช่นกัน สิ่งที่ถูกต้องคือการได้ผลตอบแทนอย่างเท่าเทียมกัน	เพื่อสนองความต้องการของตน แต่ก็ตระหนักว่าผู้อื่นก็มีความต้องการเช่นกัน ขั้นนี้จะสามารถเข้าใจความต้องการของผู้อื่นได้	ยึดตัวบุคคล ไม่ยึดหยุ่น เข้าใจว่าผู้อื่นมีความต้องการเหมือนกัน ความถูกต้องมีลักษณะสัมพัทธ์ ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละคน

ตาราง 1 ระดับและขั้นของพัฒนาการด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (เฟาส์, เดวิด.2541 : 49 – 51)

(ต่อ)

ลำดับพัฒนาการ	ขั้น - ระดับ	สิ่งที่ถูกต้อง	เหตุผลในการกระทำ	ทักษะทางสังคมของขั้นนี้
ระดับที่ 2	ระดับกฎเกณฑ์ (conventional level)			
ขั้นที่ 3	มีความคาดหวังซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นในเรื่องความสัมพันธ์และความปรองดอง	คุณค่าต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับความคาดหวังของผู้ใกล้ชิดหรือความเห็นของคนทั่วไป จะต้องกระทำตนให้ดูดีในสายตาของคนอื่น เพื่อรักษาความสัมพันธ์ เช่น ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู เป็นต้น	ต้องการเป็นคนดี ตามทักษะของตน และของผู้อื่น ใส่ใจในความเห็นของผู้อื่น เชื่อในการทำดี มีความเห็นยึดหยุ่น เป็นเหตุเป็นผล ยอมรับความจริงที่วางจุดหมายปลายทางของจริยธรรมอยู่ที่ตัวบุคคลและจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น	ยึดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เข้าใจถึงการ ยืดข้อตกลงและความคาดหวังของคน ซึ่งต้องมาก่อน ประโยชน์ส่วนบุคคล สามารถเชื่อมโยงความคิดเห็นของคนเข้ากับกฎและระเบียบ เอาใจเขามาใส่ใจเรา แต่ยังไม่สามารถพิจารณาหลักการอย่างเป็นระบบได้

ตาราง 1 ระดับและขั้นของพัฒนาการด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (เฟาส์, เดวิด.2541 : 49 – 51)

(ต่อ)

ลำดับพัฒนาการ	ขั้น - ระดับ	สิ่งที่ถูกต้อง	เหตุผลในการกระทำ	ทัศนคติสังคมของขั้นนี้
ขั้นที่ 4	ระบบสังคมและความรับผิดชอบการรู้ตัว	ทำตามที่ได้ตกลงไว้ จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ยกเว้นกรณีสุดวิสัยที่ไปขัดแย้งกับบทบาทอื่นในสังคม ความถูกต้องคือการทำเพื่อสังคมกลุ่มและสถาบัน	เพื่อรักษาสถาบันของส่วนรวมไว้ เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้สถาบันถูกทำลาย	สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างความเห็นของสังคมกับความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ ยอมรับแนวความคิดที่ให้มีการกำหนดบทบาทและกฎเกณฑ์ เห็นว่าบุคคลมีความสัมพันธ์กันในแง่ที่ต่างก็มีบทบาทหน้าที่ต่อสังคม
ระดับที่ 3	ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (postconventional level)			
ขั้นที่ 5	มีหลักการของตนเอง เห็นว่าสังคมควรมีข้อตกลงเพื่อรักษาประโยชน์และสิทธิของบุคคล	มีความเข้าใจว่าคนมีค่านิยมและความเห็นหลายอย่างต่างกันและถือวาค่านิยมและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ นั้นเป็นไปตามกลุ่ม	การที่จะปฏิบัติตามกฎหมายก็เพราะเป็นสัญญาประชาคมที่ใช้เพื่อพิทักษ์ทรัพย์สินและสิทธิของทุกคนในสังคม มีความผูกพันกับข้อตกลง เข้าใจว่ากฎหมายและหน้าที่จะมีไว้เพื่อสิทธิประโยชน์	ก่อนเข้าสู่ระดับสังคม บุคคลต้องตระหนักในค่านิยมและสิทธิอย่างมีเหตุผล ก่อนที่จะยึดความผูกพันและสัญญาประชาคมเป็นหลัก พิจารณาได้ทั้งทัศนคติศีลธรรมและกฎหมาย บางครั้งพบว่าศีลธรรมและกฎหมายค้านกัน

ตาราง 1 ระดับและขั้นของพัฒนาการด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (เฟาส์, เดวิด.2541 : 49 – 51)

(ต่อ)

ลำดับพัฒนาการ	ขั้น - ระดับ	สิ่งที่ถูกต้อง	เหตุผลในการกระทำ	ทัศนะทางสังคมของขั้นนี้
			ของทุกคน	
ขั้นที่ 6	หลักจริยธรรมสากล	ปฏิบัติตามหลักทางจริยธรรมที่ตนเลือกแล้ว และเห็นว่ากตिकाหรือข้อตกลงในสังคมจะใช้ได้ก็ต่อเมื่อสอดคล้องกับหลักดังกล่าว หลักการอันเป็นสากลนี้คือ หลักแห่งความยุติธรรม ความเสมอภาคและความเคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์แต่ละคน	มีความเชื่ออย่างผู้มีเหตุผลในหลักแห่งจริยธรรมสากล และมีความรู้สึกยอมรับที่จะปฏิบัติตามหลักการนั้น	มีความเห็นยึดหยุ่นเป็นเหตุผลยอมรับธรรมชาติของจริยธรรม และความจริงที่ว่าจุดหมายปลายทางของจริยธรรมอยู่ที่ตัวบุคคลและจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น

ขั้นที่ 1 จริยธรรมจากภายนอก

โคลเบอร์กพบว่าในขั้นนี้เด็กจะเข้าใจว่าสิ่งไหนถูกหรือผิด จะอยู่ที่การได้รับผลเชิงกายภาพ เช่น สิ่งที่ไม่ควรกระทำคือ สิ่ง que เมื่อทำแล้วจะถูกลงโทษหรือเป็นอันตรายต่อทรัพย์สินของผู้อื่นหรือต่อผู้อื่น

ขั้นที่ 2 ยึดตนเอง ยึดผลประโยชน์เพื่อการแลกเปลี่ยน

ในขั้นนี้เด็กจะเห็นว่าสิ่งที่ถูกต้องคือสิ่งที่สนองความต้องการของตนเองและผู้อื่นได้ แต่จะคนจะทำในสิ่งที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง เพราะฉะนั้นเราไม่ควรทำอะไรที่ไปขัดผลประโยชน์ของผู้อื่น หรือแม้แต่กระทั่งตนเอง โคลเบอร์กเรียกจริยธรรมในขั้นนี้ว่า “จริยธรรมแบบตลาด” (marketplace morality)

ขั้นที่ 3 ความคาดหวัง ความสัมพันธ์ และการปรองดองซึ่งกันและกันระหว่างบุคคล

ในขั้นนี้สิ่งที่ควรทำคือการกระทำที่สอดคล้องกับความคาดหวังของคนอื่น สิ่งที่ต้องไม่ใช่แค่สิ่งที่ทำเพื่อตนเองแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นในสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 ระบบสังคม และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี

ขั้นนี้อาจเรียกว่า “การรักษากฎระเบียบ” ในขั้นนี้สิ่งที่ถูกต้องคือการทำตามระเบียบ กฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในสังคม การกระทำดังกล่าวเพื่อที่จะให้กฎระเบียบยังคงอยู่ และยังเป็นการธำรง ศักดิ์ศรีของตนเองอีกด้วย ผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะให้ความสำคัญแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะจะทำให้สังคมมีระเบียบ การกระทำที่ไม่ถูกต้องคือการที่ไปละเมิดสิทธิหรือทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น เราไม่สมควรขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นเพราะเราต้องเคารพสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น และเป็นสิ่งที่เราไม่ควรละเมิดตามกฎหมายของสังคม แต่ไม่ใช่เพราะกลัวจะถูกการลงโทษหรือการ ดูหมิ่นเหยียดหยาม

ขั้นที่ 5 สัญญาประชาคม หรือสิทธิประโยชน์ของบุคคล

ในขั้นนี้ สิ่งที่ต้องคือสิ่งที่สอดคล้องกับค่านิยมขั้นพื้นฐานซึ่งถือว่าเป็น “สัญญาประชาคม” ซึ่งอาจจะขัดกับกฎหมายบ้านเมืองก็ได้ คนที่พัฒนามาถึงขั้นนี้จะมองเห็นว่าในสังคมจะมีกฎระเบียบทั้งในรูปแบบของสัมพัทธ์แบบสมบูรณ์ หลักสำคัญในขั้นนี้คือการทำในสิ่งที่ดีที่สุด เพื่อประโยชน์ของคนจำนวนมากที่สุด ถ้ามีกฎหมายที่ขัดแย้งกับหลักดังกล่าวเราจะถือว่ากฎหมาย ไม่ได้มีความยุติธรรมอย่างสมบูรณ์ ผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะเข้าใจถึง “หลักแห่งความยุติธรรมที่อยู่เหนือกฎหมาย” และถ้ากฎหมายขัดแย้งกับหลักนี้ก็สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงกฎหมายได้

ขั้นที่ 6 หลักจริยธรรมสากล

ขั้นนี้ถือเป็นพัฒนาการขั้นสูงสุด คนที่อยู่ในขั้นนี้จะเห็นว่าไม่มีกฎระเบียบใดที่ตายตัว การกระทำที่ถูกต้องคือ การกระทำที่เขาสามารถเลือกเองได้โดยเข้าใจถึงแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความยุติธรรมและความเท่าเทียม ความเข้าใจตรงนี้เองที่จะทำให้เกิดการสงวนไว้ซึ่งการให้ความเคารพต่อศักดิ์ศรีของผู้อื่น และจะไม่ใช้ผู้อื่นเป็นเครื่องมือไปสู่ความอยุติธรรมทั้งหมด

โคลเบิร์ตกล่าวว่า สำหรับผู้ที่อยู่ในแต่ละขั้นตอนนั้นจะนิยามมโนทัศน์เกี่ยวกับ “จริยธรรม” ของตนขึ้นมา และเมื่อถูกพัฒนาไปสู่ขั้นตอนที่สูงขึ้น ค่านิยมเกี่ยวกับมโนทัศน์พื้นฐานนั้นจะถูกจำแนกแยกแยะให้มีความแตกต่างและละเอียดมากขึ้น เรสตีได้เสริมว่าทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะสามารถเข้าใจเหตุผลทางจริยธรรมของทุกขั้นตอนที่ตัวเองได้พัฒนาผ่านมาแล้ว แต่จะไม่

สามารถเข้าใจขั้นตอนที่เหนือกว่าขั้นที่ตัวเองอยู่ได้มากกว่า 1 ขั้น เช่น คนที่อยู่ในขั้นที่ 2 อาจเข้าใจเหตุผลของคนที่อยู่ในขั้นที่ 3 ได้ แต่จะไม่เข้าใจเหตุผลของคนที่อยู่ในขั้นที่ 4 เป็นต้น¹⁶

ขั้นตอนของพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กนั้น เป็นขั้นที่เหตุผลเกี่ยวกับความยุติธรรมถูกพัฒนาขึ้น และเขาได้ละเลยมิติทางด้านของอารมณ์และความรู้สึกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นที่เรียกว่า Postconventional level หรือระดับเหนือกฎเกณฑ์ โคลเบอร์กให้ความสำคัญกับ “ความยุติธรรม” ว่าเป็นคุณธรรมหลักของจริยศาสตร์ เพราะความยุติธรรมไม่ใช่ “กฎ” หรือ “กลุ่มของกฎ” แต่ความยุติธรรมนั้น เป็นหลักจริยธรรมที่มีความเป็นสากลเพราะมนุษย์ทุกคนสามารถเลือกไปใช้ได้ในทุกสถานการณ์ ซึ่งจะช่วยธำรงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์¹⁷

เราสามารถที่จะวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ว่า จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม มีความใกล้เคียงกับขั้นตอนของพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กในขั้นที่ 5 ส่วนจริยศาสตร์แบบค่าน้ำใจจะมีความใกล้เคียงกับขั้นตอนของพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กในขั้นที่ 6

3. จริยธรรมของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นสื่อที่สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหนึ่ง หรือจากองค์กรหนึ่ง ไปยังมวลชนจำนวนมาก ในเวลาอันรวดเร็ว ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ สื่อมวลชนมีความสำคัญทั้งในระดับสังคม และระดับปัจเจกบุคคลคือสื่อมวลชนนั้นเปรียบเสมือนสายใยเชื่อมโยงสังคมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน นอกจากนี้สื่อมวลชนยังมีหน้าที่ในการบ่มเพาะสังคม เสริมสร้างสติปัญญา รวมทั้งให้ความเพลิดเพลิน บันเทิงใจ¹⁸

ในส่วนของจริยธรรมของสื่อมวลชนนั้น ได้มีผู้ประมวลไว้อย่างน่าสนใจดังนี้คือ¹⁹

¹⁶ ชัชชัย คุ่มทวีพร, ผศ. (2546) จริยศาสตร์สตรีนิยม : จริยศาสตร์ว่าด้วยความยุติธรรมสู่จริยศาสตร์ว่าด้วยความใส่ใจ. วารสารสังคมศาสตร์. ปีที่ 34 ฉบับที่ 2. กรกฎาคม – ธันวาคม 2546, หน้า 205

¹⁷ ชัชชัย คุ่มทวีพร, ผศ. (2546) จริยศาสตร์สตรีนิยม : จริยศาสตร์ว่าด้วยความยุติธรรมสู่จริยศาสตร์ว่าด้วยความใส่ใจ. วารสารสังคมศาสตร์. ปีที่ 34 ฉบับที่ 2. กรกฎาคม – ธันวาคม 2546, หน้า 206-210.

¹⁸ ชีรารักษ์ โพธิสุวรรณ, รศ. จริยธรรมของสื่อมวลชน. <http://www.stou.ac.th/study/sumrit/6-54/page1-6-54.html>

¹⁹ จักรกฤษ เพิ่มพูน. จริยธรรมสื่อ. ศูนย์ศึกษากฎหมายและนโยบายสื่อมวลชน.

1. ความเที่ยงธรรมและความเป็นภววิสัยในการรายงานข่าว

ตามหลักการสื่อข่าวได้มีการกำหนดคุณสมบัติของข่าวที่ดีไว้ว่า จะต้องมีความเป็นภววิสัย คือความเป็นกลาง ปราศจากอคติและความรู้สึกส่วนตัวของนักข่าว ข่าวที่น่าเสนอจะต้องนำเสนอเฉพาะข้อเท็จจริง และมีความเที่ยงธรรม ในกรณีที่เกิดการขัดแย้งเกิดขึ้น ต้องให้โอกาสในการชี้แจง และแสดงข้อเท็จจริงทั้งสองฝ่าย

2. ความเป็นส่วนบุคคลกับสิทธิในการรับรู้ของผู้บริโภคข่าวสาร

สิ่งที่นักข่าวมักจะถูกห้วงจิงจากสังคมอยู่บ่อยๆ คือการปฏิบัติหน้าที่โดยล่วงล้ำความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น เช่น การเสนอข่าวและภาพผู้ถูกคุกคามทางเพศ การระบุชื่อบุคคลที่มีความสัมพันธ์ เป็นญาติมิตรทำให้สามารถเข้าใจได้ว่า ผู้ถูกคุกคามทางเพศเป็นใคร การนำเสนอภาพเปลือยของผู้ตาย

ตัวอย่างของการทำผิดจริยธรรมในกรณีนี้ได้แก่ การเสนอภาพเปลือยหญิงสาวที่ถูกข่มขืนในที่เกิดเหตุ การเสนอภาพเปลือยเดวิด คาราดีน ดาราฮอลลีวูดที่มาตัวตายในตู้เก็บเสื้อผ้าโรงแรมปาร์คนายเลิศ เสนอภาพเปลือยหญิงชาวต่างชาติถูกคลื่นสึนามิ พัดพาขึ้นไปค้างอยู่บนกิ่งต้นไม้โกงกางๆ

3. การใช้แหล่งข่าวปิด(Unidentified Sources)

บางครั้งนักข่าวอาจต้องใช้แหล่งข่าวปิด ซึ่งในกรณีแบบนี้นักข่าวไม่สามารถที่จะเปิดเผยคุณลักษณะ (Identification) ของแหล่งข่าวได้ เพราะอาจทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยของแหล่งข่าวและครอบครัว แต่ในขณะเดียวกัน การใช้แหล่งข่าวปิดมากจนเกินไปอาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่านำเสนอข่าวอย่างบิดเบือน หรือนำเสนอข่าวคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เพราะคนอ่านไม่แน่ใจว่าแหล่งข่าวนั้นมีตัวตนอยู่จริงหรือไม่

ในบางครั้งแหล่งข่าวอาจมีเจตนาให้ข้อมูลที่บิดเบือนเพื่อประโยชน์ส่วนตัว หรืออาจให้ร้ายแก่ผู้อื่น ในกรณีเช่นนี้อาจมีผลถึงความน่าเชื่อถือของการนำเสนอข่าวได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการนำเสนอข่าวขาดความน่าเชื่อถือ นักข่าวจึงไม่ควรเสนอข่าวที่ปราศจากที่มา ถ้าเป็นไปได้ควรระบุชื่อบุคคลที่ให้สัมภาษณ์อย่างชัดเจน เว้นแต่จะมีเหตุผลที่จำเป็นจริงๆ ในการปกปิดข้อมูลของแหล่งข่าวเพื่อความปลอดภัยของแหล่งข่าว

4. การรับของขวัญจากแหล่งข่าว

นักข่าวส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่าการรับของขวัญจากแหล่งข่าวเป็นการกระทำที่ผิดหลักจริยธรรม แต่ก็ยังมีข้อถกเถียงกันว่า ของขวัญมีมูลค่าเท่าใดที่สามารถรับได้ องค์กรข่าวบางแห่ง เช่น กลุ่มเนชั่น เขียนชัดเจนในประมวลจริยธรรมว่า ปฏิทิน ดินสอ พวงกุญแจ เป็นของขวัญที่มีค่าทางเงินเล็กน้อยสามารถรับได้

5. การไม่แสดงตัวว่าเป็นนักข่าวขณะปฏิบัติหน้าที่ หรือแสดงตัวเป็นนักข่าวเพื่อใช้อิทธิพล หลีกเลี่ยงความผิด

การไม่แสดงตัวว่าเป็นนักข่าวขณะกำลังทำข่าวอาจทำได้ในกรณีที่เหมาะสม เช่น ในกรณีที่จะต้องมีการรวบรวมข้อมูล ข่าวสารในการทำข่าวเชิงสืบสวน สอบสวน เพราะถ้ามีการเปิดเผยว่าตนเองเป็นนักข่าวกับแหล่งข่าว อาจทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือ อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาของหลักจริยธรรมของนักข่าว นักข่าวต้องแนะนำตัวเองและแจ้งถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ให้แหล่งข่าวทราบ อนึ่งการแสดงตัวเป็นนักข่าวเพื่อใช้อิทธิพลบางอย่างหรือใช้ความเป็นนักข่าวอวดอ้างหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่เพื่อเรียกร้องสิทธิหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่ไม่ชอบธรรมถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดจริยธรรม

6. การขัดกันในด้านผลประโยชน์

การทำข่าวโดยมีการแอบแฝงในเรื่องผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือที่นิยมเรียกกันว่า ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) นั้น มักจะเปิดโอกาสให้การนำเสนอข่าวไม่ เป็นกลางและมักจะถูกท้วงติงจากสังคมอยู่บ่อยครั้ง แนวทางในการปฏิบัติของนักข่าวในเรื่องนี้ คือ ในการรายงานข่าวหรือบทความอันสืบเนื่องจากการที่ได้รับเชิญจากแหล่งข่าว ในการรายงานข่าวควรมีการระบุให้ชัดเจนไว้ท้ายบทความ หรือรายงานชิ้นนั้นว่า ข้อมูลมาจากที่ใด และใครเป็นผู้จัดการในการเดินทางครั้งนั้น หรือกรณีที่ได้รับมอบหมายให้ไปทำข่าวที่นักข่าวมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วย บรรณาธิการอาจเปลี่ยนให้นักข่าวคนอื่นไปทำข่าวแทน

7. ความสงสัย หรือเห็นใจในการนำเสนอข่าว

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่กระทบต่อจริยธรรมในการสื่อข่าวและเขียนข่าว คือ ความอึดอัด

ใจของนักข่าวกับแหล่งข่าวที่สนิทสนมหรือใกล้ชิดกัน

8. การนำเสนอข้อมูลที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของชาติและเศรษฐกิจ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.2540 เปิดโอกาสให้สาธารณชนเข้าตรวจสอบเอกสารราชการได้ แต่ข้อมูลความลับของราชการ หากเปิดเผยอาจมีผลต่อความมั่นคงของชาติได้

9. การเสนอข่าวที่พาดพิงถึงสถาบันกษัตริย์

สำหรับประเทศไทยสถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดที่ผู้คนให้การเคารพเทิดทูน การเสนอข่าวสารเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงควรทำด้วยความระมัดระวังยิ่ง เพราะอาจมีผลกระทบต่อผู้คนในวงกว้าง และอาจมีผลต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งอาจนำมาซึ่งความแตกแยกของคนในชาติ

4. ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์

ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541

โดยที่เจ้าของ ผู้ประกอบการ บรรณาธิการ และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ทั้งหลาย ได้พร้อมใจกันสถาปนาสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ให้เป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ควบคุมตนเอง

เพื่อส่งเสริมเสรีภาพความรับผิดชอบสถานภาพผู้ประกอบวิชาชีพ และกิจการหนังสือพิมพ์ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนสิทธิการใช้สื่อหนังสือพิมพ์เพื่อการรับรู้ข่าวสาร และการแสดงความคิดเห็นของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชนรวมทั้งยึดถือความยุติธรรม และความเที่ยงตรงเป็นหลักในการประกอบวิชาชีพ

อาศัยความตามข้อ 5(1) และ ข้อ 14 (4) แห่งธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติมีมติเห็นชอบให้ตราข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรม

แห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้

หมวด 1

หมวดทั่วไป

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า "ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2541"

ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในข้อบังคับนี้

"ข่าว" หมายถึง เนื้อข่าวความนำหรือตัวโปรยพาดหัวข่าวภาพข่าวและคำบรรยายภาพข่าว

"หนังสือพิมพ์" หมายถึง หนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

พ.ศ. 2540 ข้อ 3

"ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์" หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 ข้อ 3

หมวด 2

จริยธรรมของหนังสือพิมพ์

ข้อ 4 หนังสือพิมพ์ต้องยึดถือข้อเท็จจริง ความถูกต้องแม่นยำและครบถ้วน

ข้อ 5 หนังสือพิมพ์ต้องนำเสนอข่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะ

ข้อ 6 หนังสือพิมพ์ต้องแสดงความพยายามในการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ข้อ 7 หนังสือพิมพ์ต้องไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนหรือเกินความเป็นจริง

ข้อ 8 หนังสือพิมพ์ต้องไม่ละเว้นการเสนอข่าวเพราะความลำเอียง หรือมีอคติ จนเป็นเหตุให้ข่าวนั้น

คลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง

ข้อ 9 หนังสือพิมพ์ต้องไม่สอดแทรกความคิดเห็นลงในข่าว

ข้อ 10 เมื่อคัดลอกข้อความใดจากหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ต้องบอกที่มาของข้อความนั้น

ข้อ 11 การเสนอข่าวที่มีการพาดพิง อันอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กรใด ๆ ต้องแสดงถึงความพยายามในการเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาแสดงข้อเท็จจริงด้วย

ข้อ 12 ในกรณีที่มีการเสนอข่าวผิดพลาดหนังสือพิมพ์ต้องลงพิมพ์แก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวโดยไม่ชักช้า

ข้อ 13 หนังสือพิมพ์ต้องไม่เสนอข่าวโดยเลื่อนลอยปราศจากแหล่งที่มา พึงระบุชื่อบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวอย่างเปิดเผย เว้นแต่จะมีเหตุอันควรปกปิดเพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของแหล่งข่าวและต้องเป็นประโยชน์ต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน

ข้อ 14 หนังสือพิมพ์ต้องปกปิดชื่อและฐานะของบุคคลที่ให้ข่าวไว้เป็นความลับ หากได้ให้คำมั่นแก่แหล่งข่าวนั้นไว้

หนังสือพิมพ์ต้องปกปิดนามปากกาหรือนามแฝงที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์นั้นไว้เป็นความลับ

ข้อ 15 ในการเสนอข่าวหรือภาพใด ๆ หนังสือต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชน ของเด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาส

ในการเสนอข่าวตามวรรคแรก ต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาสนั้นไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง

ข้อ 16 การพาดหัวข่าวและความนำของหนังสือพิมพ์ ต้องไม่เกินไปจากข้อเท็จจริงในข่าว และต้องสะท้อนใจความสำคัญหรือเนื้อหาหลักของข่าว

ข้อ 17 หนังสือพิมพ์จะต้องไม่เสนอข่าวที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือน่าหวาดเสียว โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างถ้อยถน

ข้อ 18 ในการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์ หนังสือพิมพ์ต้องให้ความเที่ยงธรรมแก่ฝ่ายที่ถูกพาดพิงเสมอ

ข้อ 19 ข้อความที่เป็นประกาศโฆษณาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ ต้องแสดงให้เห็นชัดว่าเป็นประกาศโฆษณา จะแอบแฝงเป็นการเสนอข่าวหรือความคิดเห็นมิได้

หมวด 3

จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

ข้อ 20 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติการใด ๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

ข้อ 21 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องไม่อวดอ้างหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเรียกร้องสิทธิหรือผลประโยชน์ใด ๆ เพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการใดอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องรอบด้าน

หมวด 4

แนวปฏิบัติของหนังสือพิมพ์และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

ข้อ 23 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พึงละเว้นการรับอภิสิทธิ์ หรือตำแหน่ง เพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการอันใดอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องรอบด้าน

ข้อ 24 การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ พึงตระหนักถึงความสำคัญของข่าวต่อสาธารณชน และไม่เสนอข่าวในทำนองชวนเชื่อในเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

ข้อ 25 การได้มาซึ่งข่าวสาร หนังสือพิมพ์พึงใช้วิธีที่สุภาพและซื่อสัตย์

ข้อ 26 ในการแสดงความคิดเห็น หนังสือพิมพ์พึงกระทำโดยบริสุทธิ์ใจ และไม่มีพันธกรณี ใด นอกจากมุ่งปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณชน โดยไม่ยอมให้อิทธิพลอื่นใดมาครอบงำความคิดเห็น

ข้อ 27 หนังสือพิมพ์ พึงละเว้นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ข้อ 28 หนังสือพิมพ์พึงใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบ ใ้ประกาศโฆษณาทั้งหลายอยู่ในขอบเขตของศีลธรรม และวัฒนธรรม

หนังสือพิมพ์พึงระมัดระวังที่จะไม่เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่น่าสงสัยว่าจะเป็นภัยแก่สังคมหรือสาธารณชน

ข้อ 29 หนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่มีเหตุให้น่าเชื่อว่าเจ้าของประกาศโฆษณาเจตนาจะทำให้ผู้อ่านหลงเชื่อในสิ่งที่ยังมลาย

ข้อ 30 ภาษาที่ใช้ในหนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงคำที่ไม่สุภาพ หรือมีความหมายเหยียดหยาม

ประกาศ ณ วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2541

ลงนาม มานิจ สุขสมจิตร

(นายมานิจ สุขสมจิตร)

ประธานสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

5. รายงานสถานการณ์สื่อมวลชนไทยในรอบปี 2551²⁰

ปีแห่งการทดสอบความเป็นวิชาชีพสื่อมวลชน²¹

ในปี 2551 ที่ ผ่านมา ประเทศไทยของเราตกอยู่ในภาวะวิกฤติ เกิดความขัดแย้ง ความแตกแยก ร้าวลึกอย่างรุนแรงในสังคม เป็นหนึ่งปีที่คนไทยตกอยู่ในความเครียด วิตกกังวล เป็นหนึ่งปีที่คนไทยบางส่วนพร้อมหิบบาวุธขึ้นมาทำร้ายกันและกัน เป็นหนึ่งปีที่คนไทยพบกับความเสียหาย และสูญเสียมากมายในทุกๆด้าน เป็นหนึ่งปีที่คนไทยแต่ละคนต่างมีคำถามว่า ประเทศของเราจะคืนความสู่ความสุขหรือเราจะยุติความรุนแรง ที่เกิดขึ้นได้อย่างไร

นักข่าวของสื่อมวลชนทุกแขนงที่ได้ทำหน้าที่รายงานข่าว ในสถานการณ์ความขัดแย้งดังกล่าว สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เห็นว่าเป็นหนึ่งปีแห่งการทดสอบความเป็นวิชาชีพสื่ออย่างแท้จริง เราต้องอดทนต่อการถูกดูหมิ่นดูแคลนด้วยคำด่าที่รุนแรงของนายสมัคร สุนทรเวช อดีต นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นคำด่าที่ลดทอนความน่าเชื่อถือต่อวิชาชีพสื่ออย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เราถูกทดสอบเรื่องของความเป็นกลางและเป็นธรรม โดยเฉพาะนายสมัครเรียกร้องให้สื่อเลือกข้าง โดยเฉพาะเลือกอยู่กับฝ่ายรัฐบาล แต่องค์กรวิชาชีพสื่อทุกองค์กรได้ออกมาปฏิเสธข้อเรียกร้องดังกล่าว เพราะเห็นว่าในสถานการณ์ความขัดแย้งที่ดำรงอยู่ หากสื่อตัดสินใจเลือกอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือเลือกปฏิเสธที่จะนำเสนอข่าว เสนอข้อเท็จจริงของอีกฝ่ายหนึ่งจะยิ่งเพิ่มเติมสถานการณ์รุนแรงให้ทวีมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ในการที่สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่รายงานข่าวการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชน เพื่อประชาธิปไตย และการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ(นปช.) ตลอด 1 ปี ที่ผ่านมา องค์กรสื่อมวลชนถูกคุกคามทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยเฉพาะกรณีสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที ซึ่งเป็นสื่อของรัฐที่โดนกลุ่มพันธมิตรฯ บุกเข้าไปยึด กรณีสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ที่จ.เชียงใหม่ ถูกกลุ่มคนรักเชียงใหม่ 51 ปิดล้อม แม้กระทั่งสถานีโทรทัศน์เอเอสทีวี ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมของเอกชน ก็โดนกลุ่มบุคคลไม่ทราบ

²⁰ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.

http://www.thaibja.org/thaibja/index.php?option=com_content&view=article&id=1158%3Aosisosr2551-&catid=48%3Acr2552&Itemid=92&lang=th

²¹ ในส่วนของรายงานสถานการณ์สื่อมวลชนไทยในรอบปี 2551. ผู้วิจัยทำการคัดลอกมาโดยมิได้ตัดทอนเพื่อประโยชน์บางอย่างในการวิจัย

ฝ่าย กระทำการอุกอาจใช้อาวุธสงครามยิงถล่มใส่สถานี ที่ถือเป็นเหตุการณ์ที่คุกคามองค์กรสื่อโดยตรง รวมทั้งกรณีแกนนำพันธมิตรฯบางคนเรียกร้องให้ประชาชนไม่ซื้อหนังสือพิมพ์บางฉบับจนเป็นเหตุทำให้ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าวต้องระมัดระวังตัวมาก ยิ่งขึ้นเมื่อเข้าไปทำหน้าที่การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ ก็ถือการคุกคามสื่อในทางอ้อมเช่นเดียวกัน

เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองตลอดรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา นักข่าวและช่างภาพของสื่อมวลชนทุกแขนงต้องใช้ความอดทนในการทำหน้าที่ เพื่อให้ได้ข่าวและภาพข่าว เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงให้ประชาชนได้รับทราบ แม้ว่านักข่าวและช่างภาพของสื่อมวลชนทุกแขนงต้องเสี่ยงภัยในการทำหน้าที่ หลายคนได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความรุนแรง โดยเฉพาะเหตุการณ์ในวันที่ 7 ต.ค. 2551 นอกจากนี้ ยังมีนักข่าวและช่างภาพจำนวนมากถูกข่มขู่ คุกคาม และขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งจากหน่วยรักษาความปลอดภัยของกลุ่มพันธมิตรฯและกลุ่มนปช. ที่เกิดขึ้นไม่เว้นแต่ละวัน อาทิ บังคับให้นักข่าวถอดเสื้อตรวจร่างกายเพื่อความรุนแรง หรือขัดขวางไม่ให้ช่างภาพถ่ายภาพ และการจู่โจมกระชากลาถุนักข่าว ฯลฯ

ขณะเดียวกันการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนในต่างจังหวัดก็ถูกคุกคามมากยิ่งขึ้น เริ่มจากในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นายชาติ บุญสวัสดิ์ 64 ปี ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ประจำ จ. นราธิวาส เสียชีวิตระหว่างเข้าปฏิบัติหน้าที่ ความสูญเสียดังกล่าวได้สัญญาเตือนต่อความปลอดภัยของนักข่าวส่วนภูมิภาคของ สื่อมวลชนทุกแขนง ต่อมาก็เกิดเหตุการณ์การลอบสังหารนักข่าวหนังสือพิมพ์มติชน 2 ราย คือ นายอภิวัฒน์ ชัยนุรัตน์ อายุ 48 ปี ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มติชน และผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช และ นายจาริก รังเจริญ ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มติชน ประจำจ.สุพรรณบุรี เป็นการคุกคามการทำหน้าที่ของนักข่าวที่รุนแรงมาก เพราะการคุกคามดังกล่าว มีเป้าหมายคือชีวิตของนักข่าว สมาคมนักข่าวฯ เห็นว่าการสังหารนักข่าว ทั้ง 2 กรณี เป็นเหตุการณ์ที่ไม่อาจจะยอมรับได้ เพราะเห็นว่าการฆ่านักข่าวคือการฆ่าความจริง ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพการรับรู้ข่าวสารของประชาชนอย่างรุนแรง

ด้วยเหตุนี้ สมาคมนักข่าวฯจึงเห็นว่าในรอบปี 2551 เป็น ปีแห่งการทดสอบความเป็นวิชาชีพสื่ออย่างแท้จริง จริยธรรมของสื่อมวลชนถูกทดสอบจากการรายงานข่าวในสถานการณ์ความขัดแย้งในรอบ ปีที่ผ่านมา นักข่าวของสื่อมวลชนทุกแขนงผ่านการทำหน้าที่อย่างอดทนต่อความ เหน็ดเหนื่อย และถูกกดดันอย่างรอบด้าน เสมือนหนึ่งการปฏิบัติหน้าที่ในสนามรบ การทำหน้าที่ในรอบปีที่ผ่านมาถือว่าเป็นต้นทุนที่มีความหมายของนักข่าวทุกคน ที่จะเลือกเดินบนเส้นทางของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนต่อไป

ในปี 2552 สมาคมนักข่าวฯ ขอให้นักข่าวและสังคมไทยร่วมกันสรุปบทเรียนในทุกๆด้าน ที่เกี่ยวกับสื่อมวลชนเพื่อผลักดันให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกันปฏิรูป สื่อสื่อมวลชนอย่างจริงจัง

โดยเฉพาะต้องห้ามมาตรการป้องกันสื่อของรัฐไม่ให้ยอมรับใช้หรือตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของฝ่ายที่กุมอำนาจรัฐ รวมทั้งใช้สื่อของรัฐในการปลุกระดมให้เกิดความเกลียดชังซ้ำเติมความแตกแยกใน สังคม ขอมละทิ้งหลักการของวิชาชีพสื่อ ที่ควรยึดมั่นความถูกต้อง คุณผลประโยชน์สาธารณะ คำนึงถึงความครบถ้วนและรอบด้านของข้อมูล ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่อยู่ในความขัดแย้งอย่างเท่าเทียม

สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ขอเป็นกำลังใจให้กับนักข่าวของสื่อมวลชนทุกแขนงและให้ยึดมั่นในการทำหน้าที่ เพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์สาธารณะตามหลักวิชาชีพของสื่อมวลชนตลอดไป

ขณะที่ในรอบปี 2551 ที่ผ่านมา ฝ่ายสิทธิเสรีภาพและปฏิรูปสื่อ สมาคมนักข่าวฯ เล็งเห็นถึงความสำคัญในการคุกคามสื่อในรูปแบบต่างๆ โดยได้รวบรวมประมวลสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับสื่อตลอดทั้งปี พบว่ามีการคุกคามวิชาชีพสื่อฯ คุกคามบุคคล และการคุกคามองค์กรสื่อฯ หลากหลายรูปแบบ ทั้งทางตรงและทางอ้อมดังต่อไปนี้ คือ

1."ฆ่าปิดปาก 2 นักข่าวมติชน" คือ นายอริวัฒน์ ไชยวัฒน์ ผู้สื่อข่าวสพ.มติชนและช่อง 7ประจำ จ.นครศรีธรรมราช เมื่อคืนวันที่ 1 สิงหาคม และนายจารึก รังเจริญ ผู้สื่อข่าวสพ.มติชนประจำจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ 27ก.ย. ซึ่งทั้ง2เหตุการณ์เป็นผลมาจากการทำหน้าที่สุนัขเฝ้าบ้าน (watch dog) ที่ตรวจสอบความไม่ชอบมาพากลในสังคมจนทำให้ผู้มีอิทธิพลที่ถูกนำเสนอข่าวโกรธแค้นจึงตามฆ่าในที่สุด ซึ่งเรื่องนี้สมาคมนักข่าวฯก็ได้ออกแถลงการณ์ประณามการกระทำของคนร้าย เพราะถือเป็นการฆ่าสื่อปิดปากที่สะเทือนใจคนในวงการ

2."วิวาทะร้ายวันของนายสมักรกับสื่อฯ" นับ ตั้งแต่ นายสมักร สุนทรเวช อดีตนายกก้าวขึ้นมาเป็นหัวหน้าพรรคพลังประชาชนกระทั่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ที่มีวาทะลีลาการให้สัมภาษณ์กับสื่อฯที่ลดทอนความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชน ไทย อาทิ "ถามอะไรโง่ๆแบบนี้ เป็นคำถามที่โง่เง่าที่สุดที่เคยได้ยินมา" "ถามอย่างนี้จะบ้าหรือเปล่า" "ตอนนั้นคุณอายุเท่าไร อายุเท่าไร คุณเกิดหรือยัง" "ถามหาหอกอะไร" "เมื่อคืนไปร่วมเสพเมธุนกับใครหรือไม่" "สติปัญญานักข่าวมีคิดได้เท่านี้หรือ มันน่าอายจริงๆ นะคิดได้ยังงี้เนี่ย" อีก ทั้งยังมีการแสดงออกทางสีหน้าต่อนักข่าวภาคสนามในหลายโอกาส เช่น เดินจ้องหน้านักข่าวเป็นเวลานาน และต่อว่าสื่อฯที่ด้านหน้าห้องน้ำที่ตลาดอ.ต.ก.หลังการจัดรายการสนทนาประสา สมักร ซึ่งทั้งหมดของวาทะของนายสมักรนั้น เมื่อวันที่ 3 พ.ค.เป็นวันเสรีภาพสื่อ ได้มีงานวิจัยศึกษา "พฤติกรรม-แบบแผนและกลวิธีการสื่อสารของนายสมักรฯ" ที่มีต่อสื่อมวลชน จนพบว่าการสื่อสารของนายสมักร แสดงออกถึงความเพิกเฉย ไม่สนใจ มองไม่เห็นคุณค่าของสื่อมวลชนในสังคมประชาธิปไตยด้วยการไม่เคารพศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิของสื่อ

3. "นายทศมิตร" เรียกร้องให้สื่อฯ เลือกลงข่าวท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้ง หลังจากกลุ่มพันธมิตรฯ ยึดทำเนียบรัฐบาลสำเร็จในช่วงปลายวันที่ 26 สิงหาคม และในช่วงเช้าวันเดียวกัน กลุ่มนักบรรณารักษศาสตร์ได้บุกกรุณสถานโทรทัศน์แห่งประเทศไทย(เอ็นบีที)ตลอดจนช่วงเช้ากลุ่มพันธมิตรฯ ได้เข้ายึดสถานี ปรากฏว่าเวลา 15.00 น. นายสมัครได้แถลงขอให้สื่อมวลชนเลือกลงข่าวว่า "สื่อก็ต้องชั่งน้ำหนักด้วยว่าจะเลือกลงข่าวไหน งานนี้จะอยู่ตรงกลางไม่ได้ เพราะสื่อครั้งหนึ่งที่อยู่กับเขานั้นท่านส่งเสริมให้บ้านเมืองเสียหายไปด้วย" ซึ่งในวันเดียวกัน 4 สมาคมวิชาชีพสื่อประกอบด้วย สมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย และสมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย ออกแถลงการณ์เรื่อง "การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง" แสดงความไม่เห็นด้วยกับข้อเรียกร้องดังกล่าว เพราะเป็นความคิดและทัศนคติที่ไม่ถูกต้องสอดคล้องกับหลักการในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะต้องนำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน ในทางกลับหากสื่อมวลชนทำหน้าที่รายงานข่าวที่บิดเบือนข้อเท็จจริง หรือยอมตนเป็นเครื่องมือการปลุกระดมของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก็ยิ่งจะทำให้เกิดการเผชิญหน้าในสังคมและอาจนำไปสู่ความรุนแรงได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายในสังคมไทยไม่ต้องการให้เกิดขึ้น สำหรับข้อเสนอให้มีการเลือกข่าวนั้น ขอยืนยันว่า สื่อมวลชนทุกแขนงเลือกอยู่ข้างประชาชนและความถูกต้องอยู่แล้วแต่ไม่จำเป็นต้องเสนอข่าวไปในทิศทางเดียวกัน

ดังนั้น ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของฝ่ายต่างๆ ที่ดำรงอยู่ในช่วงขณะนี้ องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งสี่องค์กร ขอสนับสนุนให้สื่อมวลชนทุกแขนง ทำหน้าที่การรายงานข่าวสารข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากทุกฝ่ายอย่างตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง และต้องยึดมั่นในกรอบจริยธรรมแห่งวิชาชีพของสื่อมวลชนอย่างเคร่งครัด ด้วยการนำเสนอข่าวอย่างรอบด้าน และให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้ ข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้านมากที่สุดเพื่อประกอบการตัดสินใจใดๆ

4. **ถูกคามสื่อในการทำข่าวการชุมนุมไม่ว่าจะสีไหน** นับจากการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ ตั้งแต่วันที่ 25 พ.ค. - 3 ธ.ค. 2551 เกิด เหตุนักข่าว-ช่างภาพถูกคุกคามหลายต่อหลายครั้ง ทั้งจากการกีดกันการรายงานข่าวจากผู้ชุมนุม นักบรรณารักษศาสตร์ การ์ด ฝ่ายรักษาความปลอดภัย แนวร่วมระดับแกนนำที่ขึ้นเวทีปราศรัย อาทิ น.ส.ศศิณภา วัฒนวรรณรัตน์ ผู้สื่อข่าววสพ.มดิชน ถูกนายภูวดล ทรงประเสริฐ แนวร่วมพันธมิตรฯ กระชากจนล้มลง กรณีของผู้ชุมนุมกลุ่มพันธมิตรฯ บังคับให้นายฉัฐวุฒิ ภูณชัยโสภณ ผู้สื่อข่าววสพ.บ้านเมือง ถอดเสื้อซึ่งมีข้อความว่ายุติความรุนแรง กรณีการ์ดพันธมิตรยิงปืนใส่รถผู้สื่อข่าวของสำนักข่าวที่เอ็นเอ็นจนรถพ่นไป ทั้งคัน รวมทั้งนักข่าววส.100 ถูกแก๊สน้ำตายิงเข้าใส่กลางหลังในการทำข่าวการชุมนุมเมื่อวันที่ 7 ต.ค. และอีกหลายกรณี รวมทั้งการไปทำข่าวในการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ(นปช.)ก็

เช่นเดียวกัน ซึ่งนักข่าว นสพ.ไทยรัฐถูกผู้ชุมนุมตะจนล้มคว่ำ ซึ่งสมาคมนักข่าวก็มีการออกแถลงการณ์เพื่อขยับขังการคุกคามดังกล่าวอยู่ หลายต่อหลายครั้งเช่นกัน

5. แปลงโฉมห้อง11 เป็น NBT เกิด ขึ้นในช่วงที่นายจักรภพ เพ็ญแข ซึ่งช่วงนั้นเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กำกับดูแลกรมประชาสัมพันธ์ และเป็นความต้องการของนายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ที่ต้องการสถานีโทรทัศน์ที่มีลักษณะคล้ายกับไอทีวีเดิม ซึ่งมีการเปิดตัวโลกทัศน์NBTเมื่อวันที่ 1 เม.ย. และเริ่มออกอากาศภายใต้ชื่อใหม่ แต่สุดท้ายก็ยังไม่พ้นวังวนของการเป็นสื่อของรัฐที่ทำข่าวเชียร์รัฐบาลขณะนั้นอยู่เช่นเคย

6. ยึดNBT - ปิดล้อมTPBSเชียงใหม่ - ยิงถล่มASTV ซึ่งทั้ง 3 เหตุการณ์ แม้จะต่างกรรมต่างวาระ และต่างสถานที่ แต่ก็ถือว่าเป็นการคุกคามองค์กรสื่อ เพียงไม่ต้องการให้สื่อทำหน้าที่ของสื่อ ไม่ว่าจะเป็นกรณีของกลุ่มชายฉกรรจ์ บุกสถานีโทรทัศน์กรมประชาสัมพันธ์หรือเอ็นบีทีในยามวิกาล และเข้าวันเดียวกัน กลุ่มพันธมิตรฯได้พังประตูทางเข้ายึดสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที และวันที่ 3 พ.ย.กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 พังประตู ปิดล้อม ตัดน้ำ-ไฟ ศูนย์ข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสจ.หวัดเชียงใหม่ และกรณีASTVถูก ยิงถล่มด้วยอาวุธสงคราม จนทำให้นักข่าว ผู้ประกาศ และบุคคลในสถานีต้องหนีตายกันจ้าละหวั่น ซึ่งองค์กรสื่อได้ร่วมกันออกแถลงการณ์ประณามและให้หยุดพฤติกรรมคุกคามสื่อดังกล่าว

7. "โลตัส" ฟ้อง100 ล้านบาท-คอลัมน์นิสต์ กรุงเทพธุรกิจ เรื่อง นี้ถูกวิจารณ์ว่าปิดปากสื่อด้วยกฎหมาย เพราะกรณีเมื่อวันที่ 20 เม.ย.ของนางนงคณา ห่านวิไล บรรณาธิการข่าวธุรกิจการตลาด นสพ.กรุงเทพธุรกิจ ถูกห้างค้าปลีกเทสโก้ โลตัส ยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหาย 100 ล้านบาท จากกรณีนำเสนอบทความกล่าวหาว่า ห้างโลตัสเปิดสาขามากเกินความเป็นจริง และได้ต่อว่าในเชิงที่ว่ากระทำความดังกล่าวถือเป็นการไม่รักชาติ และก่อนหน้านั้น บริษัท เอก-ชัย ดีสทริบิวชั่น ซิสเทม จำกัด ยื่นฟ้องนายกมล กมลตระกูล คอลัมน์นิสต์ นสพ.กรุงเทพธุรกิจเรียกค่าเสียหายเป็นจำนวน 100 ล้านบาท โดย ข้อกล่าวหาอ้างถึงบทความเรื่อง "พ.ร.บ.ค้าปลีก กว่าจะถ่วงจะสูงงาก็ใหม่" ในคอลัมน์ "ภูมิคุ้มกันคอร์รัปชัน" ตีพิมพ์เมื่อวันที่ 29 ต.ค.2550

8. ความสูญเสียครั้งใหญ่ของไทยรัฐ สืบ เนื่องจากกรณีที่นายชาติ บุญสวัสดิ์ ผู้สื่อข่าว นิ่งสื่อพิมพ์ไทยรัฐประจำจังหวัดนครราชสีมาเสียชีวิตในขณะที่เข้าไปทำ ข่าวระเบิดบริเวณหน้าร้านอาหารสี่สี่ตรงข้าม สภ. สุโขทัย-ลพบุรี จ.นครราชสีมา ปรากฏว่า หลังจากนั้นก็ได้เกิดอุบัติเหตุสลดครเมื่อรถตู้คณะ ผอ.ศูนย์ข่าวภาคใต้ไทยรัฐ-พร้อมผู้สื่อข่าว เสียหลักตกไหล่ทางชนต้นไม้เกาะกลาง ถึงแก่ศีรษะเปิดไฟท่วม ย่าง 5 ศพ คลอดสาหัสอีก 5 ราย ซึ่งทั้งหมดกำลังเดินทางไปงานศพของนายชาติเหือข่าวนครราชสีมาเหือระเบิด ที่อ.สุโขทัย

9. ถอดรายการ เป็น เรื่องธรรมดาไปเสียแล้วสำหรับการถอดรายการ ถอดผู้ดำเนินรายการ

ของสถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุที่เป็นลูกข่ายของกรมประชาสัมพันธ์ อย่างในรอบปีที่ผ่านมา ในช่วงของนายจักรภพ เพ็ญแข ก็มีการถอดรายการมูมของเจมส์ค็อกซ์ทางเอฟเอ็ม 105 และรายการที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลรุนแรง รวมทั้งการถอด "รายการข่าวหน้าสี่" ทางสถานีโทรทัศน์เอ็นบีทีแบบสายฟ้าแลบ หลังเปลี่ยนชื่อมาใช้ NBT ไม่นาน แล้วนำรายการความจริงวันนี้เข้ามาจัดช่วงต่อในเวลาเดียวกัน

10. นักข่าวทำเนียบรัฐบาลถูกห้ามใส่เสื้อลูกคามสี่ โดยเมื่อวันที่ 23 ก.ค. ผู้สื่อข่าวได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ที่ดูแลสื่อมวลชนว่ามีผู้ใหญ่ขอห้ามให้นักข่าวเลิกใส่เสื้อ "ลูกคามสี่ ลูกคามประชาชน" เข้า มาในทำเนียบรัฐบาล ทั้งที่เสื้อดังกล่าวสมาคมนักข่าวฯ จัดทำขึ้นเพื่อแจกให้กับนักข่าวในสนาม และเป็นหนึ่งในการร่วมการรณรงค์กับยูเนสโก ที่กำหนดให้วันที่ 3 พ.ค. เป็นวันเสรีภาพสื่อมวลชนโลก

6. รายงานสถานการณ์สื่อมวลชนไทยในรอบปี 2552²²

ปีแห่งการใช้สื่อเพื่อสร้างสงครามการเมือง²³

ตลอดปี 2552 สื่อมวลชนไทยต้องทำงานหนัก ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้ง แยกแยกที่รุนแรงทั้งทางการเมืองและสังคม ต้องพบกับความเหนื่อยยากลำบาก และเสี่ยงภัย ทั้งถูกกดดันจากกลุ่มความขัดแย้งทุกฝ่าย ที่มีการแบ่งขั้วกันอย่างสุดโต่ง พยายามให้สื่อเลือกสี เลือกข้าง

เป็นหนึ่งปีที่สื่อมวลชนต้องถูกตั้งคำถามถึงการทำหน้าที่ว่า มีความเป็นธรรมและเป็นกลางหรือไม่ ทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ หรือเพื่อประโยชน์อื่นใดกันแน่ ในขณะที่ประชาชนจำนวนมากเชื่อว่า สื่อมวลชนมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสำคัญ ที่ทำให้ความขัดแย้งทางการเมืองทวีความรุนแรงมากขึ้น

เป็นหนึ่งปีที่หลัก การแห่งวิชาชีพสื่อมวลชนซึ่งต้องนำเสนอข่าว “ยึดมั่นในความถูกต้อง นำเสนอข้อมูลที่รอบด้าน มีความสมดุลของข้อมูล รวมทั้งเปิดพื้นที่ให้ทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม” แต่

²² สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. <http://mediamonitor.in.th/home/forum/b3/2552-37/>

²³ ในส่วนของรายงานสถานการณ์สื่อมวลชนไทยในรอบปี 2552. ผู้วิจัยทำการคัดลอกมาโดยมิได้ตัดทอนเพื่อประโยชน์บางอย่างในการวิจัย

หลักการดังกล่าวถูกท้าทาย ถูกทำให้เลอะเลือน สับสน ไม่รู้อะไรถูกต้อง จริงหรือไม่จริงของข่าวที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ

อย่างไรก็ตามมี 2 ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและน่าสนใจสำหรับสถานการณ์สื่อในรอบปี 2552คือ

ปรากฏการณ์แรก สังคมไทยได้รับรู้ถึงอิทธิพลของสื่อใหม่(New Media) หนึ่งในนั้น คือ เว็บยุค2.0 ที่เป็นการปฏิวัติข่าวสาร เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถสื่อสาร เขียนข่าวได้เองผ่านทางเว็บไซต์และพัฒนาเป็นเครือข่ายประชาชนทางอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก วิกิพีเดีย มายสเปส ฯลฯ ที่ทำให้ผู้คนส่งข่าวและรับข่าวสารกันง่ายดายและรวดเร็ว สื่อใหม่เหล่านี้ได้แย่งชิงพื้นที่ข่าว ที่เคยผูกขาดข่าวสารด้วยสื่อกระแสหลัก ไม่ว่าจะเป็น หนังสือพิมพ์ สถานีโทรทัศน์ วิทยุ ที่ครอบงำสังคมมาอย่างยาวนานนับเป็นปรากฏการณ์เชิงบวกของสื่อในประเทศไทย

ปรากฏการณ์ที่สอง สื่อการเมืองได้ถูกสร้างขึ้นมามากมาย และถูกนำมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมือง ทั้งโดยนักการเมือง พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคม ทำให้สื่อเหล่านี้มีฐานะเป็นเพียงเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมืองของแต่ละ ฝ่าย ซึ่งมีทั้งวิทยุชุมชน ทีวีดาวเทียม หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ ฯลฯ ซึ่งสื่อการเมืองเหล่านี้ ได้นำเสนอความคิดเห็นและความเชื่อมากกว่า “ความจริง” ไม่ได้นำเสนอข้อเท็จจริงที่มีข้อมูลอย่างรอบด้าน ในทางตรงกันข้ามมีการนำเสนอในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ มีความลำเอียง มีอคติ ยั่วยุให้เกิดความขัดแย้ง แยกแยะ เกลียดชังจนถึงขั้นทำลายล้างต่อฝ่ายที่มีจุดยืนและความคิดเห็นที่แตกต่างกับฝ่ายของตัวเอง

ในประเด็นนี้สมาคมนักข่าวฯเห็นว่า เป็นปีที่แต่ละฝ่ายได้ใช้ “สื่อเพื่อสร้างสงครามการเมือง” ส่งผลให้สังคมมองบทบาทสื่อมวลชนโดยรวมว่า เป็นสื่อที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง และนำมาซึ่งปัญหายุ่งยากในการหาทางออกของวิกฤตประเทศในครั้งนี้ ด้วยเหตุนี้สมาคมนักข่าวฯขอเรียกร้องต่อฝ่ายต่างๆดังต่อไปนี้

1.รัฐบาล ต้องใช้สื่อของรัฐในการให้ข้อมูล ข่าวสารที่ตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง รวมทั้งรัฐบาลต้องไม่กระทำการใดๆ หรือมีพฤติกรรมที่เป็นการแทรกแซงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนทั้งทางตรงและทาง อ้อม ไม่ปิดกั้นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ แต่หากพบว่า สื่อใดกระทำการละเมิดกฎหมาย ก็ต้องใช้กระบวนการทางกฎหมายดำเนินการอย่างโปร่งใส เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่ใช้วิธีการอันใดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย มาจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

2. สื่อมวลชน ที่ประกอบหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อกระแสหลักของประเทศมาอย่างยาวนาน ขอเรียกร้องให้ยึดมั่นปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ต้องคำนึงถึงความถูกต้อง รอบด้านของข้อมูล ให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ต้องรักษาความเป็นมืออาชีพในการค้นหาความจริงมาตีแผ่ โดยค้นหาและรายงานข่าวที่มีหลักฐานข้อมูลหนักแน่นเพื่อส่งต่อความจริงไปถึงมือประชาชน ทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ และต้องทำหน้าที่เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสำคัญสูงสุด

3. สื่อเพื่อการเมืองของกลุ่มการเมืองต่างๆ ต้องไม่นำเสนอข่าวที่บิดเบือน ชั่วร้ายให้เกิดความขัดแย้ง จนนำไปสู่ความรุนแรง การนำเสนอข้อมูลข่าวสารต้องคำนึงถึงความถูกต้อง รอบด้าน ส่วนการแสดงความคิดเห็น ควรได้ถึงการด้วยเหตุผล ไม่ใช่มุ่งเร้าอารมณ์ จนทำให้ประชาชนเข้าใจผิดต่อสถานการณ์และอาจนำไปสู่ความรุนแรงได้

4. สำหรับประชาชน ที่รับข้อมูลข่าวสารจำนวนมากในปัจจุบัณ สมควรตรวจสอบข้อมูลที่รับอย่างรอบด้าน ประกอบการตัดสินใจของตัวเอง สำหรับประชาชนที่ได้รับข้อมูลจากสื่อของกลุ่มการเมืองต้องเปิดโอกาสให้กับ ตัวเองในการรับข้อมูลจากสื่ออื่นๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ต้องไม่หลงเชื่อคำโฆษณาชวนเชื่อง่ายๆ เพราะอาจนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาดได้

สุดท้ายนี้สมาคมนักข่าวฯ เห็นว่าในปี 2553 สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองยังมีแนวโน้มที่รุนแรง ซึ่งสื่อมวลชนต้องยืนหยัดทำหน้าที่อย่างถูกต้อง รักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน และทุกฝ่ายต้องหยุดใช้สื่อ เพื่อสร้างสงครามการเมืองเพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตน และขอให้ทุกฝ่ายที่คิดใช้สื่อฟิงตระหนักเสมอว่า “สื่อมวลชนนั้น เป็นสิ่งที่เราไม่อาจจะพูดได้ว่าเป็นสิ่งดีหรือสิ่งร้าย...แล้วแต่เราจะใช้ มัน...ถ้าใช้ผิดก็เป็นผลร้ายมหาศาล...หมายความว่า ทำโลกนี้ให้เป็นโลกที่ไร้ความสงบสุขไปได้” จากหนังสือ “สื่อมวลชนบนวิถีศีลธรรม: ตามทัศนะของพุทธทาส”

ประมวลเหตุการณ์สื่อในรอบปี พ.ศ.2552 ฝ่ายสิทธิเสรีภาพและปฏิรูปสื่อ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้ตระหนักถึงบทบาทการทำหน้าที่สื่อมวลชนอย่างดี จึงมีการรวบรวมสถานการณ์ต่างๆในรอบปี 2552 ต่างกรรมต่างวาระไว้เป็นข้อเตือนใจสื่อมวลชนทุกแขนงให้เป็นกระจุกสะทอนของการทำหน้าที่และให้ร่วมปกป้องจริยธรรมแห่งวิชาชีพอัน ดึงงามไม่ให้ถูกทำลาย โดยฝ่ายสิทธิฯ ได้แยกเป็น 7 หัวข้อที่น่าสนใจ ซึ่งแต่ละหัวข้อประกอบด้วยหลากหลาย

เหตุการณ์เข้าด้วยกันเพื่อเป็นหมวดหมู่

1. สื่อกับการทำหน้าที่ในสถานการณ์ความขัดแย้ง : จาก สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่แบ่งขั้วเลือกข้างอย่างชัดเจน ส่งผลให้รอบปีที่ผ่านมายังมีเหตุการณ์ที่สื่อเป็นผู้ถูกกระทำในหลายกรณี เริ่มจากกรณีคนร้ายใช้อาวุธสงครามยิงถล่มนายสนธิ ลิ้มทองกุล ผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ และแกนนำพันธมิตร ได้รับบาดเจ็บ ซึ่งสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยได้ออกแถลงการณ์เร่งให้ตำรวจเร่งติดตาม จับกุมคนร้ายด้วย, กรณีที่แกนนำคนเสื้อแดงประกาศไม่รับรองความปลอดภัยสื่อมวลชนในช่วงเหตุการณ์ เดือนเม.ย. จนทำให้สื่อมวลชนส่วนใหญ่ถอนตัวจากบริเวณที่มีการชุมนุม แต่สุดท้ายแกนนำออกมาปฏิเสธข่าวว่าไม่เป็นความจริงและขอเชิญสื่อกลับไปทำ ข่าวการชุมนุม , กรณีที่นายจอม เพชรประดับ แสดงความรับผิดชอบด้วยการลาออกจากการจัดรายการทางสถานีข่าวและสาระคดีเน อ ฟเอ็ม 100.5 อสมท. หลังจากสัมภาษณ์สดพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีสถานะเป็นนักโทษหลบหนีอาญาแผ่นดินที่เป็นที่ต้องการตัวของทางการ , กรณีที่ผู้สื่อข่าวไทย 3 คน จากเนชั่นทีวีถูกเจ้าหน้าที่เรือนจำเพชรบุรี ประเทศกัมพูชาควบคุมตัวเพื่อสอบสวนพร้อมกับยึดกล้องเพื่อตรวจสอบว่าได้ บันทึกภาพหรือไม่หลังจากทั้ง 3 คนไปทำข่าวการเดินทางมาประเทศกัมพูชาของ พ.ต.ท.ทักษิณ และได้ขอเข้าไปเยี่ยมนายสิริรักษ์ ชูติพงษ์ วิศวกรชาวไทยที่ถูกทางการกัมพูชาควบคุมตัวที่เรือนจำในข้อหาจรรยาบรรณการ บินของพ.ต.ท.ทักษิณ ซึ่งท้ายที่สุดทั้ง 3 คนก็ถูกปล่อยตัว

ต่อมา เป็นกรณีที่มีกลุ่มผู้ชุมนุมที่อ้างเก็บน้ำกาแล จ.เชียงใหม่ รวมตัวกันแสดงความไม่พอใจและขับไล่ นายสรยุทธ สุทัศนะจินดา พิธีกรรายการข่าวทางช่อง 3 โดยอ้างว่าอ่านข่าวไม่เป็นกลาง ซึ่งท้ายที่สุดทั้งนายสรยุทธและแกนนำผู้ชุมนุมได้พูดคุยทำความเข้าใจกันโดย ไม่มีเหตุรุนแรงอะไร , กรณีของน.ส.วาสนา นาน่วม กับ พล.อ.สรยุทธ จุลานนท์ ที่มีการได้กรรมผ่านสื่อ หลังเกิดการต่อ ยอดประเด็นจากรายการวิทยุ “ลับ ลวง พราง” ที่มิน.ส.วาสนาเป็นผู้ดำเนินรายการ จนกลายเป็นประเด็นที่ว่าพล.อ.สรยุทธ จะเป็นตัวกลางในการเจรจากับพ.ต.ท.ทักษิณ แต่สุดท้ายพล.อ.สรยุทธปฏิเสธข่าวดังกล่าว และมีการอธิบายถึงความสนิทสนมของกันและกันในฐานะสื่อกับแหล่งข่าวด้วย

2. ภาพลบกับเสียงท้วงติงการทำหน้าที่ : กรณีเสียงท้วงติงเกิดจากการที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค(สคบ.) ทำหนังสือถึงนายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเรื่องการเสนอภาพ ข่าวที่ไม่เหมาะสมบนหน้า 1 หนังสือพิมพ์ ทำให้คณะกรรมการควบคุมจริยธรรมสมาคมนักข่าวฯ ได้ตอบรับด้วยการออกประกาศให้สื่อการนำเสนอภาพข่าวให้สอดคล้อง กับหลัก

จริยธรรม

ส่วนภาพลบนั้นต้องยอมรับว่าเกิดขึ้นจริง และล้วนเกิดขึ้นในช่วงสิ้นปีก่อนเทศกาลปีใหม่ทั้งสิ้น ทั้งกรณีที่มีการแจกปฏิทินผู้ตัดพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ ด้านหลังดึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งในจำนวนผู้รับปฏิทินมีช่างภาพสื่อมวลชนบางส่วนไปปรับแจก และในที่สุด กระแสสังคมกดดันผู้นำมาแจกที่นำมาแจกเพราะเห็นว่าใกล้เทศกาลปี ใหม่จนต้องลาออกจาก ตำแหน่งข้าราชการการเมืองไปในที่สุด ส่วนอีกกรณีเกิดขึ้นในงานเลี้ยงปีใหม่ของพรรคการเมือง พรรคหนึ่ง และปรากฏว่ามีส.ส.จำนวนหนึ่งเรียไรเงินให้สื่อมวลชน-ช่างภาพกลุ่มหนึ่งโดย อ้างว่า พานักข่าวไปอาบน้ำ แต่หลังจากมีการนำเสนอข่าวโฆษกพรรคดังกล่าวชี้แจงว่าอาบน้ำหมายถึง อาบน้ำ ทะเลหรือเล่นน้ำตกไม่ได้หมายความว่า จะพาไปอาบน้ำ ในอาบ อบ นวด ซึ่งทั้ง 2 กรณีและ เพื่อป้องกันกรณีอื่นๆในอนาคตนั้นสมาคมนักข่าวฯได้แถลงข่าวตำหนิตั้ง นักข่าวที่เรียกร้อย-รับเงิน และนักการเมืองที่ให้สินบน คุณเคลนวิชาชีพอสื่อมวลชน พร้อมกับให้บรรณาธิการสื่อทุกประเภท สอบสวนข้อเท็จจริงว่ามีผู้สื่อข่าวหรือ ช่างภาพในสังกัดคนใดได้รับเงินด้วยหรือไม่และดำเนินการ ตามกฎระเบียบของแต่ละองค์กร

3. ความคืบหน้าคดีที่เกี่ยวข้อง : เมื่อวันที่ 30 พ.ย. ศาลอ่านคำพิพากษาลงโทษแกนนำคาราวานคน จน 6 คน ที่นำผู้ชุมนุมไปปิดล้อมอาคารเนชั่นทาวเวอร์เมื่อวันที่ 30 มี.ค.49 ในความผิดฐาน ร่วมกัน ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปข่มขืนใจผู้อื่นให้เกิดความหวาดกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย, กักขัง หน่วงเหนี่ยว และ พรบ.ควบคุมการโฆษณาด้วยเครื่องขยายเสียง พ.ศ.2493 โดยลงโทษจำคุกจำเลย คนละ 3 ปี โดยไม่รอลงอาญา ปรับคนละ 180 บาท แต่การนำสืบของจำเลยเป็นประโยชน์ต่อการ พิจารณาคดีลดโทษให้ 1 ใน 3 คงจำคุกคนละ 2 ปี ปรับจำเลยที่ 1,3,4 และ 6 คนละ 180 บาท ส่วน จำเลยที่2และ5ปรับคนละ120บาท

4. ปิดเว็บไซต์หมิ่นสถาบันฯ : ด้วยนโยบายรัฐบาลที่ชัดเจนในเรื่องของการป้องกันเว็บไซต์หมิ่น สถาบันฯ ส่งผลให้เว็บไซต์ที่อยู่ในข่ายถูกปิดจำนวนมาก อาทิ เมื่อวันที่ 6 ม.ค. รมว.ไอซีทีเปิดเผยว่า ได้ปิดเว็บไซต์หมิ่นสถาบันฯกว่า 2 พัน เว็บไซต์ นอกจากนี้กระทรวงกลาโหมก็ได้สั่งการให้หน่วย ขึ้นตรงและผู้บัญชาการเหล่าทัพ ติดตามตรวจสอบโดยประสานงานกับกระทรวงไอซีทีหาแนวทาง ป้องกันและแก้ไขทุกวิถี ทางอย่างรอบคอบเกี่ยวกับเว็บไซต์หมิ่นสถาบันฯด้วย และกรณีที่เป็นข่าว ดังที่สุดคือกรณีที่เมื่อวันที่ 6 มี.ค.ตำรวจกองปราบปรามนำหมายค้นตรวจค้นและจับกุมเว็บไซต์ ประชาไทหลังได้รับ การร้องเรียนจากไอซีทีว่าเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ประชาไทออนไลน์ โปสต์ ข้อความลักษณะหมิ่นเบื้องสูง ระหว่างวันที่ 15 ต.ค. - 3 พ.ย. 2551 ต่อเนื่องกัน ทั้งนี้การตรวจค้น และจับกุมผู้อำนวยการเว็บไซต์ฯเจ้าหน้าที่ชุดจับกุมไม่ สามารถเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดเชิงลึกต่อ

สื่อมวลชนได้เนื่องจากเป็นคดีสำคัญและตำรวจอยู่ระหว่างสอบปากคำ

5. พืชเศรษฐกิจลามสื่อ : ด้วยภาวะเศรษฐกิจถดถอยทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศส่งผลให้สื่อไทย 2 องค์กรต้องเผชิญกับปัญหาจนต้องปิดตัวเองลง คือ บริษัท จีจีนิวส์ เน็ตเวิร์ค จำกัด หรือ FM 98.0 MHz ได้ยกเลิกสัญญาเช่าคลื่นกับกองทัพบก ซึ่งผู้บริหารให้เหตุผลว่าได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจจึงปิดคลื่นทำให้มี พนักงาน ผู้สื่อข่าวตกงานเป็นจำนวนมาก ส่วนอีกองค์กรคือหนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจที่บอกเลิกจ้างพนักงาน 60 คน เนื่องจากพืชเศรษฐกิจเล่นงานเช่นกัน และนอกจากนี้สื่อยักษ์ใหญ่อย่างนิตยสาร“ฟาร์อีสเทิร์น อีโคโนมิค รีวิว” ก็ประกาศปิดตัวในเดือนธ.ค.นี้ หลังขาดทุนหนัก ทั้งนี้มีรายงานตัวเลขงบประมาณเดือน ก.พ.2552 เปรียบเทียบช่วงเดียวกันปี 2551 พบว่าการใช้งบประมาณผ่านสื่อมีมูลค่า 6,323 ล้านบาท ซึ่งลดลง 6.26% โดยทุกสื่ออยู่ในภาวะติดลบยกเว้นสื่อเคลื่อนที่(Transit)ที่เติบโตถึง27.25%

6. กำเนิดสื่อและเทคโนโลยีสื่อยุคใหม่ : ต้องยอมรับว่าปัจจุบันสื่อมีความหลากหลายทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น อาทิ ระบบ3G , SMS , ทวิตเตอร์ ฯ และประกอบกับการแบ่งขั้วทางการเมืองชัดเจน จึงมีการก่อตั้งและทำสื่อขึ้นมาจำนวนมากในรอบปีเพื่อสนองกลุ่มมวลชนของตัวเอง เริ่มจากสื่อของรัฐอย่าง ช่อง11 ที่มีการเปลี่ยนชื่อจาก NBT เป็นสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย(สทท.) ตามนโยบายของนายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย ส่วนเครือ ASTV ผู้จัดการก็มีการแตกเป็นช่องภาษาอังกฤษอย่าง TAN (Thai-ASEAN News Network) ส่วนของกลุ่มผู้สนับสนุนพ.ต.ท.ทักษิณ มีการทำช่องโทรทัศน์ดีทีวีสถานีประชาธิปไตย , นสพ.เร็ดนิวส์ นิตยสารความจริงวันนี้ เว็บไซต์ทักษิณไลฟ์ รวมไปถึงVoice TV ที่มีนายพานทองแท้ ชินวัตร เป็นผู้ช่วยกรรมการผู้อำนวยการก็ยังมีคนสงสัยว่าเป็นทีวีสนองการเมืองหรือไม่

7. เหตุสะเทือนใจสังหารหมู่ นักข่าวฟิลิปปินส์ 30 คน : เมื่อวันที่ 23 พ.ย. นักข่าว 31 คน ติดตามขบวนของภรรยาและน้องสาวของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดมินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์ ไปสมัครชิงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดแทนสามีที่ถูกขู่ฆ่า โดยเป็นทำชิงตำแหน่งจากผู้ว่าฯคนปัจจุบันที่เป็นฐานเสียงให้ประธานาธิบดี แต่ปรากฏว่าขบวนถูกกลุ่มติดอาวุธประมาณ 100 คนยิงถล่มเสียชีวิตทั้งหมด 57 คนและนำศพไปฝังใต้ดิน โดยในนั้นเป็นศพนักข่าว 30 คนและยังสูญหายอีก 1 คน ถือเป็นการฆ่านักข่าวมากที่สุดในโลก ซึ่งกรณีนี้สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญและได้ ส่งคนร่วมเดินทางไปหาข้อเท็จจริงที่ประเทศฟิลิปปินส์ รวมทั้งยังมีการจัดเสวนาถึงเรื่องนี้เพื่อเป็นอุทธาหรณ์ให้กับสื่อไทย ออกแถลงการณ์ไว้อาลัยกับนักข่าวที่เสียชีวิตและเข้าพบนายอันโตเนียว เวนุส โรดริเกซ เอกอัครราชทูต สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ประจำประเทศไทย เพื่อยื่นจดหมายถึงประธานาธิบดี เรียกร้องให้รัฐบาลฟิลิปปินส์ดำเนินการสอบสวน

จับกุมผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะผู้บงการมาลงโทษให้ถึงที่สุด นอกจากนี้สมาคมนักข่าวฯยังได้ช่วยเหลือเยียวยาครอบครัวของผู้เสียชีวิตด้วย

7. รายงานสถานการณ์สื่อมวลชนไทยในรอบปี 2553²⁴

ปีแห่งความยากลำบากในการทำหน้าที่สื่อ²⁵

สืบเนื่องจากปี 2553 ถือเป็นปีที่ทำทลายการทำงานของสื่อมวลชนไทย จากเหตุการณ์ที่เกิดความแตกแยกทางความคิดและอุดมการณ์ จนนำมาสู่ความรุนแรง สื่อมวลชนต้องตกอยู่ในฐานะที่ไม่ต่างไปจากตัวประกันและถูกกดดันจากคู่ความขัดแย้งทุกฝ่าย

ถือเป็นอีกหนึ่งปีที่สื่อมวลชนถูกตั้งคำถามถึงบทบาทการทำหน้าที่ว่า มีความเป็นธรรมและเป็นกลางหรือไม่ ทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ หรือเพื่อประโยชน์ของใคร ในขณะที่ประชาชนจำนวนไม่น้อยยังมองว่า สื่อมวลชนคือส่วนหนึ่งที่ทำให้ความขัดแย้งทางการเมืองทวีความรุนแรงมากขึ้น เป็นปีที่คนทำสื่อต้องยึดในหลักการแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน และยึดมั่นในการนำเสนอข้อมูลที่รอบด้าน รวมทั้งการเปิดพื้นที่ให้กับทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม เป็นสิ่งที่ทำทลายจนยากยิ่งที่จะแยกแยะได้ว่า เรื่องใดเท็จเรื่องใดจริง

สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้จัดทำรายงานสรุปถึงการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนไทยในรอบปี 2553 ที่กำลังจะผ่านไปไว้ดังนี้

1. เสรีภาพในการทำข่าวภายใต้ความรับผิดชอบ จากกรณีการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ทั้งภายในกลุ่มผู้ชุมนุมแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือกลุ่มคนเสื้อแดง และภายในศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (สอฉ.) สื่อมวลชนต่างถูกจำกัดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ดังตัวอย่างที่มีให้เห็นบ่อยครั้งว่า แกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมไม่ไว้วางใจผู้สื่อข่าว จนก่อให้เกิดการกระทบ กระทบกัน ทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

2. ความปลอดภัยและการเยียวยาสภาพจิตใจของนักข่าว เมื่อขาดความไว้นือเชื่อใจและมี

²⁴ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.

http://www.tja.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=2245:-2553-&catid=24:media-center-surveillance-threats&Itemid=24

²⁵ ในส่วนของรายงานสถานการณ์สื่อมวลชนไทยในรอบปี 2553. ผู้วิจัยทำการคัดลอกมาโดยมิได้ตัดทอนเพื่อประโยชน์บางอย่างในการวิจัย

ความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ความไม่ปลอดภัยในสวัสดิภาพการทำงาน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของสื่อมวลชนจึงถือเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การ ทำงานของประเทศไทย ที่กลุ่มผู้สื่อข่าวต้องใส่เสื้อเกราะและอุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ แต่ในที่สุดก็ เกิดความสูญเสียขึ้น โดยเฉพาะนักข่าวและช่างภาพจากต่างประเทศต้องเสียชีวิตและบาดเจ็บจาก เหตุการณ์สลายการชุมนุม มีนักข่าวและช่างภาพจากสื่อมวลชนไทยได้รับบาดเจ็บอีกจำนวนมาก ผลที่ตามมาซึ่งได้ก่อให้เกิดบาดแผลขึ้นภายในจิตใจ ซึ่งยากจะเยียวยาให้ฟื้นคืนสู่สภาพปกติ ได้ ผู้สื่อข่าวจำนวนไม่น้อยยังคงอยู่ในอาการหวาดผวาและรอคอยการเยียวยาสภาพจิตใจอย่าง ถูกต้องตามหลักจิตวิทยา

3.ความเป็นมืออาชีพในการทำงานในสถานการณ์ความรุนแรง เหตุการณ์ความรุนแรงที่ผ่านมา ไม่มีใครคาดคิด ไม่มี การเตรียมตัวเตรียมใจว่าจะต้องเผชิญกับสถานการณ์รุนแรงเช่นนี้ ต้องยอมรับว่า ผู้สื่อข่าวไทยยังขาดความพร้อมในการรายงานข่าว ภายในสถานการณ์ความขัดแย้งด้วย ความ“รอบคอบ รอบด้าน” ดังนั้น การฝึกอบรมผู้สื่อข่าวให้มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจจึงเป็น เรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

4.การปิดกั้นเสรีภาพสื่อมวลชน ในส่วนของการทำหน้าที่ “สื่อมวลชน” ในสถานการณ์ ความขัดแย้ง ทางสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์ฯ ยังคงยืนยันในหลักการเรื่องเสรีภาพในการทำ หน้าที่ของสื่อมวลชน ไม่สนับสนุนให้มีการปิดกั้นสื่อมวลชนทุกรูปแบบ ในขณะเดียวกันได้ เรียกร้องให้สื่อมวลชนทุกแขนงมีความรับผิดชอบต่องสังคมด้วย หากพบว่า สื่อใดกระทำการละเมิด กฎหมายก็ต้องใช้กระบวนการทางกฎหมายในการดำเนินการอย่างโปร่งใส เป็นธรรมและไม่เลือก ปฏิบัติ ไม่ใช่วิธีการอื่นใดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเข้ามาจำกัดเสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็นของ ประชาชนและสื่อมวลชน

5.สื่อการเมือง-สื่อรัฐนำไปสู่ความขัดแย้ง นอกจากนี้ ได้เกิดปรากฏการณ์ของสื่อการเมือง ที่ถูกสร้างขึ้นมามากมาย และถูกนำมาใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมือง ทำให้สื่อเหล่านี้มี ฐานะเป็นเพียงเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมืองของแต่ละฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นวิทยุชุมชน โทรทัศน์ ดาวเทียม เว็บไซต์ ที่มีการนำเสนอความคิดเห็นและความเชื่อมากกว่า “ความจริง” ไม่ได้นำเสนอ ข้อเท็จจริงที่มีข้อมูลอย่างรอบด้าน ในทางตรงกันข้ามกลับนำเสนอข้อมูลในลักษณะของการ โหมโฆษณาชวนเชื่อ มีอคติ ชั่วร้ายให้เกิดความขัดแย้ง แยกแยะ เกลียดชัง จนถึงขั้นการทำลายล้างต่อฝ่ายที่ มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับตัวเอง ในขณะที่สื่อมวลชนของรัฐถูกรัฐบาลแทรกแซงการทำหน้าที่ทั้ง ทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดการปิดกั้นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ ยังไม่นับ รวมถึงการปิดกั้นสื่อออนไลน์ที่ขาดความชัดเจนว่า ได้ดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมายที่มี

อยู่หรือไม่

ดังนั้น สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ขอสรุปว่า ในปี 2553 ที่กำลังจะผ่านไป ถือเป็น “ปีแห่งความยากลำบากในการทำหน้าที่สื่อ” ของสื่อมวลชนไทย ซึ่งในอนาคตจะต้องมีการปรับตัวและเตรียมพร้อมกับสถานการณ์ความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ในการรายงานข้อมูลข่าวสารได้อย่างครบถ้วน รอบด้านไปสู่สาธารณชน และยึดมั่นให้หลักของจริยธรรมวิชาชีพด้วย

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์” และเพื่อหา “หลักการทางจริยธรรม” ที่สามารถแนะนำให้สื่อมวลชนนำไปประยุกต์ในการปฏิบัติงานจริงได้ โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมที่สำคัญในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา (ปี 51-53)
2. ศึกษาวิเคราะห์จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์
3. สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นของปัญหาจริยธรรมในวงการสื่อสารมวลชนและคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี
4. ศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”
5. สังเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”

1. ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมที่สำคัญในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา (ปี 51-53)

การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมที่สำคัญในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา (ปี 51-53) จะเน้นวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารดังนี้คือ

1. คำถามเรื่องจริยธรรมของสื่อมวลชน
2. รายงานสถานการณ์สื่อมวลชนไทยในรอบปี 2551
3. รายงานสถานการณ์สื่อมวลชนไทยในรอบปี 2552
4. รายงานสถานการณ์สื่อมวลชนไทยในรอบปี 2553

2. ศึกษาวิเคราะห์จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์

เนื่องจากประเด็นของจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์มีหลายประเด็น เราจึงควรทำการวิเคราะห์เพื่อให้เข้าถึงระบบคิดดังกล่าว อนึ่งการเข้าถึงระบบคิดของมิลล์จำเป็นต้อง

เข้าใจระบบคิดของเบนธัมด้วย ผู้วิจัยจึงจะทำการวิเคราะห์โดยมีโครงสร้างในการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดจริยศาสตร์ประโยชน์นิยม
 - 1.1 นิยามความหมาย
 - 1.2 แนวคิดโดยทั่วไปของจริยศาสตร์ประโยชน์นิยม
 - 1.3 ประเภทของประโยชน์นิยม

2. ลัทธิประโยชน์นิยมอย่างหยาบของเบนธัม (Cross Utilitarianism of Bentham)
 - 2.1 ทรรศนะเรื่องธรรมชาติของมนุษย์
 - 2.2 ทรรศนะเรื่องความเห็นแก่ตัวของมนุษย์
 - 2.3 ทรรศนะเรื่องความสุข : ความสุขของมนุษย์และสัตว์มีความเท่ากันในเชิงปริมาณ
 - 2.4 สรุปประโยชน์นิยมของเบนธัม

3. ประโยชน์นิยมของจอห์น สจิวต มิลล์ (John Stuart Mill 1806-1873)
 - 3.1 หลักมความสุข (The greatest happiness principle)
 - 3.2 ทรรศนะเรื่องความสุข : ความสุขเชิงปริมาณและความสุขเชิงคุณภาพ
 - 3.3 ความเป็นกลางของประโยชน์นิยม
 - 3.4 แรงจูงใจกับประโยชน์นิยม
 - 3.5 ปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ต้องทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น
 - 3.6 พื้นฐานทางจิตวิทยากับการยอมรับหลักมความสุข
 - 3.7 ข้อพิสูจน์หลักมความสุข (The proof of the greatest happiness principle)
 - 3.8 สรุปประโยชน์นิยมของจอห์น สจิวต มิลล์

4. ความแตกต่างระหว่างแนวคิดของเบนธัมและมิลล์
 - 4.1 ความแตกต่างของหลักประโยชน์นิยม
 - 4.2 ความแตกต่างด้านการคำนวณความสุข
 - 4.3 ความแตกต่างของความสุข : ปริมาณและคุณภาพ

3. สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นของปัญหาจริยธรรมในวงการสื่อสารมวลชนและคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี

ในงานวิจัยชิ้นนี้จะแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ

3.1 เป็นการสัมภาษณ์ให้เห็นภาพรวมของวงการสื่อสารมวลชนในปัจจุบันและปัญหาจริยธรรมที่ยังมีอยู่ รวมทั้งข้อเสนอแนะของคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี โดยจะทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 3 ท่านคือ

1. อาจารย์ ดร.เวทิน ชาติกุล นักวิชาการทางปรัชญาและศาสนา อดีตบรรณาธิการบริหารสำนักข่าวทีนิวส์และอดีตบรรณาธิการนิตยสารอีกหลายฉบับ
2. นักข่าวอาวุโสของหนังสือพิมพ์แห่งหนึ่ง
3. นักข่าวหน้าใหม่ของหนังสือพิมพ์แห่งหนึ่ง

3.2 เป็นการสัมภาษณ์นักแสดงในวงการบันเทิง 2 ท่านเพื่อต้องการทราบจริยธรรมของนักข่าวสายบันเทิงและข้อแนะนำเกี่ยวกับคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี นักแสดงที่ถูกคัดเลือกได้แก่

1. คุณมารี ไร่เภาเร่อ
2. คุณจรินทร์พร จุนเกียรติ

4. ศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”

นำสิ่งที่ได้จากข้อ 1-3 มาทำการวิเคราะห์ที่ละประเด็นเพื่อหาคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”

5. สังเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”

นำสิ่งที่ได้จากข้อ 4 มาทำการสังเคราะห์เพื่อหาคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”

บทที่ 4

ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมที่สำคัญในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา (ปี 51-53)

ในบทนี้จะทำการวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมที่สำคัญในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา (ปี 51-53) โดยปัญหาหลักที่มีการประมวลมา 5 ปัญหาได้แก่

1. การเสนอภาพลามกอนาจาร ซึ่งสื่อในปัจจุบันได้มีการนำเสนอภาพลามกอนาจารกันมาก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ตีพิมพ์ภาพการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมของดารานักแสดงทั้งหลาย ทั้งภาพการแต่งตัวตามปกติที่ไม่เหมาะสมและ “ภาพหลุด” ที่เข้าข่ายลามกอนาจารอย่างชัดเจน เหตุผลหลักที่มักจะอ้างว่าสามารถที่จะกระทำอย่างนั้นได้คือเหตุผลทางการตลาด ซึ่งชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าเข้าข่ายมอมเมาเยาวชนด้วย

2. ภาพการก่ออาชญากรรม ที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ความรุนแรงหรือผลจากการใช้ความรุนแรง ที่ผ่านมามี 2 ตัวอย่างที่ค่อนข้างโด่งดังและนำมาพิจารณา ณ ที่นี้คือ ตัวอย่างแรกได้แก่ การฆาตกรรมพนักงานรักษาความปลอดภัยและหญิงสาว คนร้ายที่ก่อเหตุคือแฟนเก่าของหญิงสาว โดยกล้องโทรทัศน์วงจรปิดสามารถบันทึกภาพไว้ได้ เหตุเกิดเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2552 ณ จังหวัดกาญจนบุรี ต่อมาสถานีโทรทัศน์เกือบจะทุกช่องได้เผยแพร่ภาพการฆาตกรรมดังกล่าว ต่อจากนั้นสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆก็นำภาพนี้ไปเผยแพร่ต่อโดยแทบทุกฉบับไม่มีการเซ็นเซอร์ภาพเลย ตัวอย่างที่สองได้แก่ ภาพศิระชะชาต่างชาติที่ห้อยอยู่ตรงราวสะพานพระราม 8 โดยในเบื้องต้นได้มีการสันนิษฐานว่าถูกฆาตกรรม วันที่พบศิระชะชาดังกล่าวคือวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2552 ซึ่งสถานีโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆก็นำภาพไปเผยแพร่ต่อโดยไม่ได้ทำการเซ็นเซอร์ภาพแต่ประการใด ทั้งสองตัวอย่างได้เกิดการตั้งคำถามขึ้นอย่างมากมาว่ากระทำความผิดของสื่อต่างๆนั้นผิดจริยธรรมหรือไม่

3. การกระทำหรืองดเว้นกระทำการนำเสนอข่าวเพราะได้รับอามิสสินจ้างหรือประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ปัจจุบันสื่อเกือบจะทุกแห่งเป็นองค์กรธุรกิจที่แสวงหาผลกำไร รายได้หลักของสื่อทุกประเภทมาจากการโฆษณาสินค้าและบริการขององค์กรธุรกิจต่างๆ หากองค์กรธุรกิจใดไปสร้างความเสียหายให้กับผู้หนึ่งผู้ใด สื่อจะกล้าเปิดโปงองค์กรธุรกิจนั้นหรือไม่ เพราะการเปิดโปงนั้นอาจเสี่ยงต่อการขาดรายได้ที่เป็นกอบเป็นกำ ในกรณีนี้สื่อมักถูกกล่าวหาว่าบางครั้งสื่อต้องจำใจกระทำหรืองดเว้นกระทำเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางธุรกิจของตนเอาไว้ แต่ถ้าสื่อยังทำแบบนี้สื่อก็เหมือนกับว่าริดรอนเสรีภาพของตัวเอง โดยการตกเป็นทาสขององค์กรธุรกิจหรือผลประโยชน์มหาศาลที่องค์กรนั้นๆแบ่งปันให้

4. การเคารพผู้อื่น ประเด็นนี้มักเป็นประเด็นที่สื่อมักจะถูกถามจากสาธารณชนอยู่เสมอว่าทำไมถึงชอบเสนอข่าวในลักษณะที่ล่วงละเมิดผู้อื่น ซึ่งเมื่อนำเสนอไปแล้วก็มักจะสร้างความเสียหายให้กับบุคคลนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมักจะเป็นดารานักแสดง ทำให้ ผู้ได้รับความเสียหายจำเป็นต้องฟ้องร้องดำเนินคดีกับสื่อที่กระทำความผิด การเกิดขึ้นของเหตุการณ์ทำนองนี้ สื่อด้วยกันเองหรือองค์กรวิชาชีพทางสื่อมักเลือกที่จะนิ่งเฉย ทำให้หือดสงสัยไม่ได้ว่า ที่เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่า สื่อยึดมั่นในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพข้อหนึ่ง กล่าวคือ “ไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพหรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ” ตามที่กำหนดไว้ใน “จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์” หากเป็นเช่นนี้จริงก็นับว่าเป็นการกระทำที่ผิดมหันต์

5. การเสนอข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือไม่ชัดเจน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดได้แก่ กรณีสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเสนอรายงานเรื่องบั้งไฟพญานาคว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ทำขึ้น ไม่ได้เกิดจากพญานาคตามที่คนมักจะเชื่อกัน โดยบอกว่าสาเหตุที่เกิดบั้งไฟพญานาคนั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะเกิดจากการยิงปืนขึ้นฟ้าของชาวลาวเพื่อฉลองเทศกาลออกพรรษา สถานีโทรทัศน์ไอทีวีได้เสนอรายงานนี้ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ทำให้เกิดการตั้งข้อสงสัยถึงการทำงานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีว่า ทางสถานีนำเสนอข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ เป็นไปได้ว่าทางสถานีสร้างเรื่องขึ้นมาเอง (เต๋าช่าว)

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์จากรายงานสถานการณ์สื่อมวลชนไทยในรอบปี 2551-2553 ได้พบปัญหาจริยธรรมเพิ่มเติมดังนี้

6. ความเป็นกลางในการนำเสนอข่าว กรณีตัวอย่างการตกอยู่ตรงกลางระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล โดยการรายงานประเด็นสำคัญของปี 51 มีใจความว่า “ในการที่สื่อมวลชน ได้ทำหน้าที่รายงานข่าวการประชุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ(นปช.) ตลอดปีที่ผ่านมา องค์กรสื่อมวลชนถูกคุกคามทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยเฉพาะกรณีสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที ซึ่งเป็นสื่อของรัฐที่โดนกลุ่มพันธมิตรฯ บุกเข้าไปยึด กรณีสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ที่จ.เชียงใหม่ ถูกกลุ่มคนรักเชียงใหม่ 51 ปิดล้อม แม้กระทั่งสถานีโทรทัศน์เอสทีวี ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมของเอกชน ก็โดนกลุ่มบุคคลไม่ทราบฝ่าย กระทำการอุกอาจใช้อาวุธสงครามยิงถล่มใส่สถานี ที่ถือเป็นเรื่องที่คุกคามองค์กรสื่อโดยตรง รวมทั้งกรณีแกนนำพันธมิตรฯ บางคนเรียกร้องให้ประชาชนไม่ซื้อหนังสือพิมพ์บางฉบับ จนเป็นเหตุทำให้ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าว ต้องระมัดระวังตัวมากยิ่งขึ้นเมื่อเข้าไปทำหน้าที่การประชุมของกลุ่มพันธมิตรฯ ก็ถือการคุกคามสื่อในทางอ้อมเช่นเดียวกัน”

จากการวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมข้อนี้จะเห็นได้ว่า จากการที่สื่อพยายามรักษาความเป็นกลาง แต่สื่อก็ยังไม่เป็นที่พอใจของบุคคลทั้งสองกลุ่มทำให้เกิดผลการคุกคามสื่อตามมาอย่างเห็นได้

ชัด ปัญหานี้เป็นปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนเพราะไม่ว่าสื่อจะเป็นกลาง หรือไปเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สื่อก็จะถูกวิพากษ์วิจารณ์เสมอ อีกกรณีหนึ่งคือกรณีข่าวของฟิล์ม รัฐภูมิและแอนนี่ ที่อาจเลือกเสนอให้เป็นกลางได้ยาก เพราะถ้าเสนอฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็จะถูกหาว่าไม่เป็นกลาง แต่ถ้าเสนอทั้งสองฝ่ายก็อาจถูกกล่าวหาว่าเล่นข่าวไปเรื่อยๆ และอาจถูกกล่าวหาว่าสื่อไม่มีจริยธรรมในท้ายที่สุด

7.เส้นบางๆระหว่างการตามหาความจริงกับการละเมิดสิทธิ กรณีของฟิล์ม-แอนนี่ อัน สราวุฒิกัญญา แคมป์ แครทริยา ทั้งสามกรณีนี้อาจมองได้ว่าสื่อทำถูกต้อง เพราะเป็นข่าวที่ประชาชนอยากรู้ เพียงแต่ว่าการนำเสนอข่าวนั้นมีผลกระทบต่อบุคคลในข่าวเป็นอย่างมาก จนกลายเป็นปัญหาจริยธรรมอีกแบบที่ดูจะซับซ้อนมากขึ้น

8.การนำเสนอข่าวแบบตามกระแส พบได้มากในยุคที่มีการแข่งขันกันสูง ซึ่งบางข่าวเรารู้แล้วว่าไม่ควรนำเสนอ เพียงแต่สื่ออื่นนำเสนอและกำลังได้รับความสนใจจากประชาชน เลยจำเป็นต้องนำเสนอบ้าง ไม่งั้นสื่อของเราจะถูกมองว่าไม่ทันสมัย

9.การนำเสนอข่าวที่กำลังอยู่ในความสนใจจนไม่มีพื้นที่พอที่จะนำเสนอข่าวอื่นที่สำคัญพอๆกัน เหตุการณ์ในลักษณะนี้สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการนำเสนอในสิ่งที่สังคมกำลังสนใจและนำเสนอเข้าไปเข้ามาเพื่อตอบสนองความสนใจของสังคม โดยทำให้พื้นที่การนำเสนอข่าวเหลือน้อยลง และอาจมองว่าทำให้เกิดความลำเอียงในการนำเสนอข่าว

10.ปัญหาวิวาทะกับบุคคล โดยตัวอย่างตามที่รายงานมีดังนี้คือ “นับตั้งแต่ นายสมักร สุนทรเวช อดีต นาย กฯ ก้าวขึ้นมาเป็นหัวหน้าพรรคพลังประชาชนกระทั่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ที่มีวาทะลีลาการให้สัมภาษณ์กับสื่อที่ลบลบความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชน ไทย อาทิ "ถามอะไร โง่ๆแบบนี้ เป็นคำถามที่โง่เง่าที่สุดที่เคยได้ยินมา" "ถามอย่างนี้จะบ้าหรือเปล่า" "ตอนนั้นคุณอายุเท่าไร อายุเท่าไร คุณเกิดหรือยัง" "ถามหาหอกอะไร" "เมื่อคืนไปร่วมเสพเมธุนกับใครหรือไม่" "สติปัญญานักข่าวมีคิดได้เท่านี้หรือ มันน่าอายจริงๆ นะคิดได้ยังงี้เนี่ย" อีก ทั้งยังมีการแสดงออกทางสีหน้าต่อหน้าข่าวภาคสนามในหลายโอกาส เช่น เดินจ้องหน้านักข่าวเป็นเวลานาน และต่อว่าสื่อฯที่ด้านหน้าห้องน้ำที่ตลาดอ.ต.ก.หลังการจัดรายการสนทนาประสา สมักร ซึ่งทั้งหมดของวาทะของนายสมักรนั้น เมื่อวันที่ 3 พ.ค.เป็นวันเสรีภาพสื่อ ได้มีงานวิจัยศึกษา "พฤติกรรม-แบบแผนและกลวิธีการสื่อสารของนายสมักรฯ" ที่มีต่อสื่อมวลชน จนพบว่า การสื่อสารของนายสมักร แสดงออกถึงความเพิกเฉย ไม่สนใจ มองไม่เห็นคุณค่าของสื่อมวลชนในสังคมประชาธิปไตยด้วยการไม่เคารพศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิของสื่อ”

ปัญหาดังกล่าวมักจะเกิดขึ้นไม่เพียงแต่บุคคลที่เป็นตัวอย่างที่ยกมาเท่านั้น แต่อาจเกิดกับบุคคลอื่นด้วย ถ้าสื่อไม่ระมัดระวังหรือเข้มงวดในการเสนอข่าว อาจทำให้เกิดปัญหาบานปลายได้เนื่องจากบุคคลที่เป็นข่าวเป็นบุคคลที่อาจเกิดอารมณ์ได้ง่าย ถ้าสื่อไม่ระวังในการสัมภาษณ์หรือ

นำเสนอข่าว อาจกลายเป็นว่าสื่อมี

11. การขาดการตรวจสอบว่าข่าวที่ลงไปนั้นเป็นความจริงหรือไม่ เช่นกรณีของนาธาน โอมานที่ให้ข่าวทางสื่อมวลชนว่าได้รับการทาบทามให้แสดงในภาพยนตร์ฮอลลีวูด และได้มีการเซ็นสัญญาถ่ายทำไปเรียบร้อยแล้ว ผู้ที่มาตรวจสอบในกรณีนี้ก็กลับกลายเป็นประชาชนชาวเน็ตที่มีข้อสงสัยในเรื่องของข้อมูลดังกล่าว อีกตัวอย่างหนึ่งคือกรณีของน้องอู๋ เมืองคานส์ โดยมีตัวอย่างข่าวดังนี้คือ

“รอบสัปดาห์ที่ผ่านมาหนึ่งในข่าวคราวที่เป็นที่สนใจของวงการบันเทิงไทยคงหนีไม่พ้นเรื่องราวของสาววัย 24 "อู๋ พรภัสญา สุพรรณรัตน์" หลังปรากฏทั้งข่าวและภาพของเธอทางหน้าหนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันที่ 25 พฤษภาคม 2552 โดยมีข้อความว่า...ลั่นโลก-"น้องอู๋"พรภัสญา สุพรรณรัตน์ อายุ 24 ปี น.ร.ไทยซึ่งกำกับภาพยนตร์สั้นเรื่อง Revenge Tragedies ได้รับรางวัล Best Student Film ในเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ 2009 ก่อนหน้านี้เพิ่งได้รับรางวัลจากเทศกาลหนังที่ลาสเวกัส

ส่วนเนื้อข่าวนั้นได้ให้รายละเอียดไว้ว่า...เธอเป็นผู้กำกับฯ หนังสือคนไทยคนแรกจากสถาบัน "นิวยอร์ก ฟิล์ม อะคาเดมี" ที่อายุน้อยที่สุดที่ได้รับรางวัล "Best Student Film" และ "Official Selection" จากหนัง "Revenge Tragedies" และ "Unfaithfully Yours" จากเทศกาลภาพยนตร์ "คานส์ อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล ฟิล์ม เฟสติวล 2009" ที่จัดขึ้นในวันที่ 13-24 พ.ค.ที่ประเทศฝรั่งเศส น.ส.พรภัสญา กล่าวว่า นอกจากนี้ ภาพยนตร์เรื่องเดียวกัน ยังได้รางวัลอีกมากมายในเวทีโตรอนโต ฟิล์ม เฟสติวล, ลอสแอนเจลิส ฟิล์ม เฟสติวล, ลอสแอนเจลิส ชีต ฟิล์ม เฟสติวล, ภูเก็ต ฟิล์ม เฟสติวล และล่าสุดได้รับรางวัลในงาน "คานส์ ฟิล์ม เฟสติวล" ประเภท "Best Student Film" และผลงานเรื่องดังกล่าว ได้ร่วมงานกับบรูซ ดิกสัน ตากล้องภาพยนตร์ฮอลลีวูดจากเรื่อง "สไปเดอร์แมน 2-3" และ "ซูเปอร์แมน รีเทิร์นส์" และยังได้ร่วมงานกับดารานักแสดงหลายคน เช่น แกรี เดเนียลส์ ดาราแอ็กชั่นชื่อดัง

สำหรับภาพยนตร์สั้นเรื่องที่ 2 "Unfaithfully Yours" ความยาว 7 นาที น.ส.พรภัสญา กล่าวว่า ปรัชญา ปิ่นแก้ว ชักชวนให้มาถ่ายทำที่เมืองไทยแล้วนำกลับไปตัดต่อที่สหรัฐอเมริกา ได้รับรางวัล "Official Selection" ให้เข้าฉายในเทศกาล "คานส์ อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล ฟิล์ม เฟสติวล 2009"

น.ส.พรภัสญา กล่าวว่า ตนเป็นนักเรียนไทยคนแรกที่ได้รับรางวัลและเป็นคนเดียวของนักเรียนทั้งหมดใน สถาบันนิวยอร์ก ฟิล์ม อะคาเดมี ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ และยังได้รับเกียรติยศอันดับ 1 ซึ่งล่าสุดทาง อีลิปต์ ฟิล์ม เฟสติวล ติดต่อเพื่อขอภาพยนตร์ไปฉาย ถือว่าโชคดีมากที่หนังได้รับรางวัลทั้ง 2 เรื่องจนรู้สึกตื่นเต้น สำหรับเนื้อหาของภาพยนตร์ทั้ง 2 เรื่องนั้น เรื่องแรก "Revenge Tragedies" เล่าเรื่องผู้หญิงที่ถูกเจ้านายข่มขืน และถูกแฟนหนุ่มทิ้งก่อนถึงกำหนดแต่งงาน แต่เมื่อ

บอกแฟนหนุ่มคิดได้แต่ก็สายไปเสียแล้ว ส่วน "Unfaithfully Yours" เล่าเรื่องครอบครัวๆ หนึ่งที่หัวหน้าครอบครัวไปมีกิ๊กซึ่งเป็นเพื่อนภรรยาตัวเองและเกิดผลกระทบต่อครอบครัว ผู้สื่อข่าวรายงานว่า น.ส.พรพชญาไม่ได้เดินทางไปรับรางวัลในเทศกาล "คานส์ อินเตอร์เนชันแนล फिल्म เฟสติวัล 2009" เพราะเป็นช่วงไข้หวัดเม็กซิโกระบาด ทำให้ผู้ปกครองห่วงเรื่องความปลอดภัย และล่าสุดเตรียมเปิดกล้องหนังใหม่เรื่อง "Winter Experience" หรือ "บทเรียนฤดูหนาว" ซึ่งเขียนบทร่วมกับ "ต้อม" ยุทธเลิศ สิปปภาค ผู้กำกับฯ ดัง เป็นภาพยนตร์แนวดาร์กดราม่า ทริลเลอร์

หลังเป็นข่าวออกมา ช่อง 3 โดยรายการ "โต๊ะข่าวบันเทิง" รวมถึง "เที่ยงวันทันเหตุการณ์" โดย "วิศาล ดิลกวณิช" ก็ได้นำเธอมาสัมภาษณ์ผ่านรายการ พร้อมชื่นชมยกย่องในความสามารถ โดยเฉพาะในตัวของเธอที่เที่ยงวันทันเหตุการณ์ที่ได้กล่าวชื่นชมเธอไม่ขาดปาก

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากทั้งข่าวและบทสัมภาษณ์ที่ทำให้เธอตั้งเป็นพหูแตกในช่วงข้ามคืน มีเสียงชื่นชมในความสามารถของเธอมากมาย ทันทีทันใดเช่นกันที่ได้มีหลายคนออกมาวิพากษ์วิจารณ์ถึงเรื่องนี้พร้อมด้วย หลักฐานที่น่าเชื่อถือได้เป็นการยืนยันว่าข่าวที่การได้รับรางวัลของเธอไม่ เป็นความจริง!²⁶

12. การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรม จากตัวอย่างของการรายงานฯ ดังนี้

“ภาพลบบกเสียงท้วงติงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ดี : กรณีเสียงท้วงติงเกิดจากการที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ทำหนังสือถึงนายกสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเรื่องการเสนอภาพข่าวที่ไม่เหมาะสมบนหน้า 1 หนังสือพิมพ์ ทำให้คณะกรรมการควบคุมจริยธรรม สมาคมนักข่าวฯ ได้ตอบรับด้วยการออกประกาศให้สื่อการนำเสนอภาพข่าวให้สอดคล้องกับหลักจริยธรรม

ส่วนภาพลบบกนั้นต้องยอมรับว่าเกิดขึ้นจริง และล้วนเกิดขึ้นในช่วงสิ้นปีก่อนเทศกาลปีใหม่ ทั้งสิ้น ทั้งกรณีที่มีการแจกปฏิทินนู้ดที่ซัดพ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ ด้านหลังตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งในจำนวนผู้รับปฏิทินมีช่างภาพสื่อมวลชนบางส่วนไปรับแจก และในที่สุดกระแสสังคมกดดันผู้นำมาแจกที่นำมาแจกเพราะเห็นว่าใกล้เทศกาลปี ใหม่จนต้องลาออกจากตำแหน่งข้าราชการการเมืองไปในที่สุด ส่วนอีกกรณีเกิดขึ้นในงานเลี้ยงปีใหม่ของพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง และปรากฏว่ามีส.ส.จำนวนหนึ่งเรียกริเงินให้สื่อมวลชน-ช่างภาพกลุ่มหนึ่งโดย อ้างว่าพานักข่าวไปอาบน้ำ แต่หลังจากมีการนำเสนอข่าวโฆษกพรรคดังกล่าวชี้แจงว่าอาบน้ำหมายถึง

²⁶ <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=449508>

อาบน้ำ ทะเลหรือเล่นน้ำตกไม่ได้หมายความว่า จะพาไปอาบน้ำ ในอาบ อบ นวด ซึ่งทั้ง 2 กรณีและ เพื่อป้องกันกรณีอื่นๆในอนาคตนั้นสมาคมนักข่าวฯได้แถลงข่าวตำหนิตั้ง นักข่าวที่เรียกร้อง-รับเงิน และนักการเมืองที่ให้สินบน คุณแคลนวิชาชีพอีมวลชน พร้อมกับให้บรรณาธิการสื่อทุกประเภท สอบสวนข้อเท็จจริงว่ามีผู้สื่อข่าวหรือ ช่างภาพในสังกัดคนใดได้รับเงินด้วยหรือไม่และดำเนินการ ตามกฎระเบียบของแต่ละองค์กร”

13.การที่องค์กรสื่อไม่สามารถไปควบคุมสื่อการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย และมี การนำเสนอโดยบางครั้งไม่ตรงกับข้อเท็จจริง

14.การไม่สามารถควบคุมภาพความรุนแรงที่ปล่อยตามสื่อต่างๆได้ ทำให้เด็กและเยาวชน เสพความรุนแรงกันอย่างต่อเนื่องทั้งในภาพข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ และภาพ ความรุนแรงบางภาพเคยได้รับรางวัลภาพข่าวยอดเยี่ยมอีกด้วย

15.การไม่สามารถควบคุมข้อความที่ไม่เหมาะสมที่ลงตามหน้าหนังสือพิมพ์ได้ เช่น คำว่า “คาราแ่งกันโซ่วจิม” ที่โปรยในหน้าในของหนังสือพิมพ์บันเทิงฉบับหนึ่ง

16.การสร้างข่าวเพื่อขาย หรือการเต้าข่าว โดยมากมักจะเป็นในข่าวบันเทิงโดยลงข้อมูลที่ไม่ เป็นความจริง ทำให้นักแสดงและดาราสาวผู้นั้นได้รับความเสียหาย

สำหรับการวิเคราะห์ในบทนี้ทำให้ได้ปัญหาจริยธรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมด 16 ปัญหา

บทที่ 5

บทวิเคราะห์จริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยมของจอห์น สจิวต์ มิลล์

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดประโยชน์นิยมของนักคิดสองท่าน คือเจเรมี เบนธัม (Jeremy Bentham) และ จอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) ที่มีทัศนะมุมมองในเรื่องของเกณฑ์ตัดสินการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุดที่แตกต่างกันค่อนข้างชัดเจน และความคิดในเรื่องนี้ก็จะช่วยเป็นหลักการทางจริยธรรมและแนวทางการตัดสินจริยธรรมให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพราะทุกคนที่เกี่ยวข้องจะมีส่วนได้รับประโยชน์สุขอย่างเท่าเทียมกัน ประโยชน์สุขนี้เองที่ทั้งเบนธัมและมิลล์ให้ความสำคัญมากในการที่จะตัดสินใจทำอะไรก็ตาม อันอาจจะกระทบหรือส่งผลแก่คนหมู่มาก อาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดที่จะกล่าวในบทนี้จะสามารถช่วยให้การตัดสินใจในทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับวงการสื่อสารมวลชนสามารถมองเห็นเป็นภาพรวมได้ในระดับหนึ่ง

ถึงแม้ในตอนแรกผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดประโยชน์นิยมของทั้งเจเรมี เบนธัม และ จอห์น สจิวต์ มิลล์ แต่การทำแบบนี้ก็เพื่อให้เราสามารถเข้าใจแนวทางของมิลล์ได้ชัดเจนมากขึ้น โดยหลักประโยชน์นิยมที่ผู้วิจัยจะใช้เป็นหลักการสำคัญในงานวิจัยชิ้นนี้ได้แก่หลักการประโยชน์นิยมของจอห์น สจิวต์ มิลล์

1. แนวคิดจริยศาสตร์ประโยชน์นิยม

1.1 นิยามความหมาย

อรรถประโยชน์ (Utility) หมายถึง คุณสมบัติทั้งหมดของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นคุณประโยชน์ ผลประโยชน์ ความเพลิดเพลิน ความดี หรือความสุข เพื่อป้องกันมิให้ความทุกข์ ความเดือดร้อนไม่สบาย และความชั่วเกิดแก่บุคคลผู้น่าไปปฏิบัติอย่างจริงจัง²⁷ นอกจากนี้ประโยชน์ ยังหมายถึง ผลที่มุ่งหวัง ผลที่ปรารถนา สิ่งที่ดี หรือเป็นคุณ ที่ใช้ได้ดีเหมือนที่มุ่งหมายเอาไว้²⁸ หรือหมายถึงสวัสดิภาพของมนุษย์ทั้งที่เป็นสวัสดิภาพทางวัตถุและทางจิตใจด้วย

²⁷ ชัยวัฒน์ อัดพัฒน, รศ., จริยศาสตร์ตะวันตกร่วมสมัย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2534), หน้า 176.

²⁸ ราชบัณฑิตยสถาน สำนัก, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2525),

ประโยชน์นิยม (Utilitarianism) หมายถึง ทรศนะทางจริยศาสตร์ที่ถือเอาประโยชน์สุขเป็นเกณฑ์ตัดสิน ความถูกต้อง กล่าวคือ การกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุดถือว่าการกระทำที่ดี²⁹

นอกจากนี้ก็ยังมึนักปรัชญาบางท่านได้ให้ทรศนะเกี่ยวกับความหมายของคำว่าประโยชน์นิยมไว้ดังนี้

วิทย์ วิศทเวทย์ ได้ให้ความหมายว่า ประโยชน์นิยม คือ หลักที่จะตัดสินการกระทำอันใดอันหนึ่งว่าถูกหรือผิด ชอบหรือไม่ชอบอยู่ที่ผลที่จะได้ คือ ถ้าเราอยู่ในสถานการณ์ที่จะต้องเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตัวที่จะตัดสินนั้นก็คือผล ถ้าผลที่จะเกิดจากการกระทำนี้ดีกว่าการกระทำอื่นก็เป็นสิ่งที่ควรกระทำ ถ้าจะถามต่อไปว่า อะไรตัดสินว่าผลที่จะเกิดจากการกระทำนั้นดีกว่า คำตอบก็คือ การกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากกว่า ถือว่าดีกว่า³⁰

1.2 แนวคิดโดยทั่วไปของจริยศาสตร์ประโยชน์นิยม

แนวคิดจริยศาสตร์สำนักนี้จัดว่าเป็นทรศนะทางจริยศาสตร์ที่ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมว่า การกระทำใดบ้างที่สมควร และไม่สมควรกระทำ ซึ่งเกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศอังกฤษ โดยนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงคนสำคัญของอังกฤษ 2 ท่าน คือ เจเรมี เบนธัม และ จอห์น สจ๊วต มิลล์ ที่ได้เสนอแนวคิดนี้ขึ้นโดยใช้ชื่อว่า ประโยชน์นิยม (Utilitarianism) โดยมีกรอบความคิดที่สำคัญ ดังนี้

1.2.1 การตัดสินว่าการกระทำใดนั้นถูกหรือผิด ขึ้นอยู่ที่ผลของการกระทำเป็นหลัก ถ้าการกระทำใดที่มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด ก็ถือว่าการกระทำนั้นถูกจริยธรรม หากการกระทำใดก็ตามที่ก่อให้เกิดผลที่สวนทางกับประโยชน์สุข ก็ถือว่าการกระทำที่ผิดจริยธรรมโดยที่มีเกณฑ์การตัดสินพอสรุปได้ดังนี้

- จะต้องกำหนดในสิ่งที่สามารถให้ประโยชน์สุขมากที่สุดและยาวนานที่สุด
- จะต้องเลือกสิ่งทีเลวน้อยที่สุด ถ้าหากไม่มีสิ่งใดให้เลือก
- จะต้องยึดเอาประโยชน์สุขมากที่สุดของคนจำนวนมากที่สุดในสังคมนั้นเป็น

เกณฑ์

หน้า 509.

²⁹ ราชบัณฑิตยสถาน สำนัก, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย, (กรุงเทพมหานคร-อรุณการพิมพ์, 2540), หน้า 101.

³⁰ วิทย์ วิศทเวทย์, ศ.ดร., ปรัชญาเบื้องต้น : มนุษย์โลกและความหมายของชีวิต พิมพ์ครั้งที่ 13 (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์ ม.ป.ป.), หน้า 101.

- จะต้องไม่ลดประโยชน์สุขของตนเองให้น้อยลงไปกว่าประโยชน์ของผู้อื่น หรือ ไม่ลดประโยชน์ของผู้อื่นให้น้อยไปกว่าประโยชน์ของตน นั่นคือจะต้องมีความสุขเสมอกัน อย่างเท่าเทียม

- จะต้องไม่คำนึงถึงเจตนาเป็นสำคัญ ให้ถือเอาประโยชน์สุขที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

- จะต้องคำนึงถึงผู้กระทำนั้นด้วยว่าเป็นผู้หนึ่งที่จะได้รับผลของการกระทำนั้น เหมือนกับผู้อื่นในสังคม³¹

1.2.2 พิจารณาความสุขหรือประโยชน์ที่ได้รับแบบรวมๆ อันหมายถึงว่าในบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นจะต้องให้ความเท่าเทียมกันเสมอไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่³²

1.3 ประเภทของประโยชน์นิยม

เราสามารถแบ่งศึกษาแนวคิดประโยชน์นิยมได้ ตามความแตกต่างของแนวคิดที่เกิดขึ้น โดยจัดเป็นประเภทได้ 4 ประเภทด้วยกันคือ

1.3.1 ประโยชน์นิยมแบบการกระทำ

1.3.2 ประโยชน์นิยมแบบกฎ

1.3.3 ประโยชน์นิยมแบบสุนิยม

1.3.4 ประโยชน์นิยมแบบอุดมคติ

1.3.1 ประโยชน์นิยมแบบการกระทำ (Act- Utilitarianism) หมายถึง การกระทำชนิดพิเศษที่สามารถคำนวณหาความถูกและผิดของแต่ละบุคคลได้อย่างตรงไปตรงมาซึ่งเป็นการเน้นที่การกระทำและผลของการกระทำ³³ โดยชี้ชัดที่พฤติกรรมของแต่ละการกระทำนั้นๆ และเมื่อนำไปเทียบเคียง หรือกล่าวกับทฤษฎีประโยชน์นิยมหรือหลักมหัสข ก็เรียกประโยชน์นิยมแบบนี้ว่า “ประโยชน์นิยมแบบการกระทำ”³⁴

³¹ บุญมี แทนแก้ว, ผศ., จริยธรรมกับชีวิต พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2541), หน้า 101.

³² ชัชชัย กุ่มทวีพร, ผศ., จริยศาสตร์ทฤษฎีวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : เล็คดีไทย, 2540), หน้า 96.

³³ ศักดิ์ชัย นิรัญगी, ผศ., จริยศาสตร์ศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : พีรพัชรา, 2525), หน้า 39.

³⁴ ชัชชัย กุ่มทวีพร, ผศ., จริยศาสตร์ : ทฤษฎีและการวิเคราะห์ปัญหาทางจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : เล็คดีไทย, 2540), หน้า 96

1.3.2 ประโยชน์นิยมแบบกฎ (Rules-Utilitarianism) ได้แก่ แนวคิดที่พิจารณาจากกฎต่างๆ ว่ากฎใดปฏิบัติตามแล้วจะก่อให้เกิดความสุขปริมาณมากที่สุด แก่บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง³⁵

กฎดังกล่าวไม่ได้หมายถึงกฎที่มีลักษณะตายตัว แต่เป็นกฎที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้และสามารถที่จะยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม และเชื่อว่าหลักการของการกระทำในแต่ละครั้งมาจากกฎทางศีลธรรมที่เป็นสากล คือทุกคนสามารถที่จะปฏิบัติตามได้โดยไม่ทำให้เกิดผลเสียร้ายขึ้นมาภายหลัง³⁶

จากการกล่าวถึงประโยชน์นิยมทั้ง 2 แบบข้างต้น เราสามารถนำหลักการทั้ง 2 ประการนั้นมาเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างกันได้ ความแตกต่างที่สำคัญคือ ประโยชน์นิยมแบบการกระทำนั้นถือเอาผลของการกระทำเป็นเกณฑ์ตัดสิน ถ้าการกระทำนั้นให้ประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด การกระทำนั้นก็จะเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ส่วนประโยชน์นิยมแบบกฎนั้นจะต้องยึดกฎหรือหลักการเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน กล่าวคือถ้าทำตามกฎหรือหลักการที่กำหนดไว้ก็ถูกต้องถ้าไม่ทำตามกฎก็จัดว่าผิด

1.3.3 ประโยชน์นิยมแบบสุขนิยม (Hedonistic-Utilitarianism) ได้แก่ ประโยชน์นิยมประเภทที่มีแนวคิดว่าความดีความชั่วของผลการกระทำ ขึ้นอยู่กับความพอใจ หรือความไม่พอใจเท่านั้น ดังที่เบนธัมได้ให้ทรรศนะว่า ปริมาณของความพึงพอใจของสิ่งมีชีวิตนั้นเท่าเทียมกัน เช่น การเล่นเกมกตติเตาๆ กับการฟังบทกวี³⁷ และเห็นว่าคุณธรรม ความรู้ ความงามและความรักนั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่ยอมรับว่าความดีนั้นเป็นอิสระจากความพึงพอใจ³⁸

เพราะฉะนั้น จึงเรียกประโยชน์นิยมแบบนี้ว่า ประโยชน์นิยมแบบสุขนิยม เพราะถือว่าความพึงพอใจเป็นฐานะเดียวเท่านั้นที่น่าพึงปรารถนา

1.3.4 ประโยชน์นิยมแบบอุดมคติ (Idealistic-Utilitarianism) ได้แก่ แนวคิดประโยชน์นิยมอีกประเภทหนึ่งที่เสนอทรรศนะที่แตกต่างไปจากประโยชน์นิยมประเภทสุขนิยม หลังจากที่เบนธัมได้เสนอทรรศนะประโยชน์นิยมแบบสุขนิยมมาแล้ว ปรากฏว่านักจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมรุ่นหลังจากเขา คือ จอห์น สจ๊วต มิลล์ ได้เสนอทรรศนะที่แตกต่างไปในแง่ของความสุข มิลล์ เห็นว่าเบนธัมมองค่าของคนและสัตว์ไม่แตกต่างกันซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงการที่เบนธัม ไม่เห็นค่าในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในความเป็นจริงนั้นก็เป็นไปได้เลยที่ความพึงพอใจของมนุษย์กับความพึงพอใจของสัตว์จะเหมือนกันและมีค่าเท่ากัน เช่น มนุษย์สามารถพึงพอใจกับการฟังบทกวี อ่านหนังสือ หรือชมภาพยนตร์ ฯลฯ แต่สัตว์ไม่สามารถพึงพอใจอย่าง

³⁵ อ่างแล้ว

³⁶ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, ผศ., จริยศาสตร์ศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : พีรพัชณา, 2525), หน้า 35.

³⁷ ดูเพิ่มเติม ใน สิงหนัน คำขาว, ดร.,ปรัชญาเบื้องต้น (ม.ป.ป.), หน้า 273-274.

³⁸ คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน, จริยปรัชญา, (กรุงเทพมหานคร : กุรุสภา, 2537), หน้า 65.

มนุษย์สามารถพึงพอใจได้ (ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ชัดกันโดยทั่วไป) เพราะฉะนั้น ความพึงพอใจของมนุษย์และสัตว์จึงแตกต่างกัน ความแตกต่างที่กล่าวถึงนี้ มิลล์ เรียกว่า คุณภาพของความสุขที่มนุษย์และสัตว์มีไม่เท่ากันและไม่สามารถจะมีย่างเท่าเทียมกันได้ มิลล์ กล่าวว่า ถึงแม้ว่าความพึงพอใจจะเป็นเงื่อนไขที่สำคัญสำหรับความดี แต่เนื้อแท้ความดีทางจิตใจอาจจะขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นมากกว่าความพึงพอใจ หรือว่ามีความพึงพอใจที่สูงต่ำต่างกัน มิลล์ยอมรับเหตุผลทางจิตวิทยาว่า ธรรมชาติของมนุษย์มีจิตใจสูงกว่าสัตว์เพราะมนุษย์สามารถคิดและกระทำสิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าสัตว์ และเมื่อคำนวณความสุขที่จะได้รับหรือจะสามารถขยายไปสู่คนอื่นตามหลักมสุขนั้น ผลที่ได้ก็แตกต่างไปจากการคำนวณตามแนวของเบนธัม เพราะเนื่องมาจากมิลล์ได้ให้ค่าทางด้านคุณภาพของความสุขเพิ่มขึ้นมานั่นเอง ดังนั้นการเสนอพรรณนาว่าสิ่งอื่นนอกไปจากความพึงพอใจ เช่น คุณธรรม ความรู้ ความงาม ความรัก ว่าเป็นจุดหมายปลายทางที่ดี จึงได้ชื่อว่า ลัทธิประโยชน์นิยมแบบอุดมคติ³⁹

2. ลัทธิประโยชน์นิยมอย่างหยาบของเบนธัม (Cross Utilitarianism of Bentham)

เจเรมี เบนธัม (Jeremy Bentham 1748-1832) เป็นนักปรัชญาหรือนักปฏิรูปสังคมคนสำคัญของประเทศอังกฤษ เป็นที่ทราบกันดีว่าแนวคิดทางปรัชญาของเขานั้นจัดอยู่ในกลุ่ม สุขนิยม (Hedonism) ภายหลังได้พัฒนาแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวคิดประโยชน์นิยมแบบสุขนิยม เพราะมีพรรณนาว่า แรงจูงใจที่ทำให้มนุษย์กระทำการใดๆก็ตาม แท้จริงแล้วทั้งหมดคือความพึงพอใจ (pleasure) คนเราตัดสินว่าอะไรดี ควรค่าแก่กระทำหรือไม่นั้นก็อยู่ที่ว่าการกระทำนั้นๆให้ความพึงพอใจแก่เรามากน้อยแค่ไหน หรือช่วยให้เราหลีกเลี่ยงความทุกข์ทรมาน (pain) ซึ่งเป็นอุปสรรคของความพึงพอใจได้มากน้อยแค่ไหน⁴⁰

2.1 พรรณนาเรื่องธรรมชาติของมนุษย์

ก่อนที่เบนธัมจะกล่าวถึงอรรถประโยชน์เบนธัมเริ่มต้นด้วยการยอมรับหลักการทางจิตวิทยาเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ว่า

“ธรรมชาติได้จัดวางมนุษย์ให้ตกอยู่ในอำนาจของสิ่งที่ยิ่งใหญ่ 2 อย่าง คือ ความเจ็บปวดและความสุข ซึ่งเป็นตัวกำหนดว่าเราควรทำอะไรดี อีกแง่หนึ่ง ความสุขก็เป็นมาตรฐานตัดสิน

³⁹ อ่างแล้ว

⁴⁰ กิรติ บุญเจือ, ปรัชญาเบื้องต้นและตรรกวิทยาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : ผดุงวิทยาการพิมพ์, 2512).

ความดี และอีกแง่หนึ่ง ทั้งสองสิ่งนี้เป็นแรงจูงใจให้เราทำ พูด และคิด แม้ว่าเราจะพยายามทุกวิถีทางที่จะเป็นอิสระจากการตกอยู่ในอำนาจของทั้งสองอย่างนี้ แต่กลับเป็นการพิสูจน์ว่า เรากลับเป็นทาสของความสุขและความเจ็บปวดนั้น”⁴¹

จากการเสนอพรรณษะดังกล่าวนี้ เราสามารถที่จะวิเคราะห์ถึงเป้าหมายของเบนธัมได้ว่า เขายอมรับหลักการทางปรัชญาที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. หลักสุขนิยมเชิงจิตวิทยา ด้วยการกล่าวว่า มนุษย์ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของความสุขและความทุกข์

2. หลักจริยศาสตร์แบบสุขนิยม ด้วยการกล่าวว่า ความสุขเป็นมาตรฐานของการตัดสินใจ การกระทำ และยังเป็นแรงจูงใจให้มนุษย์กระทำการต่างๆ โดยพิจารณาว่าสิ่งที่ได้กระทำลงไปนั้นจะก่อให้เกิดสุขหรือทุกข์อย่างไร ซึ่งเป็นการยืนยันในหลักการของจริยศาสตร์แบบสุขนิยม⁴²

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เขายอมรับเช่นนั้นเพราะว่าเบนธัมเป็นนักปรัชญาสุขนิยมมาก่อน และได้ดำเนินวิธีการทางปรัชญาผ่านทางหลักสุขนิยมมาโดยตลอด นอกจากเบนธัมจะยอมรับหลักการอันเป็นพื้นฐานของธรรมชาติมนุษย์ที่แสดงพฤติกรรมออกมาด้วยแรงจูงใจที่สำคัญ คือ สุข และทุกข์แล้ว เบนธัมยังกล่าวถึงพื้นฐานของมนุษย์ว่าเป็นผู้ที่เห็นแก่ตัวมาแต่กำเนิดอีกด้วย

2.2 พรรณษะเรื่องความเห็นแก่ตัวของมนุษย์

เบนธัมเห็นว่ามนุษย์นั้นมีความเห็นแก่ตัวมาแต่กำเนิด ไม่ว่าจะเกิดเรื่องอะไรขึ้น ก่อนที่มนุษย์จะคิดถึงคนอื่น มนุษย์จะคิดถึงตัวเองก่อนเสมอ แม้กระทั่งการที่เขาคิดจะช่วยเหลือผู้อื่น ก็เพียงแค่อยากได้รับประโยชน์จากการช่วยเหลือนั้น นอกจากผลประโยชน์ของตนเองแล้ว มนุษย์ไม่มีทางที่จะช่วยเหลือผู้อื่นโดยที่เขาไม่ได้รับอะไรตอบแทน เกี่ยวกับประเด็นนี้ เบนธัมได้กล่าวไว้ว่า “อย่างน้อยก็ใคร เขาจะกระตือรือร้นช่วยท่าน นอกจากการช่วยนั้นจะเป็นประโยชน์แก่เขา”⁴³ แต่เราสามารถที่จะสงสัยได้ว่า ในเมื่อเบนธัมเห็นว่ามนุษย์เห็นแก่ตัวถึงขนาดนั้น ด้วยเหตุผลใดมนุษย์ที่เห็นแก่ตัวมากขนาดนั้นจึงคิดที่จะไปช่วยเหลือผู้อื่นได้ เพราะไม่มีอะไรรับประกันได้เลยว่าหลังจากที่เขาได้ไปช่วยเหลือผู้อื่นแล้ว เขาจะได้รับผลประโยชน์ใดตอบแทน

เบนธัมเห็นว่าสิ่งที่ทำให้คนที่เห็นแก่ตัวมาเห็นแก่ประโยชน์คนอื่นได้นั้นจะต้องมีความพร้อมในความต้องการของคนเสียก่อน เมื่อตนเองได้ประโยชน์เพียงพอแล้วประโยชน์ส่วนรวมก็จะเกิดขึ้นตามมาเอง เช่น เมื่อรัฐบาลเข้าใจในหลักความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ก็ปล่อยให้ประชาชน

⁴¹ Jeremy Bentham, The Principle of Moral and legislation, (New York : Hafner Publishing, 1984).

pp.1.

⁴² ชัยวัฒน์ อัดพัฒน, รศ., จริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540), หน้า 180-181.

⁴³ อ่างแล้ว

เห็นแก่ตัวกันตามสบายเพียงแต่ควบคุมไม่ให้เบียดเบียนกันเท่านั้นก็พอ เมื่อบุคคลคิดเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่เบียดเบียนคนอื่นแล้วผลดีก็จะเกิดขึ้นมาเอง⁴⁴

2.3 ทรรศนะเรื่องความสุข : ความสุขของมนุษย์และสัตว์มีความเท่ากันในเชิงปริมาณ

เบนซัมได้กล่าวถึงความสุขไว้ว่า “ความสุขอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเหมือนกัน เมื่อมันเท่ากันในด้านปริมาณ”⁴⁵ ซึ่งก็หมายความว่า ไม่ว่ามนุษย์กินข้าว หรือสุกรกินรำ ค่าความสุขที่ได้ก็ไม่แตกต่างกัน หรือในทำนองกลับกัน ถ้าหากให้มนุษย์เปลี่ยนมากินรำแทนข้าว และให้สุกรเปลี่ยนมากินข้าวแทนรำ ค่าของความสุขที่ได้ก็เท่าเทียมกัน ไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด เพียงแต่ความสุขที่ได้รับนั้นจะต้องมีปริมาณที่มากพอ และในการตัดสินใจว่าการกระทำใดจะถูกหรือผิดก็สามารถวัดได้จากค่าความสุขด้านปริมาณนี้เท่านั้น

2.4 สรุปประโยชน์นิยมของเบนซัม

เราสามารถที่จะสรุปประเด็นสำคัญของแนวคิดประโยชน์นิยมของเจเรมี เบนซัม ได้ดังนี้

1. เบนซัมเห็นว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นคือความเห็นแก่ตัว และมักจะแสวงหาประโยชน์เพื่อตัวเองถ้ามีโอกาส บางครั้งเราอาจเห็นมนุษย์ดูเหมือนจะทำเพื่อผู้อื่น แต่แท้ที่จริงแล้วเป็นการทำลงไปเพื่อหวังประโยชน์ให้กับตนเอง ถ้าหากเราต้องการจะให้คนอื่นเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น เราจะต้องให้รางวัลเป็นสิ่งตอบแทน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้คนหันมาทำประโยชน์เพื่อสังคม เพราะทุกคนย่อมเห็นประโยชน์ตัวเองก่อนประโยชน์ของผู้อื่นเสมอ

2. เบนซัมเห็นว่าประโยชน์ส่วนตัวจะต้องมาก่อนประโยชน์ส่วนรวม เพราะเมื่อมนุษย์ได้รับประโยชน์เพื่อตัวเองเรียบร้อยแล้ว มนุษย์ก็จะทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นได้ หรืออาจจะพูดอีกนัยหนึ่งว่าเมื่อประโยชน์ของปัจเจกชนได้รับการตอบสนองแล้ว ประโยชน์ของส่วนรวมก็จะเกิดขึ้นตามมาทันที ซึ่งนับได้ว่าเป็นผลพลอยได้จากการเล็งเห็นถึงคุณค่าของประโยชน์สุขของแต่ละปัจเจกบุคคล

3. การกระทำที่ถูกต่อนั้น ต้องให้ความสุขแก่สมาชิกในสังคมเท่าเทียมกัน เพราะเบนซัมเห็นว่าความสุขของสิ่งมีชีวิตเท่ากันในด้านปริมาณ ดังนั้น สิ่งที่จะถือได้ว่ามีประโยชน์มากที่สุดคือ

⁴⁴ กิรติ บุญเจือ, ปรัชญาเบื้องต้นและตรรกวิทยาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : ผดุงวิทยาการพิมพ์, 2512), หน้า 167.

⁴⁵ ชัยวัฒน์ อัดพัฒน, รศ., จริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540), หน้า 180-181.

ดังนั้นจะต้องให้ความสุขหรือความพึงพอใจแก่คนจำนวนมากที่สุด ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นอะไรก็ตาม ก็ถือว่ามีประโยชน์ และการกระทำใดก็ตามที่ลดทอนความสุขของประชาชนลง การกระทำนั้นถือว่าไม่มีประโยชน์

4. ความสุขในทรรศนะของเบนธัมสามารถวัดได้ในเชิงปริมาณ โดยใช้หลักการคำนวณแบบสุขนิยม (Hedonistic calculus) โดยยึดหลักของความเข้มข้น ระยะเวลา ความถี่ถี่ถี่ที่บุคคลจะสามารถได้รับความสุขนั้นเป็นเกณฑ์

3. ประโยชน์นิยมของจอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill 1806-1873)

มิลล์ เป็นนักปรัชญาและนักจิตวิทยาชาวอังกฤษ มิลล์อธิบายว่าประโยชน์นิยมต้องการให้มนุษย์เป็นคนมีใจเป็นธรรมอย่างแท้จริง ไม่ลำเอียง มิลล์ถือว่าความสุขนั้นต่างมีความแตกต่างกันทางด้านคุณภาพ ความสุขที่เกิดจากการใช้สติปัญญาในทางสร้างสรรค์จะอยู่ในฐานะที่สูงกว่า ดีกว่าและประเสริฐกว่าความสุขทางประสาทสัมผัส ถ้าคนเราได้รับความสุขทั้งสองอย่างในเวลาเดียวกัน คนฉลาดย่อมเลือกเอาความสุขที่ดีกว่าและประเสริฐกว่า ไม่มีคนฉลาดคนใดจะมองความสุขในเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว โดยละทิ้งการพิจารณาในด้านคุณภาพของความสุข มีแต่คนโง่เท่านั้นที่จะทำอย่างนั้น ไม่มีผู้มีมโนธรรมคนใดจะเห็นด้วยกับคนโง่และเห็นแก่ตัวเหล่านั้น ยกตัวอย่างเช่น การเป็นโสเครตีสที่หอมโชนยังดีกว่าเป็นคนโง่ที่อ้วนพี ดังนั้นเราควรแสวงหาความสุขที่มีคุณภาพและปริมาณมากที่สุด และความสุขนี้ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ส่วนตัวของเรา แต่ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของมนุษยชาติ⁴⁶ สำหรับมิลล์แล้วองค์ประกอบสำคัญของหลักการทางจิตวิทยาของมิลล์มีดังนี้คือ

3.1 หลักมสุข (The greatest happiness principle)

มิลล์เสนอกรอบความคิดของหลักการประโยชน์นิยมของเขาไว้ว่าแนวคิดจิตวิทยาตร์ประโยชน์นิยมเป็นแนวคิดที่ยอมรับประโยชน์หรือหลักมสุขเป็นพื้นฐาน โดยหลักมสุขนี้หมายถึงการให้ความสุขในปริมาณมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด และถือว่าการกระทำที่ถูกคือการกระทำที่มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดความสุข และการกระทำที่ผิด ก็คือการกระทำที่มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดสิ่งที่ไม่ดีทางกับความสุข ในที่นี้ความสุขคือ ความรื่นรมย์และปราศจากความเจ็บปวด ความทุกข์ (Unhappiness) คือ ความเจ็บปวด และภาวะไร้ความพึงพอใจ⁴⁷

⁴⁶ อ่างแล้ว

⁴⁷ อ่างแล้ว

จุดหมายสูงสุดของหลักการของมิลล์คือความพึงพอใจหรือความสุข ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสมัยนักปรัชญา (นักปรัชญาพวกสุขนิยม) รุ่นก่อนเขาแล้ว เพราะเป็นจุดมุ่งหมายที่นำไปสู่ความสุขพ้นจากความเจ็บปวดทรมาน (ซึ่งก็คือการได้รับความสุขนั่นเอง) แต่ถึงแม้ว่ามิลล์จะยอมรับว่าความสุขคือเป้าหมายของชีวิต แต่ว่าความสุขนั้นไม่เหมือนกันกับความสุขในแนวคิดของเบนธัมซึ่งจะได้กล่าวถึงประเด็นนี้อย่างละเอียดในหัวข้อต่อไป

3.2 ทรรศนะเรื่องความสุข : ความสุขเชิงปริมาณและความสุขเชิงคุณภาพ

ทรรศนะเรื่องความสุขเชิงคุณภาพและความสุขเชิงปริมาณนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีความแตกต่างระหว่างทรรศนะของมิลล์และเบนธัม โดยที่มิลล์ไม่เน้นความสุขเชิงปริมาณอย่างที่เบนธัมได้ให้ทรรศนะไว้ แต่มิลล์กลับเน้นไปที่ความสุขในเชิงคุณภาพโดยมิลล์กล่าวว่า คุณภาพของความสุขที่มนุษย์และสัตว์มีแตกต่างกันอาจวัดได้จาก

1. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์มีเหนือกว่าสัตว์ สามารถเลือกบริโภคความสุขที่ดีกว่า ประณีตกว่า ซึ่งต่างจากสัตว์ที่บริโภคความสุขตามสัญชาตญาณที่มันมีได้เท่านั้น
2. มนุษย์มีสติปัญญาและความฉลาดมากกว่าสัตว์ มีความละเอียดอ่อนทางความคิดมากกว่าสัตว์ มนุษย์ยังมีศักยภาพในการเข้าถึงความสุขเชิงคุณภาพได้ดีกว่าสัตว์ แม้มนุษย์ด้วยกันเองก็มีความแตกต่างกัน เช่น ความสุขของคนโง่ อาจมีคุณภาพต่ำกว่านักปราชญ์ เป็นต้น⁴⁸

มิลล์กล่าวว่าความสุขที่พวกเอพิคคิวเรียน (นักปรัชญาในกลุ่มสุขนิยมกลุ่มหนึ่ง) และเบนธัมได้เสนอไว้ นั้นเป็นทรรศนะที่มองมนุษย์ไม่แตกต่างจากสัตว์ เพราะการให้ค่าความสุขระหว่างมนุษย์และสัตว์เท่าเทียมกัน ทำให้เราไม่สามารถมองมนุษย์ว่าต่างจากสัตว์ได้ในแง่ใด ดังนั้นมิลล์จึงกล่าวหาแนวคิดดังกล่าวเป็น “ลัทธิสุกร”⁴⁹ โดยกล่าวว่า

“คติชีวิตแบบนี้ก่อให้เกิดความสะเทือนใจแก่คนหลายคน ซึ่งบางคนในกลุ่มนั้นเป็นผู้มีใจสูง และมีอุดมคติ พวกเขาถือว่า ชีวิตนี้ไม่มีจุดหมายอะไรที่สูงเกินกว่าความสุข และไม่มีสิ่งที่น่าแสวงหาอื่นใดดีกว่า และประเสริฐกว่าความสุข นับเป็นลัทธิที่ต่ำต้อย และหยาบ เป็นลัทธิที่เหมาะสมกับสุกรเท่านั้น”⁵⁰

“ความรื่นรมย์แบบสัตว์ดิรัจฉานไม่สามารถทำให้มนุษย์รู้สึกเป็นสุขได้ เพราะมนุษย์มีอายตนะสูงกว่าความหิวกระหายของสัตว์ และหากเขารู้สึกตัวเขาจะไม่ถือว่าสิ่งอื่นใดเป็นความสุขนอกจากเมื่ออายตนะนี้ได้รับความพึงพอใจเท่านั้น”⁵¹

⁴⁸ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, ผศ., จริยศาสตร์ศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : พีรพัทธนา), หน้า 39.

⁴⁹ John Stuart Mill, Utilitarianism, (New York : E.P.Dutton and Company Inc., 1951.), p.9.

⁵⁰ John Stuart Mill, Utilitarianism, (New York : E.P.Dutton and Company Inc., 1951.), p. 8.

⁵¹ John Stuart Mill, Utilitarianism, (New York : E.P.Dutton and Company Inc., 1951.), p. 9.

นอกจากนี้มิลล์ได้อธิบายถึงความแตกต่างระหว่างความสุขของมนุษย์และสัตว์รวมถึงความพึงพอใจอื่นๆ ว่าถ้าความรื่นรมย์ของมนุษย์กับสัตว์ไม่แตกต่างกันก็พลอยทำให้ความเป็นมนุษย์กับสัตว์ก็ไม่แตกต่างกันด้วย แต่ในความเป็นจริงแล้วความสุขนั้นมีหลายชนิด ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าความสุขของมนุษย์นั้นแตกต่างกันจากสัตว์ ดังที่เขาได้อธิบายว่า

“ความสุขบางประเภทมีค่ามากกว่า และน่าพึงปรารถนามากกว่าบางประเภท ในการพิจารณาค่าสิ่งอื่นๆ นั้น เราควรคำนึงถึงคุณภาพและปริมาณ จึงเป็นเรื่องที่เหลวไหลที่จะคำนึงถึงแต่ปริมาณอย่างเดียวในการพิจารณาค่าของความสุข”⁵²

จึงเป็นอันว่าแนวคิดของมิลล์นั้นมีความแตกต่างจากแนวคิดของเบนธัมเป็นอย่างมาก สาเพราะมิลล์ได้แยกความสุขออกเป็น 2 ประเภท คือความสุขเชิงปริมาณ และความสุขเชิงคุณภาพ ในขณะที่เบนธัมเน้นเฉพาะความสุขเชิงปริมาณเท่านั้น ในทรรศนะของมิลล์ถือว่าคุณภาพของความสุขให้ค่าความพึงพอใจแก่คนเรามากกว่าความสุขเชิงปริมาณ เพราะเป็นความสุขที่ยาวนานและยั่งยืนมากกว่าความสุขเชิงปริมาณ แนวคิดของเบนธัมไม่คำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางความรู้สึกของบุคคลแต่ละคน การตีค่าความสุขแบบเหมารวมของเบนธัมจึงนับได้ว่าเป็นข้อบกพร่องอย่างมาก ด้วยสาเหตุนี้เองทำให้มิลล์ได้ปรับปรุงแนวคิดเรื่องความสุขและประโยชน์ขึ้นมาใหม่

จะเห็นได้ว่า นอกจากความสุขของมนุษย์และสัตว์จะแตกต่างกันแล้ว มิลล์ยังพาดพิงไปถึงความแตกต่างของความสุขของมนุษย์ว่าในมนุษย์ด้วยกันเองก็ยังมีความสุขที่แตกต่างกันด้วย ดังวลีที่เขากล่าวไว้ว่า “เป็นโสคราตีสที่ไม่มีมีความสุขก็ยังดีกว่าเป็นเจ้าเง๋งที่สุขสำราญ” ซึ่งหมายถึงการที่มนุษย์มีความสามารถที่จะเลือกบริโภคความสุขได้ไม่เท่ากัน ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่ามนุษย์รู้จักคุณภาพของความสุข เพราะคุณภาพของความสุขที่ดีกว่าย่อมให้ค่าความสุขที่ยาวนานกว่าด้วย และการกระทำเช่นนั้น ก็เป็นการกระทำเยี่ยงมนุษย์ที่คำนึงถึงศักดิ์ศรี ไม่ใช่การแสวงหาความสุขตามแรงผลักดันของความต้องการ หรือสัญชาตญาณแบบสัตว์⁵³ กล่าวโดยสรุปแล้วมิลล์พยายามที่จะชี้ให้เห็นว่าความสุขทั่วไปสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือความสุขที่สัตว์มีได้และมีความสุขที่มนุษย์มีได้ ในส่วนคุณภาพของความสุขของมนุษย์เองก็มีความแตกต่างกันดังนี้คือ

1. ความสุขที่คนฉลาดมีได้
2. ความสุขที่คนโง่มีได้

และความสุขแต่ละอย่างนั้นก็ให้ค่าความพึงพอใจแก่ผู้ที่ชอบแตกต่างกัน เช่น ถ้าวัดกันในเชิงคุณภาพ ความสุขของคนฉลาดก็ย่อมมีมากกว่าความสุขของคนโง่ คุณภาพของความสุขของคน

⁵² John Stuart Mill, Utilitarianism, (New York : E.P.Duttum and Company Inc., 1951.), p. 10.

⁵³ น้อย พงษ์สนธิ, ผศ., จริยศาสตร์ : ปัญหาว่าด้วยจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มิตรนาราการพิมพ์, 2527), หน้า 59.

งัวย่อมมีมากกว่าสัตว์ เป็นต้น ดังนั้นความสุขจึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ยากมากที่เราจะตีค่าความสุขของมนุษย์และสัตว์หรือมนุษย์ด้วยกันเองว่ามีความเท่าเทียมกันในทุกกรณี

3.3 ความเป็นกลางของประโยชน์นิยม

มิลล์ได้อธิบายถึงการวางตัวอย่างเป็นกลางหรือความเป็นกลางของหลักการทางจริยศาสตร์ของเขาว่า จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมไม่ใช่แนวคิดที่สนับสนุนประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องของตนเอง แต่เป็นแนวคิดที่พิจารณาถึงความสุขที่ให้แก่ประโยชน์แก่คนจำนวนมากที่สุด โดยที่มิลล์ยอมรับว่า หลักศีลธรรมการกระทำของประโยชน์นิยมไม่ใช่ความสุขที่มากที่สุดของผู้กระทำ แต่เป็นความสุขที่มากที่สุดของคนทั้งหมด⁵⁴

จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมนั้นเรียกร้องให้ผู้ตัดสินวางตัวอย่างเป็นกลางมากที่สุด โดยทำตัวเหมือนผู้ดูที่ไม่เข้าข้างใด⁵⁵ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นกลางระหว่างความสุขของตนเองกับความสุขของส่วนรวมที่ผู้กระทำต้องให้ความสนใจกับประโยชน์ส่วนรวมให้มาก จึงจะเห็นได้ว่าแนวคิดประโยชน์นิยมจะอยู่ตรงกลาง คือ ไม่ลดค่าของตัวเองลงให้น้อยกว่าคนอื่น และต้องไม่ลดค่าของคนอื่นให้น้อยกว่าตนเอง อย่างฐานะพิเศษให้กับตัวเองและอย่าถือว่าหน่วยความสุขของเราเหนือกว่าหน่วยความสุขของผู้อื่น⁵⁶ หมายความว่า คนทุกคนต้องทำตัวให้เป็นเสมือนหนึ่งผู้ที่มีความเมตตา (Benevolent Sector)⁵⁷ เพราะฉะนั้นการให้ค่าที่เท่าเทียมกันของความสุขทั้งของตนเองและผู้อื่น จึงเป็นสิ่งที่มิลล์ถือว่าเป็นความเป็นกลางของแนวคิดของตัวเองและเป็นแนวคิดที่ให้ความสนใจกับประโยชน์ส่วนรวมมากที่สุด จึงเห็นได้ว่าแนวคิดประโยชน์นิยมนั้นไม่ได้สอนให้คนเป็นคนเห็นแก่ตัว แต่สอนให้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมให้มากที่สุด

3.4 แรงจูงใจกับประโยชน์นิยม

ปัญหาเรื่องแรงจูงใจก็นับว่าเป็นอีกปัญหาหนึ่งของประโยชน์นิยมในทรรศนะของมิลล์ เนื่องจากมิลล์ได้ยืนยันว่า แรงจูงใจไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำ⁵⁸ แม้จะเกี่ยวข้องกับผู้กระทำก็ตาม

⁵⁴ John Stuart Mill, *Utilitarianism*, (New York : E.P.Dutton and Company Inc., 1951.), pp. 10-11.

⁵⁵ วิทย์ วิศทเวทย์, ศ.ดร., *จริยศาสตร์ : มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม พิมพ์ครั้งที่ 8*, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ม.ป.ป.), หน้า 102.

⁵⁶ เนื่องน้อย บุญเนตร, ผศ., *จริยศาสตร์ตะวันตก : ค่านิยม มิลล์ ฮอบส์ รัสเซลล์ ชาร์ต*, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 90-99.

⁵⁷ อังแล้ว

⁵⁸ อังแล้ว

แต่ผลการกระทำนั้นไม่ได้ดีค่าของแรงงูใจใดๆ เข้าด้วย เช่น คนที่ช่วยเหลือคนให้รอดชีวิตจากการจมน้ำตายไม่ว่าแรงงูใจที่จะช่วยของเขาจะเกิดจากสาเหตุใดๆ ก็ตาม ประโยชน์นิยมจะนับที่ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ ถ้าผลของการกระทำนั้นให้ประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่า ก็ตัดสินได้ว่าการกระทำนั้นถูกต้อง แต่ถ้าผลของการกระทำใดก็ตามที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ก็ตัดสินได้ว่าการกระทำนั้นผิด เพราะแรงงูใจนั้นไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ถ้าให้เปรียบเทียบระหว่างแรงงูใจกับผลการกระทำ ผู้ที่ยึดแนวคิดประโยชน์นิยมจะถือเอาผลของการกระทำเป็นหลัก เพราะประโยชน์จะไม่ตัดสินที่ตัวบุคคล เนื่องจากการดูที่แรงงูใจเป็นการดูอดีตของการกระทำ การดูผลการกระทำก็คือการดูอนาคตของการกระทำ⁵⁹ เพราะฉะนั้นแรงงูใจจึงไม่เกี่ยวข้องกับผลของการกระทำแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้มิลล์ถูกวิพากษ์วิจารณ์ ว่าลัทธิของเขาสอนให้คนเป็นคนเย็นชาไม่มีมนุษยธรรม กลายเป็นหุ่นยนต์ที่แล้งน้ำใจแม้จะมุ่งเพื่อประโยชน์ส่วนรวมก็ตาม แต่เขาก็ไม่ได้มีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่เขาช่วยเหลือเลยแม้แต่น้อย

มิลล์กล่าวว่าผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์แนวคิดของเขาเช่นนั้น เพราะเกิดจากความเข้าใจผิด โดยเฉพาะความเข้าใจผิดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของเกณฑ์ทางศีลธรรม และเกี่ยวกับความหมายของคำว่า ถูกและผิด ซึ่งมิลล์ได้อธิบายว่ามักจะมีการกล่าวหาว่า ประโยชน์นิยมทำให้มนุษย์กลายเป็นคนเย็นชาและแล้งน้ำใจ หาว่าแนวคิดนี้ทำให้คนเรามีความรู้สึกทางศีลธรรมในลักษณะที่เย็นชาต่อปัจเจกชน สอนให้มนุษย์รู้จักพิจารณาผลของการกระทำอย่างแห้งแล้งและเข้มงวด และการประเมินค่าทางศีลธรรมก็ให้พิจารณาเฉพาะผลการกระทำเท่านั้น⁶⁰

มิลล์ได้ตอบข้อวิจารณ์นี้ในทำนองว่า ถ้าข้อโต้แย้งนั้นมีเพียงความหมายว่าประโยชน์นิยมสอนให้คนเป็นคนเย็นชา แต่ไม่ได้หมายความว่าความดีอย่างอื่นซึ่งเป็นคุณค่าหรือความดีของแนวคิดประโยชน์นิยมนั้น เขาเองก็ยอมรับ เพราะก็มีบ้างที่บางคนแม้แต่พัฒนาความรู้สึกทางศีลธรรมของตนจนลึ้มพัฒนาความเข้าใจและรสนิยมทางศิลปะ แม้นักศีลธรรมสำนักอื่นๆ ก็ตกอยู่ในสภาพเดียวกัน ถ้านักคิดสำนักอื่นแก้ตัวอย่างไร นักคิดในสำนักของเขา ก็จะแก้ตัวอย่างนั้นบ้าง ในเรื่องการตัดสินการกระทำนั้นมิลล์เน้นว่า ถ้าหากจะถือว่าเป็นการแล้งน้ำใจก็ไม่ผิดนักสำหรับนักประโยชน์นิยมจะต้องตัดสินใจอย่างรอบคอบในการกระทำเพื่อมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยเฉพาะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบของการกระทำที่จะอำนวยต่อผลของการกระทำว่า

“เราต้องรู้จักใช้ความรอบคอบ (Prudence) อย่างฉับพลัน พิจารณาเลือกการกระทำที่มีคุณภาพที่จะก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุดที่จะตัดสินกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

⁵⁹ วิทย์ วิศทเวทย์, ศ.ดร., จริยศาสตร์ : มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ม.ป.ป.), หน้า 101.

⁶⁰ เนื่องน้อย บุญยบุตร, ผศ., จริยศาสตร์ตะวันตก : ค่านิยม มิลล์ ฮอบส์ ฟอร์ดส์ ชาร์ทซ์, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 102.

ถึงแม้ผลของการกระทำจะไม่ได้อย่างที่หวังไว้ มีผิดพลาดบ้างก็ยังคงดีว่าลั้งเลใจ การลั้งเลใจทำให้เกิดความเสียหายแก่งานมากกว่าผลของการกระทำอันเกิดจากเลือกอย่างรอบคอบนับพลัน และการไม่กระทำอะไรเลยนั้น อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่งานส่วนรวมและแก่ตนเองมากเช่นกัน”⁶¹

เพราะฉะนั้นเมื่อคิดจะทำประโยชน์ก็ให้ตัดสินใจทำโดยที่มุ่งหวังผลที่เกิดขึ้นเท่านั้น แม้ผลที่เกิดอาจจะทำให้คนรอบข้างกล่าวหาว่าเล็งน้ำใจก็ยอม สำหรับชาวประโชนนิยมแล้วถ้ามีการกระทำอันหนึ่งคนทั่วไปเรียกว่าการกระทำที่ไม่มี “หัวใจ” แต่การกระทำนั้นมีได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของผู้กระทำเอง แต่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม การไม่มีหัวใจก็เป็นสิ่งที่ถูกต้อง⁶²

มิลล์ยังกล่าวอีกว่า หากมีเจตนาหรือความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้องแล้ว ทำให้ประโยชน์สุขลดน้อยลง ก็เป็นสิ่งที่ต้องละเว้นเสีย แต่หากการกระทำนั้นทำไปเพื่อการเป็นผู้ให้ความอบอุ่นความเห็นอกเห็นใจ ทำให้ประโยชน์สุขเพิ่มมากขึ้น ย่อมเป็นไปได้ที่มนุษย์จะกระทำในลักษณะเช่นนั้น ในกรณีเช่นนี้ประโชนนิยมก็ไม่ห้าม⁶³

3.5 ปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ต้องทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น

หากมีคำถามว่า ทำไมเราต้องทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น ทำไมเราถึงไม่ทำเพื่อตัวเอง คำตอบก็คงมีว่า เพราะการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ น่ากระทำ และหากถามย้าลงไปอีกว่า เหตุที่ทำไมเพื่อคนอื่นนั้นมาจากแรงผลักดันหรือมาจากสาเหตุอะไร มิลล์ตอบว่า สาเหตุหรือแรงผลักดันดังกล่าว ก็คือ “พันธะ” ทางศีลธรรมนั่นเอง เพราะทุกการกระทำคนเราต้องมีพันธะกับสิ่งนั้นเสมอ เช่น ถ้าเราทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป มักมีคำถามเกิดขึ้นในใจเสมอว่า เราทำเพราะอะไร เพื่ออะไร เป็นต้น ซึ่งคำตอบที่ได้ก็คือ เพราะเรามีความรู้สึกว่าต้องทำตาม ความรู้สึกดังกล่าวนี้แหละคือ “พันธะ” (obligation) มิลล์กล่าวว่า กฎของศีลธรรมอื่นๆ นอกจากประโชนนิยมนี้ต่างก็มีพันธะอยู่ด้วยกันทั้งนั้น และในลัทธิของเขาก็เช่นกัน โดยที่ปัจจัยผลักดันที่ทำให้ทำตามอันเป็นความรู้สึกที่เกี่ยวข้องหรือเป็นพันธะที่จะต้องทำตามหลักประโชนนิยมนั้นเพราะมีเหตุจูงใจอยู่ 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยผลักดันภายนอก (External sanction) หมายถึง พลังสนับสนุนให้ทำตาม
2. ปัจจัยผลักดันภายใน (Internal sanction) หมายถึง พลังสนับสนุนให้ทำตามหน้าที่

⁶¹ ปรีดาธรรม หิริยะดำรง, ปรัชญา, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2539), หน้า 76-77.

⁶² วิทย์ วิศทเวทย์, จริยศาสตร์ : มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ม.ป.ป.), หน้า 111.

⁶³ นภาเดช กาญจนะ, วิจารณ์ประโชนนิยมของมิลล์, ใน ความรู้พื้นฐานปรัชญา, จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี (บรรณาธิการ), (กรุงเทพมหานคร ประดิพัทธ์, ม.ป.ป.), หน้า 92.

3.5.1 ปัจจัยผลักดันภายนอก ได้แก่ ความหวังที่จะได้รับประโยชน์ และความกลัวต่อความไม่พอใจของเพื่อนมนุษย์ ความกลัวต่อพระเจ้า ซึ่งทำให้เราทำตามเจตจำนงของพระองค์ โดยปราศจากผลประโยชน์ส่วนตัว⁶⁴ กล่าวสั้นๆ เพราะปัจจัยเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความกลัว ความรัก ความคาดหวังสิ่งที่จะได้รับตอบแทนจากธรรมชาติ สังคม สิ่งแวดล้อม และศาสนา จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์ทำตามหน้าที่และกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม โดยที่ไม่มีเหตุผลส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้อง กฎจริยธรรมหรือศีลธรรมที่สังคมได้วางไว้ก็เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ เพราะเหตุผลดังที่กล่าวไปแล้วนั้น

3.5.2 ปัจจัยผลักดันภายใน ได้แก่ ความรู้สึกเชิงอัตนัยที่อยู่ในจิตใจของเรา (being subjective in our mind)⁶⁵ เป็นความรู้สึกที่อยู่ลึกๆ ในจิตใจของเราที่แต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันอันสืบเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านสังคม สถิติปัญญาที่ได้รับการอบรมขัดเกลาที่แตกต่างกัน มิถิลล์เรียกปัจจัยอันเป็นความรู้สึกลึกๆ ของมนุษย์นี้ว่า “มโนธรรม” (conscience) ที่ประกอบไปด้วย ความเห็นอกเห็นใจ (sympathy) ความรัก (love) และความกลัว (fear) อันเป็นสิ่งที่ได้รับการสั่งสมมาจากอดีต มิถิลล์เรียกว่าเป็น “ลักษณะลึกลับ” ที่เกิดขึ้นและเป็นพันธะที่ทำให้เราต้องทำตามหน้าที่ ดังที่อธิบายไว้ว่า

“พลังลึกลับนี้เองที่เป็นตัวห้าม เมื่อเวลาเราจะละเมิดหน้าที่ และถ้าเราหลงทำผิดไปคือการละเมิดต่อหน้าที่ เราก็จะเผชิญกับความรู้สึกเช่นนี้ ทำให้เรารู้สึกผิดและเสียใจที่ทำอะไรลงไป”⁶⁶

และในมโนธรรมนี้เองเป็นพลังสนับสนุนสูงสุดที่ทำให้เราทำตามหลักมสุข ซึ่งมิถิลล์หมายถึงความรู้สึกทางสังคมของเราที่พัฒนาขึ้นมาจากการอยู่ร่วมกันกับคนอื่นจนทำให้เราไม่อาจคิดถึงตัวเองอย่างโดดเดี่ยวได้ แต่จะต้องนึกถึงตัวเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของส่วนรวมเสมอ กล่าวคือการอยู่ร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเรามาก และการอยู่ร่วมกันนี้เราจะต้องให้ความสำคัญแก่ประโยชน์สุขหรือความสุขของทุกคน⁶⁷

นอกจากมโนธรรมแล้ว การเชื่อมโยงหรือการโยงใยทางด้านศีลธรรม (moral association) ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ เพราะการสั่งสมความคิดและประสบการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยผลักดันภายในอีกตัวหนึ่งที่กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจ

⁶⁴ เนื่องน้อย บุญยเนตร, ผศ., จริยศาสตร์ตะวันตก : ค่าน้ำ มิถิลล์ ฮอบส์ ฟอร์ดล์ ชาร์ทซ์, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 107.

⁶⁵ John Stuart Mill, Utilitarianism., (New York : E.P.Duttum and Company Inc., 1951.), p.25.

⁶⁶ John Stuart Mill, Utilitarianism., (New York : E.P.Duttum and Company Inc., 1951.), p.36.

⁶⁷ เนื่องน้อย บุญยเนตร, ผศ., จริยศาสตร์ตะวันตก : ค่าน้ำ มิถิลล์ ฮอบส์ ฟอร์ดล์ ชาร์ทซ์, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 114.

ของเราจนทำให้เราคิดว่าการทำตามหน้าที่เป็นเรื่องธรรมดา มิถลี้ได้กล่าวว่าการโยงโยทางศีลธรรมนี้เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมามากๆ เป็นสิ่งที่ทำให้ความรู้สึกของเราคลมกลืนเป็นธรรมชาติ เพราะหากขาดพลังสนับสนุนส่วนนี้ไปก็ไม่ว่าจะทำให้ความรู้สึกทางด้านศีลธรรมของมนุษย์เป็นธรรมชาติได้⁶⁸

จะเห็นได้ว่าเหตุจูงใจหรือปัจจัยผลักดันภายนอกและภายในนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์รู้สึกมีพันธะที่จะต้องทำตามและทำหน้าที่ร่วมกันในสังคม เมื่อมีความเข้าใจและมุ่งประสานประโยชน์ร่วมกันแล้วก็กลายเป็นพันธะสังคมจนกลายมาเป็นรากฐานความรู้สึกทางสังคมในที่สุด ซึ่งจะเอื้อต่อระบบศีลธรรมแบบประโยชน์นิยมเป็นอย่างยิ่ง

3.6 พื้นฐานทางจิตวิทยากับการยอมรับหลักมหัสข

มิถลี้ได้กล่าวถึงหลักการด้านจิตวิทยาว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม ไม่อาจจะอยู่โดยลำพังได้ เพราะฉะนั้น การก้าวออกมาจากการอยู่อย่างโดดเดี่ยวจึงทำให้มนุษย์จำต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การพัฒนาทางด้านความรู้สึกทางสังคมอันเป็นเหตุผลทางจิตวิทยาที่มิถลี้ยอมรับว่าเป็นความรู้สึกที่รุนแรงอยู่แล้วในธรรมชาติของมนุษย์⁶⁹ และเขายังได้กล่าวสนับสนุนอีกว่า

“มนุษย์ไม่เคยคิดถึงตัวเองนอกจากเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเลย และการโยงตัวเองเข้าไปก็มีความแน่นแฟ้นมากขึ้นทุกขณะภายหลังจากที่มนุษย์ชาติได้ก้าวออกจากสภาวะโดดเดี่ยวอันป่าเถื่อน ดังนั้น เงื่อนไขใดก็ตามที่จำเป็นต่อการมีอยู่ของสังคมซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่อาจแยกได้และเกิดขึ้นทุกทีในความคิด เมื่อบุคคลผู้คิดถึงสภาวะของสิ่งต่างๆ ที่เขากำหนดขึ้นมาและที่เป็นจุดหมายปลายทางของมนุษย์ทุกผู้ ดังนั้น ในสังคมมนุษย์ยกเว้นความสัมพันธ์แบบนายกับทาสจะต้องได้รับการพิจารณา สังคมของหมู่ผู้เท่าเทียมกันจะมีอยู่ได้โดยความเข้าใจที่ว่าผลประโยชน์ของทุกคนจะต้องได้รับการพิจารณาค่าอย่างเท่าเทียมกันเท่านั้น”⁷⁰

จากหลักการดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่าการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสังคมมนุษย์ มนุษย์เองจำต้องคิดถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นส่วนใหญ่อันเนื่องมาจากว่า มนุษย์ไม่ได้รู้สึกว่าโดดเดี่ยว เพราะต้องอาศัยอยู่ร่วมกัน ดังนั้น รากฐานดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าหลักการประโยชน์นิยมนั้น ได้ถูกวางไว้อย่างเหมาะสมกับธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์ มิถลี้เน้น

⁶⁸ เนื่องน้อย บุญยบุตร, ผศ., จริยศาสตร์ตะวันตก : ค่านิยม มิถลี้ ฮอบส์ ฟอร์ด ชาร์พ,

(กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 110.

⁶⁹ John Stuart Mill, Utilitarianism., (New York : E.P.Dutton and Company Inc., 1951.), p.38.

⁷⁰ John Stuart Mill, Utilitarianism., (New York : E.P.Dutton and Company Inc., 1951.), p.39.

ว่าเงื่อนไขสำคัญที่สังคมจะอยู่ได้ดีคือประโยชน์ส่วนรวมจะต้องมาก่อน และจากเงื่อนไขดังกล่าว นั้นเองที่แนวคิดประโยชน์นิยมได้รับการยอมรับมากขึ้น

3.7 ข้อพิสูจน์หลักความสุข (The proof of the greatest happiness principle)

ก่อนที่มิลล์จะกล่าวถึงการพิสูจน์หลักความสุข เบื้องต้นเขายอมรับว่า แท้จริงแล้ว หลักการแรกทางศีลธรรมนั้น ไม่มีทางที่จะพิสูจน์ได้ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ทางด้านความรู้สึกหรือผัสสะ หรือแม้แต่สมรรถภาพอื่นใดของเขาที่จะมาเป็นเครื่องพิสูจน์หลักการดังกล่าว เกี่ยวกับเรื่องนี้มิลล์ กล่าวว่าเป้าหมาย (The ends) หรือจุดหมายนี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับว่าจะอะไรคือสิ่งที่น่าปรารถนามิลล์ ได้อธิบายว่า

ลัทธิประโยชน์นิยมถือว่าความสุขเป็นสิ่งที่น่าพึงปรารถนาและเป็นสิ่งเดียวที่น่าพึงปรารถนาในฐานะเป็นจุดหมาย (The ends) สิ่งอื่นทั้งหมดนั้นเป็นสิ่งที่น่าพึงปรารถนาในฐานะเป็นวิถี (Means) ที่จะนำไปสู่จุดหมายนั้นเท่านั้น⁷¹

ถึงแม้เขาจะยอมรับในตอนแรกว่า หลักการแรกทางศีลธรรมนั้นไม่อาจที่จะพิสูจน์ได้ แต่ กระนั้นมิลล์ก็ยังพยายามที่จะอธิบายและหาเหตุผลมาสนับสนุนการให้คำตอบว่าจุดหมายที่น่าปรารถนาของแนวคิดของเขาก็คือ ความสุข ดังที่เขากล่าวไว้ว่า

ข้อพิสูจน์เพียงข้อเดียวเท่านั้น ว่าสิ่งที่สามารถเห็นได้ (visible) ก็คือผู้คนที่เห็นมันจริงๆ และข้อพิสูจน์เพียงข้อเดียวเท่านั้นที่จะพิสูจน์ว่าเสียงเป็นสิ่งที่ได้ยินได้ (audible) ก็คือผู้คนที่ได้ยินมันจริงๆ และก็จะเป็นอย่างนี้ในประสบการณ์อื่นๆ ของเรา กรณีเช่นนั้นมิลล์เห็นว่าหลักฐานเพียงอย่างเดียวที่จะพิสูจน์ได้ว่าอะไรก็ตามที่เป็นสิ่งที่น่าปรารถนาก็คือผู้คนที่ปรารถนามันจริงๆ ถ้าจุดหมายที่ประโยชน์นิยมเสนอให้แก่ตัวเองไม่ถูกยอมรับให้เป็นจุดหมายก็ไม่มีเหตุผลใดๆ ที่จะกล่าวได้ว่า ความสุขของคนทั่วไปเป็นสิ่งที่น่าพึงปรารถนา นอกจากว่าแต่ละคนจะปรารถนาความสุขของตัวเองในความเชื่อมั่นที่ว่าเขาจะสามารถเอามันมาได้ อย่างไรก็ตาม นี่ก็เป็นข้อเท็จจริง เราจึงไม่มีข้อพิสูจน์ทั้งหมดของกรณีนี้ แต่ยังถือได้ว่าข้อพิสูจน์ทั้งหมดจะพอลงมาได้ เพื่อแสดงว่าความสุขแต่ละคน (each person's happiness) เป็นสิ่งที่ดีสำหรับเขา ดังนั้นความสุขของคนทั่วไป (general's happiness) ก็ดีสำหรับผลรวมของคนทั้งหมด และความสุขก็ได้พิสูจน์ตัวเองว่าเป็นเหมือนหนึ่งเป้าหมายของความประพุดติและผลของการกระทำของเกณฑ์มาตรฐานทางศีลธรรมด้วย⁷²

⁷¹ John Stuart Mill, *Utilitarianism.*, (New York : E.P.Dutton and Company Inc., 1951.), p.42-43.

⁷² John Stuart Mill, *Utilitarianism.*, (New York : E.P.Dutton and Company Inc., 1951.), p.53.

มิลล์พยายามที่จะพิสูจน์ให้ได้ว่าเป้าหมายที่น่าปรารถนาของประโยชน์นิยมก็คือความสุข เขากล่าวว่า อะไรก็ตามที่เป็นสิ่งที่น่าปรารถนาก็เพราะว่าแต่ละคนปรารถนามันจริงๆ และความสุขของส่วนรวมเป็นสิ่งที่น่าปรารถนาก็เพราะว่าแต่ละคนจะปรารถนาความสุขของตัวเองในฐานะที่เขาเชื่อมั่นว่าจะเอามันมาได้ และมิลล์ยังกล่าวต่อไปว่ากรณีที่ยกตัวอย่างมาอาจจะไม่ใช่ข้อพิสูจน์ทั้งหมดที่มีแต่ก็พอจะเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ว่า

- 1) ความสุขเป็นสิ่งที่ดี
- 2) ความสุขของแต่ละคนเป็นสิ่งที่ดีสำหรับเขาแต่ละคน
- 3) ความสุขของคนทั่วไปก็เป็นสิ่งที่ดีสำหรับผลรวมของคนทุกคน

นอกจากที่เขาจะยอมรับว่าความสุขเป็นสิ่งที่น่าปรารถนาในฐานะที่เป็นจุดหมายสูงสุดเพียงอย่างเดียวแล้ว เขายังปฏิเสธปัจจัยอื่นที่เห็นว่าจะน่าจะเป็นเป้าหมายที่น่าปรารถนาเหมือนกับความสุขก็คือคุณธรรม ว่าคุณธรรมนั้นไม่ได้อยู่ในฐานะที่เป็นเป้าหมายแต่ประการใด แต่ก็อาจจะเป็นส่วนหนึ่งของจุดหมายได้ แม้กระนั้นก็ไม่ใช่จุดหมายอย่างแท้จริง

3.8 สรุปประโยชน์นิยมของจอห์น สจ๊วต มิลล์

เราสามารถสรุปแนวคิดจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของมิลล์ได้ดังนี้

3.8.1 ความสุขคือสิ่งเดียวเท่านั้นที่น่าปรารถนา มิลล์เห็นว่า มนุษย์นั้นต่างปรารถนาความสุขเป็นปกติธรรมดา และเป็นสิ่งที่แน่นอนว่าความสุขนั่นเอง ที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติทุกอย่างของมนุษย์ ที่กล่าวเช่นนั้นเพราะว่ามิลล์นั้นเป็นนักปรัชญาสุขนิยมมาก่อนอย่างไรก็ตามมิลล์ก็ให้ทรรศนะที่เกี่ยวข้อกับความสุขที่แตกต่างออกไปว่า ความสุขนั้นมีความแตกต่างกันทางด้านคุณภาพและปริมาณ ผิดกับเบนซันที่ได้ให้ทรรศนะว่า ความสุขนั้นเท่ากันด้านปริมาณ มิลล์กล่าวว่าคุณภาพของความสุขนั้นให้ค่าความสุขมากกว่าปริมาณ ความพอใจของมนุษย์กับสัตว์ก็เป็นคนละส่วนกัน ดังที่มิลล์กล่าวว่า “เป็นโสคราตีสที่ไม่มีความสุขก็ยังดีกว่าเป็นเจ้าจิ้งที่สุขสำราญ” เพราะฉะนั้น แนวคิดของเขาจึงถูกเรียกว่า “ประโยชน์นิยมแบบอุดมคติ” เพราะให้ค่าความสุขในด้านอื่นๆ เช่น ความรัก คุณธรรมหรือความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นว่าเป็นส่วนประกอบของความสุข

3.8.2 มิลล์เห็นว่า แรงจูงใจไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำ แรงจูงใจไม่อาจที่จะนำมาเป็นเครื่องตัดสินว่า การกระทำนั้นถูกหรือผิด แต่ผลของการกระทำต่างหากที่สำคัญและใช้เป็นเครื่องตัดสินได้ว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด เพราะการกระทำไม่ได้ให้ค่าความถูกผิดที่ตัวมันเอง แต่ว่าผลการกระทำเท่านั้นที่มีค่าความถูกผิด กล่าวคือ ความถูกผิดของการกระทำนั้นไม่แน่นอน

ตายตัวแต่ละแปรผันไปตามผลที่เกิด แม้ในกรณีนี้จะถูกวิจารณ์ว่าแนวคิดของเขาสอนให้คนเป็นคนเย็นชาก็ตาม แต่มิลล์ก็ยังยืนยันว่าแรงจูงใจไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำแน่นอน

3.8.3 มิลล์กล่าวว่าไม่ควรเห็นประโยชน์ของคนอื่นมากกว่าประโยชน์ของตน และไม่ควรเห็นประโยชน์ของตนมากกว่าประโยชน์ของคนอื่น มนุษย์ควรให้ความสำคัญแก่ประโยชน์ของตนและผู้อื่นเท่าเทียมกันในทุกหน่วยของความสุข การกล่าวเช่นนี้ถือว่า มิลล์ได้เสนอความเป็นกลางให้แก่แนวคิดของเขา

3.8.4 มิลล์เห็นว่าความดีที่แท้จริงนั้น มิใช่มุ่งหาประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง แต่ต้องมุ่งหาประโยชน์ส่วนรวมให้มากที่สุด แล้วผลประโยชน์ส่วนตนจะติดตามมาเป็นผลพลอยได้ที่หลัง⁷³ การพิสูจน์หลักความสุขที่ว่ามนุษย์ต้องการความสุขในฐานะที่เป็นจุดหมายของชีวิต นั่นก็เพราะความสุขเป็นสิ่งที่น่าพึงปรารถนา และมนุษย์ปรารถนาความสุข เพราะฉะนั้น ความสุขจึงเป็นสิ่งเดียวเท่านั้นที่น่าปรารถนา นอกจากนั้นมิลล์ยังเห็นว่า ความสุขเป็นสิ่งที่ดี และความสุขของแต่ละคนก็ดีสำหรับเขาแต่ละคน ความสุขของคนทั่วไปก็ดีสำหรับคนทั่วไป

4. ความแตกต่างระหว่างแนวคิดของเบนจัมและมิลล์

หลักประโยชน์นิยมของเบนจัมและมิลล์นั้นแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างของแนวคิดจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของทั้งสองสามารถพิจารณาได้จากประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 ความแตกต่างของหลักประโยชน์นิยม

ประโยชน์นิยมของเบนจัมเสนอว่า ประโยชน์ของชุมชนนั้นจะต้องมาจากประโยชน์ของตนเองเป็นสำคัญ เพราะไม่มีมนุษย์คนไหนที่ไม่เห็นแก่ตัวและยอมเสียสละประโยชน์ของตัวเองเพื่อประโยชน์คนอื่น เบนจัมเห็นว่า โดยธรรมชาติแล้วคนเราเห็นแก่ตัวทั้งสิ้น ดังนั้น เราจึงไม่ควรห้ามความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ เราควรปล่อยให้มนุษย์เห็นแก่ตัวกันตามสบาย รัฐบาลหรือผู้ปกครองมีหน้าที่เพียงป้องกันไม่ให้ผู้คนที่เห็นแก่ตัวเบียดเบียนกันเท่านั้นก็พอ เพียงเท่านี้สังคมก็จะสงบร่มเย็น แต่จะเป็นความเดือดร้อนหากไม่ปล่อยให้มิประโยชน์ตัวเองเป็นพื้นฐาน เพราะคนจะเบียดเบียนกัน

ซึ่งแตกต่างจากจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของมิลล์ที่เห็นว่า ถ้าปล่อยให้ทำอย่างที่เป็นเบนจัมเสนอก็อาจจะเกิดความวุ่นวายได้ และพลอยทำให้ประโยชน์ส่วนรวมเสียหายด้วย เพราะเมื่อคน

⁷³ กิรติ บุญเจือ, ปรัชญาเบื้องต้นและตรรกวิทยาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : ผดุงวิทยาการพิมพ์, 2512), หน้า 169-170.

เห็นประโยชน์ส่วนตัวสำคัญก็ไม่มีหลักประกันอะไรที่จะยืนยันได้ว่าประโยชน์ส่วนรวมจะไม่ได้รับความเสียหาย เพราะต่างคนก็ต่างเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวกันทั้งนั้น มิลล์เสนอว่าต้องส่งเสริมให้มีการมองเห็นประโยชน์ส่วนรวมให้มากที่สุดเป็นสิ่งสำคัญ โดยเมื่อทุกคนมุ่งไปที่ประโยชน์ส่วนรวมแล้ว ผลประโยชน์ส่วนตัวก็จะตามมาทีหลัง เนื่องจากว่าเมื่อส่วนรวมได้รับประโยชน์ เราเองในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งก็จะพลอยได้รับประโยชน์นั้นด้วยเช่นกัน

4.2 ความแตกต่างด้านการคำนวณความสุข

ประโยชน์นิยมของเบนซัมเสนอว่า ต้องให้ความสำคัญแก่ประโยชน์ตัวเองก่อนที่จะไปสนใจประโยชน์ของคนอื่น และการที่จะตัดสินใจว่าการกระทำนั้นมีประโยชน์หรือไม่ก็วัดจากการคำนวณผลรวมความสุขของสมาชิกในสังคมนั้นอย่างเท่าเทียมกัน

ซึ่งแตกต่างจากประโยชน์นิยมของมิลล์ที่ไม่ได้ให้หลักเกณฑ์การตัดสินใจการกระทำที่เคร่งครัดเช่นนั้น อันเนื่องมาจากว่ามิลล์ไม่ได้เน้นที่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นสิ่งสำคัญ แต่เน้นถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ในทรรศนะของมิลล์ การกระทำที่ดีมีประโยชน์ก็คือ การกระทำที่ทำให้ความสุขแก่คนส่วนมากเป็นเกณฑ์ แม้ว่าการกระทำนั้นบางคนอาจจะต้องเสียประโยชน์ไปบ้างก็ไม่ถือว่าเสียหาย เพราะว่าการกระทำนั้นยังให้ค่าความสุขแก่ส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญอยู่นั่นเอง

4.3 ความแตกต่างของความสุข : ปริมาณและคุณภาพ

เบนซัมเห็นว่า ความสุขคือความพอใจ (happiness is pleasure) อะไรก็ได้ที่เป็นความพอใจสิ่งนั้นก็มีความสุข ขอเพียงว่าความพอใจในปริมาณที่มากเท่านั้น การกระทำนั้นก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ดี และที่สำคัญเบนซัมเห็นว่า ในด้านความสุขมนุษย์และสัตว์นั้นไม่แตกต่างกัน เพราะความสุขของมนุษย์และสัตว์นั้นเท่าเทียมกันในด้านปริมาณ ความสุขของสุกรกับความสุขของโสคราติสก็ไม่มีอะไรแตกต่าง ขอเพียงแต่ว่ามันสามารถทำให้เราเกิดความพอใจเท่านั้น การที่จะพูดถึงเรื่องความสุขในด้านอื่นๆ นอกเหนือจากความสุขด้านผัสสะ เช่น คุณธรรม ความรัก หรือความพอใจในด้านอื่นที่จัดว่าเป็นคุณภาพของความสุขนั้นจะไม่มีคามหมายสำหรับเบนซัน นัก นั่นก็เป็นเพราะว่าเขาให้ความสำคัญเท่าเทียมกับสัตว์นั่นเอง

สำหรับมิลล์ ทรรศนะเรื่องความสุขนี้ได้รับการพัฒนาไปกว่าเบนซัมมาก เพราะว่ามิลล์เสนอว่าความสุขนั้นมีอยู่หลายประเภท ตามปกติคนเรามักเลือกในสิ่งที่ดีกว่าเสมอ เมื่อมีทางเลือก เพราะการเลือกสิ่งที่ดีกว่ามักจะให้ความสุขมากกว่า และยาวนานกว่า การกล่าวถึงความสุขของมนุษย์และสัตว์คือสิ่งเดียวกัน จึงเป็นเรื่องที่มิลล์ยอมรับไม่ได้ มิลล์ได้อธิบายว่า

“คงไม่มีคนที่คนที่ขอมลตตัวลงไปมีชีวิตแบบสัตว์เครื่องจาน แม้จะได้รับการยืนยันว่าสิ่งนั้นจะเป็นความสุขที่เต็มทีก็ตาม ไม่มีคนฉลาดคนใดที่อยากเป็นคนโง่ ไม่มีคนที่มีจิตใจสูงส่งคนไหนที่จะยอมกลายเป็นคนต่ำช้า”⁷⁴

เพราะฉะนั้น จากการกล่าวมาในเรื่องความสุขทั้งที่เป็นทรศนะของเบนธัม และมิลล์เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วจะเห็นว่าทั้ง 2 ทรศนะนั้นมองความสุขกันคนละความหมาย กล่าวคือ เบนธัมเห็นว่ามนุษย์และสัตว์มีความสุขเท่ากันในด้านปริมาณ ส่วนมิลล์กลับเห็นว่าไม่มีทางที่จะเป็นไปได้ที่มนุษย์และสัตว์จะมีความสุขอย่างเท่าเทียมกันได้ เนื่องจากว่ามนุษย์นั้นมีสติปัญญาและรู้จักการเลือกบริโภคความสุขที่ละเอียดกว่า ดีกว่าที่สัตว์สามารถจะมีได้ ซึ่งจัดว่าเป็นคุณภาพของความสุขอันเป็นส่วนที่มนุษย์เท่านั้นจะมีได้ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าความสุขในความหมายทั้งของเบนธัม และมิลล์จึงไม่เหมือนกัน.

⁷⁴ John Stuart Mill, *Utilitarianism*, (New York : E.P.Duttum and Company Inc., 1951.), p.24.

บทที่ 6

สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นของปัญหาจริยธรรมในวงการสื่อสารมวลชน และคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี

ในงานวิจัยชิ้นนี้จะแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ

5.1 เป็นการสัมภาษณ์ให้เห็นภาพรวมของวงการสื่อสารมวลชนในปัจจุบันและปัญหาจริยธรรมที่ยังมีอยู่ รวมทั้งข้อเสนอแนะของคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี โดยจะทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 3 ท่านคือ

1. อาจารย์ ดร.เวทิน ชาติกุล นักวิชาการทางปรัชญาและศาสนา อดีตบรรณาธิการบริหารสำนักข่าวทีนิวส์และอดีตบรรณาธิการนิตยสารอีกหลายฉบับ
2. นักข่าวอาวุโสของหนังสือพิมพ์แห่งหนึ่ง
3. นักข่าวหน้าใหม่ของหนังสือพิมพ์แห่งหนึ่ง

5.2 เป็นการสัมภาษณ์นักแสดงในวงการบันเทิง 2 ท่านเพื่อต้องการทราบจริยธรรมของนักข่าวสายบันเทิงและข้อแนะนำเกี่ยวกับคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี นักแสดงที่ถูกคัดเลือกได้แก่

1. คุณมารี ไร่ เมาเร่อ
2. คุณจรินทร์พร จุนเกียรติ

5.1 เป็นการสัมภาษณ์ให้เห็นภาพรวมของวงการสื่อสารมวลชนในปัจจุบันและปัญหาจริยธรรมที่ยังมีอยู่ รวมทั้งข้อเสนอแนะของคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี

จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้คือ

1. วงการสื่อสารมวลชนในปัจจุบันมีมาตรฐานในการควบคุมตนเองพอสมควร แต่ก็มีข้อควรระวังที่ควรคำนึงถึง เพราะสื่อเป็นอาชีพเดียวที่สังคมอนุญาตให้พูดในสิ่งที่ตัวเองไม่รู้เรื่องหรือไม่เชี่ยวชาญได้ เพราะสื่อจะต้องรายงานข้อเท็จจริงให้กับสังคมได้รับทราบ สื่อจึงต้องมีลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งคือต้องรู้ในสิ่งที่นำเสนอพอสมควร ไม่ใช่แค่รู้ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร แต่ต้องเข้าใจประเด็นและสาระในสิ่งที่ตัวเองจะต้องนำเสนอ ประเด็นนี้เป็นประเด็นแรกที่น่าห่วงสำหรับปัจจุบัน
2. ในปัจจุบันการเด้าข่าวหรือนั่งเทียนเขียนหายไปพอสมควร เพราะในปัจจุบันสื่อมีการแข่งขันกันสูง และสามารถที่จะตรวจสอบได้ง่าย เพราะสังคมอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ที่

- สามารถค้นหาข้อมูลได้ง่ายกว่าแต่ก่อนมาก ความจริงประการหนึ่งคือประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้โดยตรงเหมือนกับสื่อ แต่สิ่งที่ประชาชนสามารถทำได้และสื่อที่ไม่ใช่สื่อหลักสามารถทำได้คือ การตรวจสอบสิ่งที่สื่อกำลังนำเสนอว่ามีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด พอมีช่องทางการตรวจสอบที่หลากหลายมากขึ้น ไม่นานความเป็นจริงก็จะปรากฏ ไม่เหมือนเมื่อหลายสิบปีก่อน ประชาชนผู้รับข่าวสารไม่มีศักยภาพในการตรวจสอบข้อมูลที่สื่อนำเสนอได้ แต่ในสมัยนี้ง่ายมาก ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดได้แก่ กรณีของนาธาน โอมานที่ให้ข่าวว่าได้ร่วมงานกับผู้กำกับระดับฮอลลีวูด โดยการเซ็นสัญญาได้ค่าตัวถึง 100 ล้านบาท พอแหล่งข่าวให้ข่าวออกมา สื่อหลายแขนงต่างพร้อมใจกันนำเสนอโดยมิได้ตรวจสอบว่า ข้อมูลที่ตนได้รับนั้นเท็จจริงประการใด แต่ผู้ที่หาความจริงได้กลับเป็นชาวเน็ตในเว็บไซด์พันทิปที่เกิดสงสัยว่าข่าวดังระดับนี้ทำไมไม่มีการประชาสัมพันธ์ทั้งตัวหนังที่นาธานได้เล่าให้ฟัง จนทำให้ท้ายที่สุดพอจะเชื่อได้ว่าสิ่งที่นาธานให้ข่าวเป็นเรื่องที่ไม่เป็นความจริง ตัวอย่างนี้ทำให้สื่อหลักต้องระวังให้มากขึ้น ถึงแม้จะมีความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวมากแค่ไหนก็ตาม
3. ความผิดพลาดที่อาจเรียกได้ว่า ไม่มีจริยธรรมประการหนึ่งคือการให้ข้อมูลที่ผิดพลาดโดยไม่เจตนาอาจเป็น เพราะการเข้าใจไม่ตรงกันหรือการเข้าใจแหล่งข่าวที่ผิดซึ่งมีหลายปัจจัย เช่น สื่อไม่เข้าใจเอง พบบ่อยในสื่อรุ่นใหม่ เนื่องจากประเด็นข่าวในสมัยนี้มันซับซ้อนขึ้น ไม่เหมือนกับสมัยก่อนที่การนำเสนอข่าวจะค่อนข้างตรงไปตรงมา สมัยนี้จึงเสี่ยงมากถ้าให้เด็กรุ่นใหม่ทำงานเพียงลำพัง เพราะอาจทำให้นำเสนอข่าวที่ไม่ชัดเจนหรือไม่ถูกต้อง วิธีแก้คือในช่วงแรกต้องทำงานเป็นทีม เด็กรุ่นใหม่ต้องเรียนรู้จากรุ่นพี่ ก็จะทำให้สามารถแก้ไขข้อบกพร่องในประเด็นนี้ไปได้
 4. อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สื่อนำเสนอข่าวผิดพลาดโดยไม่เจตนาคือกรณีที่สื่อมีจุดยืนหรือมอคติ โดยหลักการแล้วสื่อจะต้องมีความเป็นกลาง แต่ในความเป็นจริงเรากลับพบว่าแทบเป็นไปไม่ได้เลยที่สื่อจะเป็นกลางจริงๆ เพราะสื่อเองก็มักจะมีจุดยืนที่ไม่รู้ตัว พอมีจุดยืนและด้วยความเป็นสื่อ จึงมีสิทธิเลือกที่จะนำเสนอในสิ่งที่เรามองเห็นแล้วว่าควรนำเสนอ เพราะด้วยเวลาจำกัด สื่อไม่สามารถจะนำเสนอข้อมูลทั้งหมดได้ เมื่อนำเสนอทั้งหมดไม่ได้ก็ต้องเลือก เมื่อมีการเลือกเกิดขึ้นแน่นอนที่สื่อจะเป็นต้องเลือกจากมุมมองของสื่ออื่นๆ ซึ่งยากที่จะตัดจุดยืนหรืออคติออกตอนที่เลือกข่าวมานำเสนอ ดร.เวทิน ชาติกุลได้ให้ความเห็นในกรณีนี้ว่าอย่างไรก็ตาม ถ้าสื่อใดทำแบบนี้ก็ยังสามารถเรียกได้ว่าเขามีจริยธรรม เพราะการจะให้เขาเป็นกลางแบบอุดมคตินั้น ดร.เวทิน ชาติกุลเห็นว่าเป็นไปไม่ได้ ซึ่งเราจะสังเกตได้จากกรณีที่หนังสือพิมพ์บางฉบับเลือกเสนอเฉพาะข่าวชาวบ้าน เพราะเขาสนใจและคิดว่าขายได้จนกลายเป็นอัต

ลักษณะของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ส่วนหนังสือพิมพ์อีกฉบับหนึ่งมักนำเสนอข่าว การเมืองที่เข้มข้นจนในที่สุดก็กลายเป็นอัตลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ไป

5. เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ยังพบเห็นกันอยู่ เช่น สื่อบางสื่อสนิท กับนายกรัฐมนตรีก็นึกไม่เสนอข่าวในทางที่ไม่ดีของนายกฯ การเกิดเหตุการณ์ใน ลักษณะเช่นนี้ เรียกได้ยากว่าผิดจริยธรรม เพราะเราไม่สามารถที่จะทำเป็นเหมือนกับ ไม่เคยรู้จักมาก่อนได้ หรือสื่อบางสื่อก็มีการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น เสดิ ญี่ปุ่นและประเทศไทยของเราเอง การระดมทุนนี้มองโดยภาพรวมก็ไม่ได้อะไร แต่เป็นการแสดงให้เห็นว่าสื่อไม่ได้มีหน้าที่รายงานข่าวแต่เพียงอย่างเดียว ถ้า ผลิตรายการได้อย่างเหมาะสมก็จะมีหน้าที่อื่นๆอยู่ด้วย พอสื่อหนึ่งทำแล้วได้รับความ สนใจ สื่ออื่นๆที่พอมีกำลังก็จะจัดตามไปบ้างทำให้ภาพลักษณ์ของสื่อกำลังจะ เปลี่ยนไปอีกชั้นหนึ่ง
6. ในปัจจุบันสื่อที่มีแนวโน้มที่จะทำผิดจริยธรรมโดยการเฝ้าข่าว หรือการให้ข่าวที่ไม่มี มูลความจริงคือสื่อบันเทิง อาจเป็นเพราะสื่อบันเทิงได้รับความสนใจจากคนทุกเพศทุก วัย และคนในวงการบันเทิงก็มักจะมีลักษณะที่ไม่เอาเรื่องเพราะคิดว่าเป็น “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” ทำให้สื่อได้ใจในการนำเสนอข่าวที่ไม่เป็นความจริง อีกแง่หนึ่งการที่คนใน วงการบันเทิง เช่น ดารา นักแสดง ได้รับการเขียนข่าวที่ไม่จริงอยู่เป็นประจำทำให้รู้สึก ซาซิงกับสิ่งที่สื่อบางสื่อนำเสนอ พอดารานักแสดงรู้สึกซาซิงและมีลักษณะที่จะไม่เอา เรื่องทำให้สื่อบันเทิงบางฉบับกล้าที่จะให้ข่าวเท็จหรือข่าวที่ไม่มีมูล เพราะไม่ได้มี ผลกระทบอะไรมายังสังคม อีกอย่างที่กระตุ้นให้สื่อบันเทิงเขียนข่าวที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงคือพฤติกรรมของผู้รับสาร ถ้าเป็นกลุ่มที่รับสารเป็นข่าวการเมืองจะมีการ ตรวจสอบกันเป็นปกติอยู่แล้ว โดยกลุ่มนี้จะอ่านหนังสือพิมพ์หลายฉบับทำให้ถ้าฉบับ ไหนลงข่าวผิดก็จะรู้ทันที แต่กลุ่มที่เน้นบริโภคเฉพาะข่าวนักบันเทิงจะชอบอ่านแบบเอา มั่น การอ่านแบบเอามั่นของผู้อ่านนี้มีผลทำให้สื่อเขียนเรื่องบางเรื่องแบบเอามั่นและ ไม่มีข้อเท็จจริงมารองรับได้เหมือนกัน สื่อบันเทิงจึงเป็นสื่อที่มีภาวะเสี่ยงต่อการทำผิด จริยธรรมค่อนข้างสูง
7. การเสพอัตลักษณ์ของสื่อในปัจจุบันนับว่าพบเห็นกันมาก ผู้เสพอเองก็ตั้งใจในอัต ลักษณ์ใหม่ๆที่สื่อนำเสนอ เช่น การเล่าข่าวโดยผู้ดำเนินรายการชื่อดัง การคิดในอัต ลักษณ์ของนักข่าวนั้นทำให้อาจเป็นไปได้ว่า นักข่าวที่มีความนิยมสูงจะทำให้มีอำนาจใน การครอบครองพื้นที่สื่อมากกว่าและมีโอกาสที่จะชี้นำประชาชนในสังคมได้ ประเด็น การชี้นำสังคมของคนในกลุ่มนี้นับว่าไม่ผิดจริยธรรม ในแง่ที่ว่าสังคมเปิดโอกาสให้เขา ทำอย่างนั้นได้ แต่เขาเองก็จะมีความเสี่ยงมากขึ้นเรื่อยๆและกลุ่มที่ติดตามก็มักจะไม่ ตรวจสอบสิ่งที่เขานำเสนอ

8. หนังสือพิมพ์บันเทิงหัวเล็กที่ไม่มีชื่อเสียง มักจะขายตนเองด้วยการลงภาพที่ค่อนข้างล่อแหลมและสื่อออกไปในทางอนาจาร พร้อมทั้งมีถ้อยคำที่ไม่สุภาพ เช่น โชว์จ๊ม หรือคำอื่นๆที่ถ้าไปปรากฏในหนังสือพิมพ์หัวใหญ่แล้ว แน่แน่นอนว่าสังคมต้องรับไม่ได้แน่ๆ แต่พอไปปรากฏในหนังสือพิมพ์บันเทิงที่ไม่ใช่สื่อหลัก การให้ความสนใจจะน้อยลง แต่ก็อาจมีผลกระทบได้เมื่อนักหนังสือพิมพ์บันเทิงหัวเล็กมีมากขึ้น (รวมถึงนิตยสารแนวชุบชิบด้วย) ก็มักจะเน้นจุดขายที่คล้ายๆกัน จนถ้าปล่อยไว้สภาพแบบนี้ก็กลายเป็นเรื่องปกติ อาจมีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าองค์กรที่ช่วยกันดูสื่อ ตรวจสอบสื่อมีสองมาตรฐาน
9. รูปแบบของนำเสนอข่าวที่ให้เด็กใหม่ออกไปหาข่าวโดยการไปถามแหล่งข่าวโดยตรง แต่โดยมากมักจะมีการเตรียมคำถามจากหัวหน้ากองไปแล้ว ทำให้จะได้ข่าวที่อยู่ในกรอบใดกรอบหนึ่ง ประเด็นนี้อาจเห็นได้ว่าเป็นการช่วยเด็กใหม่ทำงาน แต่บางครั้งจะทำให้เกิดระบบคือเด็กใหม่ออกหาข่าวตามประเด็นที่หัวหน้าบอก กลายเป็นว่าคนลงพื้นที่ได้รับการดีกรอบ ส่วนคนที่ไม่ได้ลงพื้นที่ได้มีการคัดเลือกประเด็นไว้แล้ว การทำเช่นนี้ดูเหมือนจะเป็นการทำงานอย่างมีระบบ แต่ในท้ายที่สุดอาจทำให้ได้ข่าวที่บิดเบือน ซึ่งอาจเรียกได้ว่าบิดเบือนเพราะระบบ ถ้ามีระบบแบบนี้มากๆอาจสร้างปัญหาจริยธรรมที่ดูเนบเนียนขึ้นด้วย
10. ในปัจจุบันจะมีการแบ่งสายของนักข่าว เช่น นักข่าวสายทำเนียบ นักข่าวสายบันเทิง เป็นต้น การแบ่งสายในลักษณะนี้ แน่แน่นอนที่จะทำให้เกิดผลดีคือทำให้ให้นักข่าวมีความคุ้นเคยกับแหล่งข่าว จะสามารถทำให้ได้ข่าวกลับมาได้โดยง่าย และไม่ต้องเสียเวลาแนะนำตัวเพราะว่าคุ้นหน้าคุ้นตากันคืออยู่แล้ว แต่อาจมีข้อเสียตรงที่ นักข่าวแต่ละสายนั้นมักจะประจำในแต่ละที่มานานและมักจะเป็นนักข่าวอาวุโส ซึ่งถ้าอีกสื่อหนึ่งเป็นนักข่าวน้องใหม่ก็มักจะเกรงใจตามธรรมเนียมและวัฒนธรรมไทย ทำให้นักข่าวแต่ละสื่อแต่ละสำนักอาจขาดการตรวจสอบกันเอง ด้วยเป็นเพราะความเกรงใจ อีกประเด็นหนึ่งคือพอนักข่าวในแต่ละสายมีความสนิทสนมกันมากขึ้นก็จะมีผลทำให้บางครั้งมีการฝากให้ช่วยหาข่าวให้โดยนักข่าวหลายสำนักไม่ต้องไปลงพื้นที่ ทำให้ข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ของแต่ละฉบับจะคล้ายๆ ข้อดีที่ทำอย่างนี้คือความสะดวก ข้อเสียคือการตรวจสอบซึ่งกันและกันจะหายไป ถ้าข่าวที่ได้มานั้นผิดก็จะเกิดการผิดเหมือนกัน ก็จะทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมตามมาเป็นหางว่าว
11. การที่สื่อบางสื่อคิดว่าตัวเองมีอิทธิพลมาก จะทำให้มีความเสี่ยงทางจริยธรรมค่อนข้างสูง เพราะสื่อที่นั้นจะวางฐานะของตัวเองอยู่เหนือบรรทัดฐานความผิดถูก และไม่มีใครในสังคมไปบอกเขาได้ว่าเขาผิด กรณีแบบนี้ก็จะขาดการตรวจสอบกันเอง ทำให้สื่อที่นั้นเมื่อไม่เอาบรรทัดฐานความผิดถูกมาเป็นหลักการ ก็มักจะใช้หลักการอื่นในการทำงาน

ซึ่งโดยมากจะเสี่ยงทุกหลักการเพราะเมื่อไม่เอาหลักการทางจริยธรรมมานำควบคู่ไปด้วย ไม่ว่าจะไปจับหลักการไหนก็นับว่ามีความเสี่ยงเหมือนกันไปหมด

12. ถึงแม้ ดร.เวทิน ชาติกุลจะเชื่อว่าสื่อไม่มีทางเป็นกลางได้ แต่สื่อต้องเป็นธรรมในการนำเสนอข่าว ถ้านำสิ่งที่ตัวเองชื่นชอบหรือมีจุดยืนร่วมกันมาสัมภาษณ์ ก็ต้องนำฝั่งตรงข้ามมาสัมภาษณ์ด้วยเพราะจะได้มีความเป็นธรรม
13. ลักษณะของสื่อก็มีผลต่อความผิดพลาดที่ไม่ได้ตั้งใจ ถ้าแบ่งสื่อตามการวางจำหน่ายอย่างกว้างๆก็จะมีสื่อรายวัน สื่อรายสัปดาห์ และสื่อรายปักษ์หรือรายเดือน ถ้าให้เรียงตามลำดับสื่อที่มีโอกาสนำเสนอข่าวผิดพลาดได้ ได้แก่ สื่อรายวัน สื่อรายสัปดาห์ และสื่อรายปักษ์หรือรายเดือน เนื่องจากเวลาคัดกรองและตรวจสอบมีน้อยกว่า แต่ผู้เสพข่าวจะเสพสื่อรายวันมากกว่าเนื่องจากมีความรวดเร็ว ทันใจ ไม่ตกเทรนด์

5.2 เป็นการสัมภาษณ์นักแสดงในวงการบันเทิง 2 ท่านเพื่อต้องการทราบจริยธรรมของนักข่าวสายบันเทิงและข้อแนะนำเกี่ยวกับคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี นักแสดงที่ถูกคัดเลือกได้แก่

1. คุณมาริโอ้ เมาเร่อได้ให้สัมภาษณ์ตามประเด็นต่างๆดังต่อไปนี้

- 1.1 จากการถามว่า มาริโอ้เคยเจอประสบการณ์ที่ไม่ดีของพี่ๆสื่อมวลชนหรือไม่ มาริโอ้ตอบว่าเคยแต่ไม่บ่อยนัก อย่างแรกเลยจะเป็นการถามที่แรง ไม่สุภาพ ต่อมาคือการเขียนข่าวที่ไม่สุภาพ และประการสุดท้ายคือการนำเสนอข่าวที่ไม่มีความจริง ซึ่งทำให้ตนและครอบครัวต้องเสียใจ แต่อีกมุมหนึ่งมาริโอ้ก็เข้าใจว่าหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารสมัยนี้มีหลายหัว ในแต่ละหัวแต่ละฉบับจะมีความแรงที่ไม่เท่ากัน เพราะมีทั้งแรงมาก แรงน้อย แต่ถึงจะแรงมากในการนำเสนอประเด็นก็ไม่ควรถามแรงมากตอนสัมภาษณ์
- 1.2 ถามถึงคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี มาริโอ้พูดเพียงแต่ว่าต้องเป็นสื่อมวลชนที่เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับนักแสดงว่า “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” ถ้าเข้าใจความสัมพันธ์นี้ ไม่ว่าจะทำอะไร เขาผู้นั้นจะเป็นสื่อมวลชนที่ดีได้ เพราะเขาจะไม่คิดว่าตัวเองมีอำนาจมากกว่า และนักแสดงก็ต้องไม่คิดว่าตัวเองมีอำนาจมากกว่าเช่นเดียวกัน เมื่อเข้าใจตรงกัน การทำงานร่วมกันก็จะง่ายขึ้น และบรรลุวัตถุประสงค์ของทั้งสองฝ่าย

2. คุณจรินทร์พร จุนเกียรติได้ให้สัมภาษณ์ตามประเด็นต่างๆดังต่อไปนี้

- 2.1 จากการถามว่า เต๋ยเคยเจอประสบการณ์ที่ไม่ดีของพี่ๆสื่อมวลชนหรือไม่ เต๋ยตอบว่ามีบ้าง หลายครั้งเป็นการเข้าใจผิดกัน เคยมีการลงข่าวที่ไม่มีความจริง อีกอย่างที่เคยประสบมาคือการพาดพิงใน Social network เพราะ

กำลังเป็นอะไรที่น่าตกใจสำหรับเต๋ยมาก เต๋ยเคยอ่านพบในกระทู้ว่ามีคนแสดงตัวว่ารู้จักเต๋ยดี รู้จักครอบครัวเต๋ย แต่สิ่งที่เขาพูดมันไม่เป็นความจริง ประสบการณ์ตรงที่เต๋ยพอจะเข้าใจเรื่องของ Social network ก็ตอนที่ได้แสดงหนังสือเรื่อง “มั่นใจว่าคนไทยเกิน 1 ล้านคนเกลียดเมธาวิ” โดยผู้กำกับได้ไปตั้งกระทู้ชื่อนี้ไว้ใน Social network ซึ่งเรื่องราวของเมธาวินั้นเป็นเรื่องที่สมมติขึ้นมาทั้งหมด แต่ดันมีคนไปโพสต์ว่า “รู้จักเมธาวิดีมากเลย ผู้หญิงคนนี้มีตัวตนจริงๆ เคยเรียนกับเมธาวิมาตอนเด็กๆ” ทั้งหมดมีการพูดเป็นจริงเป็นจัง แต่สิ่งที่พูดมาทั้งหมดล้วนเป็นข้อมูลเท็จแทบทั้งสิ้น

- 2.2 จากการถามว่าถ้าให้บอกคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีมาสัก 3 ข้อ เต๋ยได้ตอบว่า ประการแรกคือรายงานข่าวตามความเป็นจริง ประการที่สองคือต้องมีจริยธรรมในการทำงาน เพราะถือว่าจริยธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญในทุกๆ อาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับอาชีพสื่อมวลชน ควรจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมให้มากๆ เพราะอาชีพสื่อมวลชนเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก ทำให้การมีจริยธรรมของสื่อมวลชนนั้น ย่อมมีความสำคัญมากตามไปด้วย ประการสุดท้ายก็คือ ต้องใช้ภาษาให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาที่ใช้ในหนังสือพิมพ์ต่างๆ เพราะสังคมก็จะคาดหวังว่าสื่อมวลชนต้องเป็นผู้นำในเรื่องการใช้ภาษา มีการใช้ภาษาเป็นอาชีพ

บทที่ 7

ศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี จากมุมมอง “จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”

ก่อนที่จะวิเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของจอห์น สจ๊วต มิลล์” นั้นขอเริ่มจากปัญหาจริยธรรมที่ได้มาในบทที่ 4 ก่อน โดยในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงปัญหาจริยธรรมดังต่อไปนี้

1. การเสนอภาพลามกอนาจาร
2. ภาพการก่ออาชญากรรมที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ความรุนแรงหรือผลจากการใช้ความรุนแรง
3. การกระทำหรือควาเ็นกระทำการนำเสนอข่าวเพราะได้รับอามิสสินจ้างหรือประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง
4. การเคารพผู้อื่น
5. การเสนอข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือไม่ชัดเจน
6. ความเป็นกลางในการนำเสนอข่าว กรณีตัวอย่างการตออยู่ตรงกลางระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล
7. เส้นบางๆระหว่างการตามหาความจริงกับการละเมิดสิทธิ
8. การนำเสนอข่าวแบบตามกระแส
9. การนำเสนอข่าวที่กำลังอยู่ในความสนใจจนไม่มีพื้นที่พอที่จะนำเสนอข่าวอื่นที่สำคัญพอๆกัน
10. ปัญหาวิวาทะกับบุคคล
11. การขาดการตรวจสอบว่าข่าวที่ลงไปนั้นเป็นความจริงหรือไม่
12. การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรม
13. การที่องค์กรสื่อไม่สามารถไปควบคุมสื่อการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย
14. การไม่สามารถควบคุมภาพความรุนแรงที่ปล่อยตามสื่อต่างๆได้
15. การไม่สามารถควบคุมข้อความที่ไม่เหมาะสมที่ลงตามหน้าหนังสือพิมพ์ได้
16. การสร้างข่าวเพื่อขาย หรือการเต้าข่าว

นอกเหนือจากนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในบทที่ 6 ทำให้ได้ประเด็นปัญหาจริยธรรมเพิ่มเติมดังนี้คือ

1. การเข้าใจในสิ่งที่นำเสนอ
2. ผู้บริโภคข่าวคิดในอัตลักษณ์ของนักข่าว
3. จุดขายที่ไม่เหมาะสมของหนังสือพิมพ์บันเทิงหัวเล็ก

4. การฝากกันให้ช่วยหาข่าวของนักข่าวในแต่ละสำนักพิมพ์ที่อยู่ในสายพื้นที่เดียวกัน
5. การตีกรอบคำถามให้เด็กใหม่ไปสัมภาษณ์แหล่งข่าว
6. การที่สื่อบางสื่อคิดว่าตัวเองมีอิทธิพลมากจนอยู่เหนือบรรทัดฐานทางศีลธรรม
7. ความเป็นธรรมในการเสนอข่าว (ในกรณีที่มีสื่อไม่สามารถเป็นกลางได้)
8. การหาอัตลักษณ์ให้หนังสือพิมพ์ของตัวเองว่าต้องนำเสนอภาพที่แรงและข้อความที่แรงและกระชากอารมณ์
9. การไม่เข้าใจข้อความที่ว่า “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” ของนักข่าวสายบันเทิง
10. การใช้ social network เป็นแหล่งข่าว

เมื่อรวมปัญหาจริยธรรมทั้งหมดแล้วจะได้ 26 ข้อ จากปัญหาจริยธรรม

ทั้ง 26 ข้อสามารถแบ่งลักษณะของปัญหาจริยธรรมออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. ปัญหาที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นปัญหาจริยธรรมที่สามารถแก้ไขได้ที่ตัวบุคคลหรือองค์กร
2. ปัญหาจริยธรรมที่ไม่เคยคิดมาก่อนว่าอาจเป็นปัญหาจริยธรรม
3. ปัญหาจริยธรรมที่ต้องใช้การควบคุมตนเองในระดับองค์กร

1. ปัญหาที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นปัญหาจริยธรรมที่สามารถแก้ไขได้ที่ตัวบุคคลหรือองค์กร

ปัญหาในกลุ่มนี้ได้แก่

1. การเสนอภาพลามกอนาจาร
2. ภาพการก่ออาชญากรรมที่แสดงให้เห็นถึงการไร้ความรุนแรงหรือผลจากการไร้ความรุนแรง
3. การกระทำหรือดเว้นกระทำการนำเสนอข่าวเพราะได้รับอามิสสินจ้างหรือประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง
4. การเคารพผู้อื่น
5. การเสนอข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือไม่ชัดเจน
6. การสร้างข่าวเพื่อขาย หรือการเต้าข่าว
7. จุดขายที่ไม่เหมาะสมของหนังสือพิมพ์บันเทิงหัวเล็ก

ปัญหาในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ใช้หลักการของมิลล์วิเคราะห์ง่ายที่สุด เพราะทั้ง 7 ข้อเป็นปัญหาที่คนส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดรู้อยู่แล้วว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ ถ้านำหลักการของมิลล์มาวิเคราะห์เราก็จะได้คำตอบอย่างง่ายดายว่าการกระทำทั้ง 7 ข้อขัดกับหลักความสุขของมิลล์เพราะเราสามารถคาดถึงผลที่จะเกิดขึ้นได้ว่าเมื่อทำทั้ง 7 ข้อหรือข้อใดข้อหนึ่งไปแล้วก็จะทำให้ผลที่เกิดขึ้นไม่ได้ให้ประโยชน์สุขแก่คนจำนวนมากที่สุด แต่การที่ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ยังมีอยู่ในวงการเพราะผู้กระทำมีวัตถุประสงค์เฉพาะของในแต่ละการกระทำโดยมิได้คำนึงถึงประโยชน์สุขของคนจำนวนมากที่สุด

2. ปัญหาจริยธรรมที่ไม่เคยคิดมาก่อนว่าอาจเป็นปัญหาจริยธรรม

ปัญหาในกลุ่มนี้ได้แก่

1. ความเป็นกลางในการนำเสนอข่าว กรณีตัวอย่างการตอกอยู่ตรงกลางระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล
2. เส้นบางๆระหว่างการตามหาความจริงกับการละเมิดสิทธิ
3. การนำเสนอข่าวแบบตามกระแส
4. การนำเสนอข่าวที่กำลังอยู่ในความสนใจจนไม่มีพื้นที่พอที่จะนำเสนอข่าวอื่นที่สำคัญพอๆกัน
5. ปัญหาวิวาทะกับบุคคล
6. การขาดการตรวจสอบว่าข่าวที่ลงไปนั้นเป็นความจริงหรือไม่
7. การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรม
8. การเข้าใจในสิ่งที่นำเสนอ
9. ผู้บริโภคข่าวคิดในอัตลักษณ์ของนักข่าว
10. การฝากกันให้ช่วยหาข่าวของนักข่าวในแต่ละสำนักพิมพ์ที่อยู่ในสายพื้นที่เดียวกัน
11. การตีกรอบคำถามให้เด็กใหม่ไปสัมภาษณ์แหล่งข่าว
12. การที่สื่อบางสื่อคิดว่าตัวเองมีอิทธิพลมากจนอยู่เหนือบรรทัดฐานทางศีลธรรม
13. ความเป็นธรรมในการเสนอข่าว (ในกรณีที่สื่อไม่สามารถเป็นกลางได้)
14. การหาอัตลักษณ์ให้หนังสือพิมพ์ของตัวเองว่าต้องนำเสนอภาพที่แรงและข้อความที่แรงและกระชากอารมณ์
15. การไม่เข้าใจข้อความที่ว่า “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” ของนักข่าวสายบันเทิง
16. การใช้ social network เป็นแหล่งข่าว

ปัญหาในกลุ่มนี้ถือว่าเป็นปัญหาจริยธรรมได้ เพราะถ้าก่อนจะทำเราไม่วิเคราะห์ถึงผลที่เกิดขึ้นให้ถ่วงถี่ตามหลักการของมิลล์แล้ว ผลที่ได้อาจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนจำนวนมากที่สุดจะทำให้สิ่งที่ท่านทำไปกลายเป็นการผิดจริยธรรม ดังนั้นปัญหาทั้ง 16 ข้อนี้จึงเรียกได้ว่าเป็นปัญหาจริยธรรมที่แปลกคือ ถ้ามีการพิจารณาให้ถ่วงถี่ก่อนที่จะทำลงไปโดยใช้หลักมสุขเพื่อมหาชนตามกรอบคิดของมิลล์ ผลที่ได้อาจไม่ผิดจริยธรรมเลยก็ได้ ถ้าสื่อมวลชนใดตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ของปัญหาทั้ง 16 ข้อนี้ ก่อนอื่นเลยควรตระหนักว่าเป็นปัญหาจริยธรรม หลังจากนั้นต้องมาวิเคราะห์ถึงผลที่จะเกิดขึ้นถ้าเราจะตัดสินใจทำอะไรลงไปโดยยึดหลักมสุขเพื่อมหาชนอย่างเคร่งครัด การวิเคราะห์นั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะของแต่ละปัญหา ถ้าจะทำให้ผลที่เกิดขึ้นไม่ผิดหลักจริยธรรมของมิลล์ สื่อมวลชนเองต้องมีศักยภาพในการวิเคราะห์เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด

และควรใช้การแก้ปัญหาเป็นทีมโดยใช้การอภิปรายกลุ่มเพราะการทำแบบนี้ทุกครั้งจะเป็นการฝึกเพื่อแก้ปัญหาในลักษณะนี้ไปโดยปริยาย

3. ปัญหาจริยธรรมที่ต้องใช้การควบคุมตนเองในระดับองค์กร

ปัญหาในกลุ่มนี้ได้แก่

1. การที่องค์กรสื่อไม่สามารถไปควบคุมสื่อการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย
2. การไม่สามารถควบคุมภาพความรุนแรงที่ปล่อยตามสื่อต่างๆได้
3. การไม่สามารถควบคุมข้อความที่ไม่เหมาะสมที่ลงตามหน้าหนังสือพิมพ์ได้

ปัญหาจริยธรรมในกลุ่มนี้มีความแตกต่างจาก 2 กลุ่มแรกเพราะการที่สื่อการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย ภาพความรุนแรงที่ปล่อยตามสื่อต่างๆ ข้อความที่ไม่เหมาะสมที่ลงตามหน้าหนังสือพิมพ์มีลักษณะเหมือนกับปัญหาประเภทที่ 1 คือโดยมากรู้กันอยู่แล้วว่าผิดจริยธรรม แต่ตัวองค์กรที่ควบคุมก็ไม่สามารถที่จะทำอะไรได้เนื่องจากสื่อเหล่านั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะ โดยไม่ได้มองถึงผลที่ได้ว่าควรจะต้องยึดหลักความสุขเพื่อมหาชนตามกรอบของมิลล์ วิธีแก้ก็ก่อนอื่นต้องนัดพูดคุยกัน ถามถึงวัตถุประสงค์ของการกระทำ และชี้แจงถึงหลักการทางจริยธรรมที่ต้องใช้ร่วมกัน เพื่อทำความเข้าใจว่าเข้าใจหลักการทางจริยธรรมตรงกันหรือไม่ ถ้ายึดวิธีนี้และได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันบ่อยๆก็จะสามารถทำให้ปัญหาคลี่คลายไปได้ในท้ายที่สุด.

บทที่ 8

การสังเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี จากมุมมอง “จริยศาสตร์ประโชชนนิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”

หลังจากได้วิเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ประโชชนนิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”แล้วสามารถสังเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีได้ดังนี้

1. ต้องไม่ลงภาพลามกอนาจาร
2. ต้องไม่ลงภาพการก่ออาชญากรรมที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ความรุนแรงหรือผลจากการใช้ความรุนแรง
3. ต้องไม่กระทำหรือดเว้นกระทำการนำเสนอข่าวเพราะได้รับอามิสสินจ้างหรือประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง
4. เวลารับเสนอข่าวต้องให้ความเคารพต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง
5. ต้องเสนอข่าวให้ตรงกับความเป็นจริงให้มากที่สุด
6. ต้องไม่สร้างข่าวขึ้นมาเองไม่ว่าจะด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม
7. หนังสือพิมพ์หัวเล็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์บันเทิงต้องไม่เลือกนำเสนอจดหมายของตัวเองที่ไม่เหมาะสม เช่น ลงภาพลามกอนาจาร ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ลงข้อความที่เป็นถ้อยคำที่ไม่สุภาพ ฯลฯ
8. เวลาเจอสถานการณ์ที่ต้องตกอยู่ระหว่างกลาง เช่น ระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายตรงข้าม รัฐบาล เป็นต้น สื่อต้องหาทางนำเสนอข่าวที่มีความเป็นกลางมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก
9. ถ้าต้องนำเสนอข่าวที่อยู่ระหว่างการตามหาความจริงที่ประชาชนกำลังสนใจกับการละเมิดสิทธิของบุคคล เช่น กรณีของแอนนี่ บรูว์คว่าจริงๆแล้วเธอต้องกับใคร เป็นต้น สื่อต้องนำเสนอข่าวด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง ต้องหาจุดพอดีในการนำเสนอ และต้องพิจารณาอย่างรอบคอบที่สุดเท่าที่จะทำได้
10. ควรระมัดระวังในการเสนอข่าวแบบตามกระแสในทุกรณี ยกตัวอย่างเช่น ข่าวภาพอุบัติเหตุของที่ถ่ายได้จากกล้องโทรทัศน์วงจรปิด เพราะไม่ควรนำเสนอข่าวด้วยเหตุผลที่ว่าสื่ออื่นเสนอแล้วดัง มีผู้คนให้ความสนใจ เราเลยต้องทำบ้าง เพราะถือเป็นการนำเสนอข่าวแบบผิดหลักการ ทั้งหลักการทำงานของสื่อมวลชนเองและหลักการทางจริยธรรม
11. การนำเสนอข่าวที่กำลังเป็นที่สนใจของประชาชนนั้นควรนำเสนอแต่พอเหมาะพอดี เพื่อเปิดพื้นที่ให้กับข่าวอื่นที่มีความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน

12. ถ้านักข่าวมีปัญหาวิวาทะกับบุคคลในข่าว ควรพิจารณาให้ถ่วงถ่วงว่าจะต้องทำอะไรต่อไป ไม่ควรไปตัดสินว่าใครถูกใครผิด แต่ควรพิจารณาว่าถ้าแหล่งข่าวมีความจำเป็นที่เราจะต้องเข้าไปติดต่อดีด้วย เราจะมียุทธวิธีอย่างไรที่จะทำหน้าที่ตรงนี้ให้ดีที่สุด
13. ก่อนนำเสนอข่าวทุกครั้ง ควรมีการตรวจสอบให้แน่ใจว่าข่าวที่ได้มาเป็นความจริง
14. ต้องพึงระวังในการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่มีความหมิ่นเหม่ต่อศีลธรรม
15. ก่อนจะนำเสนอข่าวนักข่าวควรมีเวลาพอสมควรในการทำความเข้าใจข่าวที่ตัวเองจะนำเสนอ จะได้นำเสนอข่าวได้อย่างถูกต้องและสามารถสื่อสารให้ผู้รับสารไม่ว่าจะเป็นการเขียนหรือการพูดให้สามารถเข้าใจได้อย่างง่ายดาย ไม่สับสนหรือเสี่ยงต่อการตีความผิด
16. นักข่าวที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น เป็นที่ติดใจของผู้บริโภคข่าว เวลานั้นนำเสนอข่าวหรือคิดจะทำการสิ่งใดต้องยึดหลักจริยธรรมเป็นที่ตั้ง เพราะถ้าไม่ยึดแล้วจะมีความเสี่ยงต่อการใช้วิธีแบบอำนาจนิยม
17. การหาข่าวในพื้นที่ นักข่าวสายเดียวกันของแต่ละหนังสือพิมพ์ไม่ควรที่จะฝากให้คนใดคนหนึ่งหาข่าวและนำข่าวนั้นมาใช้ร่วมกัน เพราะจะทำให้สื่อไม่สามารถที่จะตรวจสอบกันเองได้
18. ในการพัฒนาบุคลากรใหม่ที่จะลงพื้นที่ไปทำข่าว ควรฝึกให้นักข่าวผู้นั้นมีความสามารถในการวิเคราะห์และหาข่าวมากกว่าการป้อนคำถามหรือบอกให้ทำแต่เพียงอย่างเดียว
19. สื่อมวลชนไม่ควรคิดว่าตัวเองมีอิทธิพลมากจนอยู่เหนือหลักการทางจริยธรรม เพราะถ้าคิดอย่างนั้นแล้ว ไม่ว่าจะยึดหลักการใดในการนำเสนอข่าวย่อมผิดจริยธรรมแทบทั้งสิ้น
20. ในกรณีที่เชื่อว่าสื่อไม่สามารถเป็นกลางได้ ต้องเน้นหลักการนำเสนอข่าวด้วยความชอบธรรมเป็นหลัก
21. ไม่ควรหาอัตลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ของตนเองที่มีองค์ประกอบของอัตลักษณ์ที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำที่ผิดจริยธรรม
22. นักข่าวสายบันเทิงควรมีความเข้าใจในหลักการ “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” เพราะจะทำให้รับประกันได้ว่าผู้ที่เข้าใจหลักการนี้จะไม่ทำในสิ่งที่ผิดจริยธรรม
23. ต้องระมัดระวังอย่างยิ่งในการใช้ social network เป็นแหล่งข่าว
24. การแก้ปัญหาจริยธรรมของสื่อมวลชนในระดับองค์กรนั้น องค์กรที่ควบคุมสื่อจำเป็นที่จะต้องมีศักยภาพในการจัดการทางจริยธรรมกับสื่อที่กระทำผิดจริยธรรมโดยการประชุมร่วม เข้าร่วมพูดคุย และตรวจสอบหลักการทางจริยธรรมที่สื่อเหล่านั้นๆ ใช้ การพบปะพูดคุยอย่างมีหลักการจะสามารถทำให้แก้ปัญหาทางจริยธรรมได้ในระดับหนึ่ง

บทที่ 9

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์” ครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ

1. วิเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”

2. หา “หลักการทางจริยธรรม” ที่สามารถแนะนำให้สื่อมวลชนนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้

ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์เป็นข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมที่สำคัญในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา (ปี 51-53)
2. ศึกษาวิเคราะห์จริยศาสตร์ ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์
3. สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นของปัญหาจริยธรรมในวงการสื่อสารมวลชนและคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี
4. ศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”
5. สังเคราะห์คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมอง “จริยศาสตร์ ประโยชน์นิยมของ จอห์น สจ๊วต มิลล์”

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

- ก. ปัญหาจริยธรรมที่วิเคราะห์ได้สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ
1. ปัญหาที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นปัญหาจริยธรรมที่สามารถแก้ไขได้ที่ตัวบุคคลหรือองค์กร
 2. ปัญหาจริยธรรมที่ไม่เคยคิดมาก่อนว่าอาจเป็นปัญหาจริยธรรม
 3. ปัญหาจริยธรรมที่ต้องใช้การควบคุมตนเองในระดับองค์กร
1. ปัญหาที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นปัญหาจริยธรรมที่สามารถแก้ไขได้ที่ตัวบุคคลหรือองค์กร
- ปัญหาในกลุ่มนี้ได้แก่
1. การเสนอภาพลามกอนาจาร

2. ภาพการก่ออาชญากรรมที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ความรุนแรงหรือผลจากการใช้ความรุนแรง
3. การกระทำหรือองค์ประกอบที่กระทำนำเสนอข่าวเพราะได้รับอามิสสินจ้างหรือประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง
4. การเคารพผู้อื่น
5. การเสนอข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือไม่ชัดเจน
6. การสร้างข่าวเพื่อขาย หรือการเข้าข่าว
7. จุดขายที่ไม่เหมาะสมของหนังสือพิมพ์บันเทิงหัวเล็ก

ปัญหาในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ใช้หลักการของมิลล์วิเคราะห์ง่ายที่สุด เพราะทั้ง 7 ข้อเป็นปัญหาที่คนส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดรู้อยู่แล้วว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ ถ้านำหลักการของมิลล์มาวิเคราะห์เราก็จะได้คำตอบอย่างง่ายดายเป็นการกระทำทั้ง 7 ข้อขัดกับหลักมสุขของมิลล์เพราะเราสามารถคาดถึงผลที่จะเกิดขึ้นได้ว่าเมื่อทำทั้ง 7 ข้อหรือข้อใดข้อหนึ่งไปแล้วก็จะทำให้ผลที่เกิดขึ้นไม่ได้ให้ประโยชน์สุขแก่คนจำนวนมากที่สุด แต่การที่ปัญหาต่างๆเหล่านี้ยังมีอยู่ในวงการเพราะผู้กระทำมีวัตถุประสงค์เฉพาะของในแต่ละการกระทำโดยมิได้คำนึงถึงประโยชน์สุขของคนจำนวนมากที่สุด

2. ปัญหาจริยธรรมที่ไม่เคยคิดมาก่อนว่าอาจเป็นปัญหาจริยธรรม

ปัญหาในกลุ่มนี้ได้แก่

1. ความเป็นกลางในการนำเสนอข่าว กรณีตัวอย่างการตออยู่ตรงกลางระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล
2. เส้นบางๆระหว่างการตามหาความจริงกับการละเมิดสิทธิ
3. การนำเสนอข่าวแบบตามกระแส
4. การนำเสนอข่าวที่กำลังอยู่ในความสนใจจนไม่มีพื้นที่พอที่จะนำเสนอข่าวอื่นที่สำคัญพอๆกัน
5. ปัญหาวิวาทะกับบุคคล
6. การขาดการตรวจสอบว่าข่าวที่ลงไปนั้นเป็นความจริงหรือไม่
7. การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรม
8. การเข้าใจในสิ่งที่นำเสนอ
9. ผู้บริโภคข่าวคิดในอัตลักษณ์ของนักข่าว
10. การฝากกันให้ช่วยหาข่าวของนักข่าวในแต่ละสำนักพิมพ์ที่อยู่ในสายพื้นที่เดียวกัน
11. การตีกรอบคำถามให้เด็กใหม่ไปสัมภาษณ์แหล่งข่าว
12. การที่สื่อบางสื่อคิดว่าตัวเองมีอิทธิพลมากจนอยู่เหนือบรรทัดฐานทางศีลธรรม
13. ความเป็นธรรมในการเสนอข่าว (ในกรณีที่มีสื่อไม่สามารถเป็นกลางได้)

14. การหาอัตลักษณ์ให้หนังสือพิมพ์ของตัวเองว่าต้องนำเสนอภาพที่แรงและข้อความที่แรงและกระชากอารมณ์
15. การไม่เข้าใจข้อความที่ว่า “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” ของนักข่าวสายบันเทิง
16. การใช้ social network เป็นแหล่งข่าว

ปัญหาในกลุ่มนี้ถือว่าเป็นปัญหาจริยธรรมได้ เพราะถ้าก่อนจะทำเราไม่วิเคราะห์ถึงผลที่เกิดขึ้นให้ถ่วงถ่วงหลักการของมิลล์แล้ว ผลที่ได้อาจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนจำนวนมากที่สุดจะทำให้สิ่งที่ท่านทำไปกลายเป็นการผิดจริยธรรม ดังนั้นปัญหาทั้ง 16 ข้อนี้จึงเรียกได้ว่าเป็นปัญหาจริยธรรมที่แปลกคือ ถ้ามีการพิจารณาให้ถ่วงถ่วงก่อนที่จะทำลงไปโดยใช้หลักมสุขเพื่อมหาชนตามกรอบคิดของมิลล์ ผลที่ได้อาจไม่ผิดจริยธรรมเลยก็ได้ ถ้าสื่อมวลชนใดตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ของปัญหาทั้ง 16 ข้อนี้ ก่อนอื่นเลยควรตระหนักว่าเป็นปัญหาจริยธรรม หลังจากนั้นต้องมาวิเคราะห์ถึงผลที่จะเกิดขึ้นถ้าเราจะตัดสินใจทำอะไรลงไปโดยยึดหลักมสุขเพื่อมหาชนอย่างเคร่งครัด การวิเคราะห์นั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะของแต่ละปัญหา ถ้าจะทำให้ผลที่เกิดขึ้นไม่ผิดหลักจริยธรรมของมิลล์ สื่อมวลชนเองต้องมีศักยภาพในการวิเคราะห์เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดและควรใช้การแก้ปัญหาเป็นทีมโดยใช้การอภิปรายกลุ่มเพราะการทำแบบนี้ทุกครั้งจะเป็นการฝึกเพื่อแก้ปัญหาในลักษณะนี้ไปโดยปริยาย

3. ปัญหาจริยธรรมที่ต้องใช้การควบคุมตนเองในระดับองค์กร

ปัญหาในกลุ่มนี้ได้แก่

1. การที่องค์กรสื่อไม่สามารถไปควบคุมสื่อการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย
2. การไม่สามารถควบคุมภาพความรุนแรงที่ปล่อยตามสื่อต่างๆได้
3. การไม่สามารถควบคุมข้อความที่ไม่เหมาะสมที่ลงตามหน้าหนังสือพิมพ์ได้

ปัญหาจริยธรรมในกลุ่มนี้มีความแตกต่างจาก 2 กลุ่มแรกเพราะการที่สื่อการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย ภาพความรุนแรงที่ปล่อยตามสื่อต่างๆ ข้อความที่ไม่เหมาะสมที่ลงตามหน้าหนังสือพิมพ์มีลักษณะเหมือนกับปัญหาประเภทที่ 1 คือโดยมากรู้กันอยู่แล้วว่าผิดจริยธรรม แต่ตัวองค์กรที่ควบคุมก็ไม่สามารถที่จะทำอะไรได้เนื่องจากสื่อเหล่านั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะโดยไม่ได้มองถึงผลที่ได้ว่าควรจะต้องยึดหลักมสุขเพื่อมหาชนตามกรอบของมิลล์ วิธีแก้คือก่อนอื่นต้องนัดพูดคุยกัน ถามถึงวัตถุประสงค์ของการกระทำ และชี้แจงถึงหลักการทางจริยธรรมที่ต้องใช้ร่วมกัน เพื่อทำความเข้าใจว่าเข้าใจหลักการทางจริยธรรมตรงกันหรือไม่ ถ้ายึดวิธีนี้และได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันบ่อยๆก็จะสามารถทำให้ปัญหาคเล็ดลหายไปได้ในท้ายที่สุด.

ข. คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดี ได้แก่

1. ต้องไม่ลงภาพลามกอนาจาร

2. ต้องไม่ลงภาพการก่ออาชญากรรมที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ความรุนแรงหรือผลจากการใช้ความรุนแรง
3. ต้องไม่กระทำหรือควั่นกระทำการนำเสนอข่าวเพราะได้รับอามิสสินจ้างหรือประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง
4. เวลนำเสนอข่าวต้องให้ความเคารพต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง
5. ต้องเสนอข่าวให้ตรงกับความเป็นจริงให้มากที่สุด
6. ต้องไม่สร้างข่าวขึ้นมาเองไม่ว่าจะด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม
7. หนังสือพิมพ์หัวเล็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์บันเทิงต้องไม่เลือกนำเสนอจุดขายของตัวเองที่ไม่เหมาะสม เช่น ลงภาพลามกอนาจาร ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ลงข้อความที่เป็นถ้อยคำที่ไม่สุภาพ ฯลฯ
8. เวลาเจอสถานการณ์ที่ต้องตกอยู่ระหว่างกลาง เช่น ระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล เป็นต้น สื่อต้องหาทางนำเสนอข่าวที่มีความเป็นกลางมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก
9. ถ้านำเสนอข่าวที่อยู่ระหว่างการตามหาความจริงที่ประชาชนกำลังสนใจกับการละเมิดสิทธิของบุคคล เช่น กรณีของแอนนี่ บุรีคว่าจริงๆ แล้วเธอต้องกับใคร เป็นต้น สื่อต้องนำเสนอข่าวด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง ต้องหาจุดพอดีในการนำเสนอ และต้องพิจารณาอย่างรอบคอบที่สุดเท่าที่จะทำได้
10. ควรระมัดระวังในการเสนอข่าวแบบตามกระแสในทุกกรณี ยกตัวอย่างเช่น ข่าวภาพอุบัติเหตุสยองที่ถ่ายได้จากกล้องโทรทัศน์วงจรปิด เพราะไม่ควรนำเสนอข่าวด้วยเหตุผลที่ว่าสื่ออื่นเสนอแล้วดัง มีผู้คนให้ความสนใจ เราเลยต้องทำบ้าง เพราะถือเป็นการนำเสนอข่าวแบบผิดหลักการ ทั้งหลักการทำงานของสื่อมวลชนเองและหลักการทางจริยธรรม
11. การนำเสนอข่าวที่กำลังเป็นที่สนใจของประชาชนนั้นควรนำเสนอแต่พอเหมาะพอดี เพื่อเปิดพื้นที่ให้กับข่าวอื่นที่มีความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน
12. ถ้านักข่าวมีปัญหาวิวาทะกับบุคคลในข่าว ควรพิจารณาให้ถ่วงถี่ว่าจะต้องทำอย่างไรต่อไป ไม่ควรไปตัดสินว่าใครถูกใครผิด แต่ควรพิจารณาว่าถ้าแหล่งข่าวมีความจำเป็นที่เราจะต้องเข้าไปติดต่อข้องเกี่ยวกับ เราจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำหน้าที่ตรงนี้ให้ดีที่สุด
13. ก่อนนำเสนอข่าวทุกครั้ง ควรมีการตรวจสอบให้แน่ใจว่าข่าวที่ได้มาเป็นความจริง
14. ต้องพึงระวังในการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่มีความหมิ่นเหม่ต่อศีลธรรม

15. ก่อนจะนำเสนอว่านักข่าวควรมีเวลาพอสมควรในการทำความเข้าใจข่าวที่ตัวเองจะนำเสนอ จะได้นำเสนอข่าวได้อย่างถูกต้องและสามารถสื่อสารให้ผู้รับสารไม่ว่าจะเป็นการเขียนหรือการพูดให้สามารถเข้าใจได้อย่างง่ายดายโดยไม่สับสนหรือเสี่ยงต่อการตีความผิด
16. นักข่าวที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น เป็นที่ติติงของผู้บริโภคข่าว เวลามาเสนอข่าวหรือคิดจะทำการสิ่งใดต้องยึดหลักจริยธรรมเป็นที่ตั้ง เพราะถ้าไม่ยึดแล้วจะมีความเสี่ยงต่อการใช้วิธีแบบอำนาจนิยม
17. การหาข่าวในพื้นที่ นักข่าวสายเดียวกันของแต่ละหนังสือพิมพ์ไม่ควรที่จะฝากให้คนใดคนหนึ่งหาข่าวและนำข่าวนั้นมาใช้ร่วมกัน เพราะจะทำให้สื่อไม่สามารถที่จะตรวจสอบกันเองได้
18. ในการพัฒนาบุคลากรใหม่ที่จะลงพื้นที่ไปทำข่าว ควรฝึกให้นักข่าวผู้นั้นมีความสามารถในการวิเคราะห์และหาข่าวมากกว่าการป้อนคำถามหรือบอกให้ทำแต่เพียงอย่างเดียว
19. สื่อมวลชนไม่ควรคิดว่าตัวเองมีอิทธิพลมากจนอยู่เหนือหลักการทางจริยธรรม เพราะถ้าคิดอย่างนั้นแล้ว ไม่ว่าจะยึดหลักการใดในการนำเสนอข่าวย่อมผิดจริยธรรมแทบทั้งสิ้น
20. ในกรณีที่เชื่อว่าสื่อไม่สามารถเป็นกลางได้ ต้องเน้นหลักการนำเสนอข่าวด้วยความชอบธรรมเป็นหลัก
21. ไม่ควรหาอัตลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ของตนเองที่มีองค์ประกอบของอัตลักษณ์ที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำที่ผิดจริยธรรม
22. นักข่าวสายบันเทิงควรมีความเข้าใจในหลักการ “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” เพราะจะทำให้รับประกันได้ว่าผู้ที่เข้าใจหลักการนี้จะไม่ทำในสิ่งที่ผิดจริยธรรม
23. ต้องระมัดระวังอย่างยิ่งในการใช้ social network เป็นแหล่งข่าว
24. การแก้ปัญหาจริยธรรมของสื่อมวลชนในระดับองค์กรนั้น องค์กรที่ควบคุมสื่อจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการจัดการทางจริยธรรมกับสื่อที่กระทำผิดจริยธรรมโดยการประชุมร่วม เข้าร่วมพูดคุย และตรวจสอบหลักการทางจริยธรรมที่สื่อต่างๆ ใช้ การพบปะพูดคุยอย่างมีหลักการจะสามารถทำให้แก้ปัญหาทางจริยธรรมได้ในระดับหนึ่ง

อภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นที่อาจนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ถึงแม้เราจะได้คุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีจากมุมมองจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมของจอห์น สจิวต มิลล์ทั้งหมด 24 ข้อ แต่ถ้ามองจากปัญหาจริยธรรมทั้ง 3 ประเภทแล้วจะพบว่า ปัญหาจริยธรรมประเภทที่ 1 ไม่หายไปจากวงการสื่อสารมวลชนเสียทีน่าจะเป็นเพราะว่าเรามองไม่เห็นปัญหาจริยธรรมประเภทที่ 2 และ 3 ยกตัวอย่างเช่น ถ้ายังปล่อยให้เกิดปัญหาจริยธรรมประเภทที่ 2 ข้อ 14 คือการหาอัตลักษณ์ให้หนังสือพิมพ์ของตัวเองว่าต้องนำเสนอภาพที่แรงและข้อความที่แรงและกระชากอารมณ์ หนังสือพิมพ์ฉบับนี้อาจจำเป็นต้องทำผิดจริยธรรมประเภทที่ 1 ทั้ง 7 ข้อ เพราะฉะนั้นถ้าเราอยากลดปัญหาจริยธรรมในประเภทที่ 1 เราต้องมองเห็นปัญหาจริยธรรมในประเภทที่ 2 และหาทางจัดการกับปัญหาเหล่านี้ให้ได้ เพราะปัญหาเหล่านี้เราไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้
2. จากการอภิปรายผลข้อที่ 1 เมื่อได้ผลการอภิปรายเป็นอย่างนั้น เราสามารถสรุปได้ว่าคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีที่สำคัญที่สุดคือคุณสมบัติข้อที่ 8-23 เพราะถ้าไม่มีศักยภาพในการจัดการอาจทำให้เกิดปัญหาจริยธรรมประเภทที่ 1 งอกเงยขึ้นมาอีกแบบไม่รู้จักจบจักสิ้น
3. จากการอภิปรายผลข้อที่ 1 และ 2 ทำให้สามารถได้ข้อสรุปว่าคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีที่สำคัญที่สุดคือข้อที่ 24 และบ่อเกิดของปัญหาจริยธรรมประเภทที่ 1 และ 2 น่าจะเป็นปัญหาจริยธรรมประเภทที่ 3
4. ปัญหาจริยธรรมประเภทที่ 2 หลีกเลี่ยงได้ยาก และบริหารจัดการในการแก้ปัญหาได้ยากที่สุดเพราะโดยมากจะอยู่ในรูปแบบคล้ายๆกับปัญหาไคเลมมาหรือภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกที่ไม่เต็มรูปแบบ หมายถึงภาวะที่ไม่ว่าจะหาวิธีแก้ปัญหอย่างไรก็ตามทุกทางออกก็ดูแย่มากๆกัน แต่โชคดียิ่งที่ว่ามันเป็นไคเลมมาที่ไม่เต็มรูปแบบทำให้วิธีการจัดการและพัฒนาเพื่อแก้ปัญหานี้อย่างมีประสิทธิภาพน่าจะยังมีอยู่

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่องการจัดการแก้ปัญหาจริยธรรมประเภทที่ 2 อย่างเป็นระบบ
2. ควรทำวิจัยเรื่องการบริหารจัดการของคุณสมบัติของสื่อมวลชนที่ดีในข้อที่ 24 เพื่อสะสางปัญหาจริยธรรมในทุกประเภท

บรรณานุกรม

- กิริติ บุญเจือ, ปรัชญาเบื้องต้นและตรรกวิทยาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : ผดุงวิทยาการพิมพ์, 2512).
- คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน, จริยปรัชญา, (กรุงเทพมหานคร : กุรุสภา, 2537)
- คำถามเรื่องจริยธรรมของสื่อมวลชน <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=442326>
- จักรกฤษ เพิ่มพูน. จริยธรรมสื่อ. ศูนย์ศึกษากฎหมายและนโยบายสื่อมวลชน.
http://www.thaimedialaw.org/index.php?option=com_content&view=article&id=41%3A%E0%B8%88%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%A2%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD&catid=8%3A morality&Itemid=15&lang=en.
- ซัชชัย คุ่มทวีพร, ผศ., จริยศาสตร์ทฤษฎีวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย, 2540)
- ซัชชัย คุ่มทวีพร, ผศ. (2546) จริยศาสตร์สตรีนิยม : จริยศาสตร์ว่าด้วยความยุติธรรมสู่จริยศาสตร์ว่าด้วยความ
ใส่ใจ. วารสารสังคมศาสตร์. ปีที่ 34 ฉบับที่ 2. กรกฎาคม – ธันวาคม 2546.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน, รศ., จริยศาสตร์ตะวันตกร่วมสมัย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2534)
- ธีรารักษ์ โพธิสุวรรณ, รศ. จริยธรรมของสื่อมวลชน. <http://www.stou.ac.th/study/sumrit/6-54/page1-6-54.html>
- นภาคช กาญจนะ, วิจารณ์ประโยชน์นิยมของมิลล์, ใน ความรู้พื้นฐานปรัชญา, จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี
 (บรรณาธิการ), (กรุงเทพมหานคร ประดิพัทธ์, ม.ป.ป.)
- นวนน้อย ตรีรัตน์ .เสรีภาพและจริยธรรม ของสื่อมวลชน คอลัมน์ คุณภาพคุณประโยชน์ มติชนรายวัน
 วันที่ 30 กรกฎาคม 2546.
- น้อย พงษ์สนิท, ผศ., จริยศาสตร์ : ปัญหาว่าด้วยจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มิตรนาราการพิมพ์, 2527)
- เนื่องน้อย บุญเนตร, ผศ., จริยศาสตร์ตะวันตก : ค่านิยมมิลล์ ฮอบส์ รอลล์ ชาร์ต,
 (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539)
- บุญมี แทนแก้ว, ผศ., จริยธรรมกับชีวิต พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2541)
- ปรีดาพรรณ หิรัญดำรง, ปรัชญา, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2539)
- เฟาส์, เดวิด (ผศ.สุดใจ บุญอริย์(แปล). (2541) การฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ
 ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ.
- ราชบัณฑิตยสถาน สำนัก, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2525)
- ราชบัณฑิตยสถาน สำนัก, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย, (กรุงเทพมหานคร-อรุณการพิมพ์, 2540)
- วิทย์ วิศทเวทย์, จริยศาสตร์ : มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์,
 ม.ป.ป.)
- วิทย์ วิศทเวทย์, ศ.ดร., ปรัชญาเบื้องต้น : มนุษย์โลกและความหมายของชีวิต พิมพ์ครั้งที่ 13
 (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์ ม.ป.ป.)
- ศักดิ์ชัย นิรัญกวี, ผศ., จริยศาสตร์ศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : พีรพัฒนา, 2525)
- สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
http://www.thaibja.org/thaibja/index.php?option=com_content&view=article&id=1158%3Aosisosr2551-&catid=48%3Acr2552&Itemid=92&lang=th

สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. <http://mediamonitor.in.th/home/forum/b3/2552-37/>

สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.

http://www.tja.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=2245:-2553-&catid=24:media-center-surveillance-threats&Itemid=24

สิงห์ทน กำขาว, ดร., ปรัชญาเบื้องต้น (ม.ป.ป.)

Jeremy Bentham, The Principle of Moral and legislation, (New York : Hafner Publishing, 1984).

John Stuart Mill, Utilitarianism, (New York : E.P.Duttum and Company Inc., 1951.)